

A nemek jellemzése a fajok rövid határozókulcsával

Anasimyia Schiner, 1864
Iszaplegyek

(*Eurimyia* Bigot, 1883, korábban a *Helophilus* Meigen, 1805 alneme)

Közepesenél kisebb termetű, karcú zengőlegyek, a *Helophilus* fajokra hasonlítanak. Arcuk szürkén hamvas, nincs raja hosszanti fényes középsík, többé-kevésbé erősen megnyúlt, néha hegyes ék alakú, két oldalát hosszú szőrök borítják. A homlok a hímek szemét is szélesen elválasztja. Hátukon hosszanti világos csíkok húzódnak. Szárnyuk szintelen, R₁ sejtjük nyitott. Potrohuk keskeny, foltjai rendszerint szürkén vagy kékes-szürkén hamvasak.

Lárvaik álló vagy lassú áramlású, dús növényzetű folyóvizekben, elsősorban az iszapban fejlődnek. Az imágók is többnyire vizes élőhelyekhez kötődnek. A Palearktikumból leírt 10 fajtól 5 él Európában, közülük eddig 4 került elő Magyarországról.

- 1 (2) Arca erősen megnyúlt, kúpszerű. Szárnyjegyének tövi oldalát határoló ér kontúrja elmosódott (*Eurimyia* Bigot, 1883 alnem). 8–9 mm. – Kúparcú iszaplégy (22. ábra).
lineata (Fabricius, 1787)
- 2 (1) Arcuk kevésbé megnyúlt, a csúcsa tompa. Szárnyjegyük tövi oldalát határoló ér kontúrja éles (*Anasimyia* Schiner, 1864 alnem).
- 3 (6) A hímek potrohának világos foltjai háromszög-, a nőstényeké keskeny félhold-alakúak, enyhén hajlítottak, a középvonal irányában szűkülnek.
- 4 (5) Arca oldalról mérsékeltelen előrenyúló. A 3. hátlemezen lévő foltok inkább hajlítottak. 8,5–11 mm. – Korai iszaplégy (23. ábra).
interpuncta (Harris, 1776)
- 5 (4) Arca oldalról erősebben előrenyúló, hegyesebb. 3–4. hátlemezenek világos foltjai inkább háromszög alakúak. 8–10 mm. – Északi iszaplégy
[**lunulata** (Meigen, 1822)]
- 6 (3) Potrohuk világos foltjai erősen hajlítottak, végükön vízceppszerűen kiszélesednek.
- 7 (8) A hím ivarszerve előtt kis hólyagszerű dudor látható. A nőstény 2. hátlemezenek oldala erősen bemélyedt. 7–10 mm. – Dudoros iszaplégy
contracta Claussen & Torp, 1980
- 8 (7) A hím ivarszerve előtt nincs hólyagszerű dudor. A nőstény 2. hátlemezenek oldala nem mélyedt be. 8–11 mm. – Gyakori iszaplégy
transfuga (Linnaeus, 1758)

22. ábra: *Anasimyia lineata* ♂

23. ábra: *Anasimyia interpuncta* ♀

24. ábra: *Arctophila superbians* ♂

Arctophila Schiner, 1860
Hegylégyek

Nagytestű, poszméhekre emlékeztető zengőlegek. Fejük nagy, arcuk megnyúlt, ék-alakú, arcdudoruk csak kissé emelkedik ki. Szemük csupasz, a hímeké érintkezik. Csápjuk 3. íze többnyire kerek, csápsörtéjük tollas. Főleg a hátukat hosszú, bundás szőr fedi. A hímek combjai vastagabbak és rendszerint görbültek. Szárnyuk foltos, rm haránterük hegyes szögben ágazik az alatta lévő érbe. A hím potroha 4, a nőtényé 5 látható szelvényből áll.

Lárvájuk („pocikféreg”), főleg magas humusztartalmú mocsarakban fejlődik. A Palearktikumból ismert 3 faj mindegyike előfordul

Európában. Magyarországon 2 fajtát gyűjtötték, de a 3. előkerülését sem zárhatjuk ki.

- 1 (2) Hátának és potrohának szőrei egyaránt sárgák, nincsenek rajta fekete szőrök. Arca kevésbé megnyúlt, nagyrészt sárga, kissé fénylő, pofája kétoldalt fekete [*Arctophila fulva* (Harris, 1780), *Arctophila mussitans* (Fabricius, 1777)]. 13–16 mm. – Őszi hegyilégy (24. ábra).

superbiens (Müller, 1776)

- 2 (1) Torukon és potrohukon a szőrök részben feketék.
3 (4) Háta elülső részén a szőrök sárgás vagy fehéres szürkék, a hátulsó részén feketék. Pajzsocskájának tövi részén fekete, a hátulsó részén sárga szőrök állnak. Potrohának tövén és csúcán sárgásfehérek, közepén feketék a szőrök. 16–18 mm. – Poszméhalakú hegyilégy

bombiformis (Fallén, 1810)

- 4 (3) Hátán és potroha csúcsi felében sárga, pajzsocskáján és potroha tövi felében feketék a szőrök. Arca erősen megnyúlt, nagyrészt fénylő sárga, alsó része (pofa) kétoldalt fekete. Háta fénylő fekete, szőrei sűrűk, bundásak. 16–17 mm.

[**bequaerti** Hervé-Bazin, 1913]

Baccha Fabricius, 1805
Árnyéklegyek

Közepes nagyságú, feltűnően karcsú, megnyúlt potrohú legyek. Fejük félgömbalakú, szélesebb a toruknál. Szemük csupasz, a hímeké érintkezik. Lábaik hosszúak és vékonyak. Szárnyuk rövid, fiókszárnyuk és szárnypikkelyük visszafejlődött. Potrohuk kb. 4-szer olyan hosszú, mint a toruk, a 2. szelvényük a legvékonyabb, a 4–5. a legszélesebb.

Lárváik főleg levéltetvekkel és pajzsottekkel táplálkoznak. Imágóik árnyékkelvelők, inkább erdőben, erdőszéleken rajzanak. A Palearktikumból ismert 16 faj közül Magyarországon csupán kettő fordul elő. Egyes vélemények szerint a *Baccha obscuripennis* nem önálló faj, hanem a *Baccha elongata* szinonimja.

- 1 (2) A hím homloka szürkén hamvas. A nőtény homloka a csáp fölött szürkén hamvas, mögötte fényes fekete középsík húzódik. 7–11 mm. – Szürkehomlokú árnyéklegy (25–26. ábra).

elongata (Fabricius, 1775)

- 2 (1) A hím homloka erősen fénylő, bronzos. A nőtény homlokán fényes, fekete hosszanti középsáv húzódik. 7–11 mm. – Fényeshomlokú árnyéklegy

obscuripennis Meigen, 1822

25. ábra: *Baccha elongata* ♂26. ábra: *Baccha elongata* ♀

Blera Billberg, 1820
Sárgaarcúlegyek

Közepes nagyságú zengőlegyek. Homlokuk és arcuk alsó része erősen előrenyúl, csupasz. A hímek szeme keskenyen elválasztott. Arcdudoruk enyhén kiemelkedő.

Fejlődésüket kevésbé ismerjük. Tojásrakásukat fák kicsurgó nedvén figyelték meg. Lárvaikat korhadó tuskóban találták. A Palearktikumtól ismert 9 faj, 1 európai kivételével, Ázsiában él.

- – Arca fényes sárgás, pofájának alsó része kétoldalt fekete. A hím potrohának első 2, a nőstényének első 3 lemeze fekete, a többi sárgászörös. 10–13 mm. – Sárgaarcúlegy **fallax** (Linnaeus, 1758)

Brachymyia Williston, 1882
Bundáslegyek

Közepes és közepesnél valamivel nagyobb, többnyire bundás szőrű zengőlegyek. Arcuk erősen megnyúlt.

Lárvaik korhadó fában, tuskóban fejlődnek. A Palearktikumtól ismert 3 faj közül 2 Magyarországon is előfordul.

- 1 (2) Lábszárainak szőrei feketék. Két színváltozatban megjelenő formáját régebben önálló fajnak tekintették. Az *oxyacanthae* (Meigen, 1822) formát világos, többnyire sárgászörös vagy szürke szőrök borítják. A tipikus forma hátán nagyrészt sárgászörösök, a pajzsocska előtt feketék, a pajzsocskán részben feketés-barnák, potrohának tövi lemezein is feketék a szőrök [*Criorhina berberina* (Fabricius, 1805)]. 8–14 mm. – Változékony bundáslégy (27. ábra)

berberina (Fabricius, 1805)
- 2 (1) Lábszárainak szőrei világosak. Arca erősen megnyúlt, pofája széles, fénylő fekete. Hátát sűrű bundás, barnás szőrök fedik. Potroha hosszú, szőrei rövidek, a hímé sárgászürkék, a nőstényé narancssárgák. 2. hátlemeze tövén feltűnő, a fajra jellemző, hosszú fehér pamacszerű szőrös csomó található [*Criorhina floccosa* (Meigen, 1822)]. 12–14 mm. – Fehérpamacsú bundáslégy (28. ábra).

floccosa (Meigen, 1822)

27. ábra: *Brachymyia berberina* ♀28. ábra: *Brachymyia floccosa* ♂

Brachyopa Meigen, 1822
Fanedvlegyek

Közepes vagy közepesnél kisebb, gyengén szőrös, a *Scatophaga* fajokra emlékeztető zengőlegyek. Szemük csupasz, a hímeké érintkezik. Csápjuk nagy, csápsörtéik többnyire szőrösök. Arcuk megnyúlt, arcdudoruk nincs. Potrohuk általában hosszúka, ovális.

Lárvaik rendszerint sérült fák kicsurgó kocsonyás nedvében fejlődnek. Hátulso testvégükön egy, a bábok elülső végén két viszonylag hosszabb légső van. Imágóikat is gyakran fák kicsurgó nedvén találhatjuk, de ritkábban virágokat is látogatnak. A Palearktikumból leírt fajaik közül 10 él Európában, Magyarországon eddig 9-et gyűjtöttek, de a 10. előkerülését sem zárhatjuk ki.

- 1 (4) Csápsörtéjük szőrös, a szőrök hossza többszörösen meghaladja a csápsörte átmérőjét. Hátuk világos, narancssárgától vörösbarnáig terjed.
2 (3) Mellkaréja csupasz. Kisebb faj. Fejének hossza egyenlő a szélességével vagy csak kicsivel haladja meg azt. Középmell-oldalának hátulso-felső sarkában a pehelyszerű szőrök többnyire világosak. Csápsörtéjének szőrei rövidebbek (31. ábra : H) [*Brachyopa conica* (Panzer, 1798)]. 6–7 mm. – Északi fanedvleegy

testacea (Fallén, 1817)

- 3 (2) Mellkaréja gyengén szőrös. Nagyobb faj. Feje hosszú, jóval hosszabb, mint széles. Középmell-oldalának hátulso-felső részén fekete sörték vagy sörteszerű szőröcskék találhatóak. Csápsörtéjének szőrei hosszabbak (31. ábra: I). Hátán rozsdavörös és szürke csíkok húzódnak. Potroha világossárga, 2–3. hátlemezen feketésbarna folt látható. 8–9 mm. – Nagy fanedvleegy

vittata Zetterstedt, 1843

- 4 (1) Csápsörtéjük csupasz vagy rövid szőrös, a szőrök nem hosszabbak, mint a csápsörte átmérőjének kétszerese.
5 (8) Hátuk világos, élénk vörösesbarna vagy narancssárga, oldaluk és a pajzsocskájuk töve is sárga.
6 (7) Csápjá 3. ízének alsó peremén az érzékelő gödröcske nagyobb és közelebb van az íz széléhez, mint a gödröcske átmérője. [*Brachyopa conica* (Panzer, 1798)] 6–8 mm. – Panzeri fanedvleegy

panzeri Goffe, 1945

- 7 (6) Csápjá 3. ízének alsó peremén az érzékelő gödröcske kisebb és olyan távolságra áll az íz szélétől, mint a gödröcske átmérője (31. ábra: B). Szürke hátán 3 hosszanti sötét sáv húzódik, közülük a középső dupla. Potroha sárgásbarna, a szelvények hátulso szegélye

feketésbarna. 6–7 mm. – Duplacsíkos fanedvleég (29. ábra).

dorsata Zetterstedt, 1837

8 (5) Hátuk sötét, kékes-szürkétől feketéig terjed, kivétel többnyire a válldudor, a hátnyúlvány és a pajzsocska.

9 (14) Csápsörtéjük csupasz vagy majdnem csupasz, szőreik rendszerint rövidebbek vagy legfeljebb olyan hosszúak, mint a csápsörte átmérője.

10 (11) Tora a sötétszürke hát kivételével nagyrészt világos, barnásvörös, vagy narancssárga. Szárnyának rm haránterén és álerének végénél többnyire éles körvonalú kis barna folt található. A hím szeme nagyjából a pontszemdudornak megfelelő szakaszon érintkezik. Csápja 3. ízének alsó peremén kis érzékelő gödröcske látható (31. ábra: E). Potroha rozsdasárga. 7–8 mm. – Foltosszárnyú fanedvleég

maculipennis Thompson, 1980

11 (10) Toruk a pajzsocska kivételével kékesszürke vagy fekete. Szárnyukon nincsenek foltok. A hímek szeme a pntszemdudornál valamivel hosszabb szakaszon érintkezik.

12 (13) Csápjának 3. ízén nem található érzékelő gödröcske (31. ábra: D). Hátának szőrei világosak. 6–9 mm. – Szil fanedvleég

insensilis Collin, 1939

13 (12) Csápjának 3. ízén kis gödröcske található (31. ábra: A). Hátának szőrei többnyire feketék. Potroha sárgásvörös. 6–9 mm. – Nyár fanedvleég (30. ábra)

bicolor (Fallén, 1817)

14 (9) Csápsörtéjük szőrös, a szőrök olyan hosszúak, mint a csápsörte tövének átmérője.

15 (16) Csápja 3. ízén nagy vese alakú érzékelő gödröcske figyelhető meg (31. ábra: G). 6–9 mm. – Nyugati fanedvleég

scutellaris Robineau-Desvoidy, 1843

16 (15) Csápjuk 3. ízén a gödröcske kicsi és kerek, nem vese alakú.

17 (18) Csápja 3. ízén a gödröcske nagyobb, közelebb áll az íz alsó pereméhez, mint a gödröcske átmérője (31. ábra: F). 2. potrohszelvényének hátulsó oldalán a szőrök feketék. – Ritka fanedvleég

plena Collin, 1939

18 (17) Csápja 3. ízén a gödröcske kisebb és távolabb helyezkedik el a peremtől, mint a gödröcske átmérője (31. ábra: C). 2. potrohszelvényének a szőrei világosak. 6–7 mm. – Gyakori fanedvleég

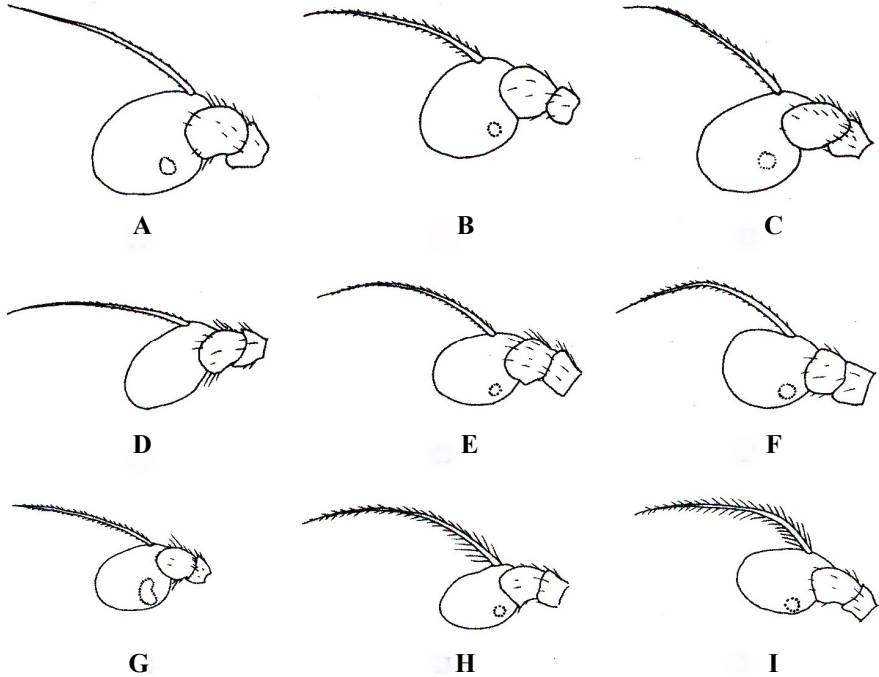
pilosa Collin, 1939

29. ábra: *Brachyopa dorsata* ♂

30. ábra: *Brachyopa bicolor* ♂

31. ábra: A hazai *Brachyopa* fajok jellemző csápformái. A: *Brachyopa bicolor*, B: *Brachyopa dorsata*, C: *Brachyopa pilosa*, D: *Brachyopa insensilis*, E: *Brachyopa maculipennis*, F: *Brachyopa plena*, G: *Brachyopa scutellaris*, H: *Brachyopa testacea*, I: *Brachyopa vittata*

Brachypalpoides Hippa, 1978 Korhadófalegyek

Közepes és közepestől kissé nagyobb zengőlegyek.

Lárvájuk korhadó fában fejlődik. A

Palearktikumból ismert 5 faj, egy európai kivételével, Ázsiában elterjedt. Az Európában élő faj Magyarországon is előfordul.

- Hasonlít a *Xylota segnis* és a *Xylota ignava* fajra. Megnyúlt, karcsú, potroha majdnem párhuzamos oldalú. Teste csaknem teljesen fekete, csupán potrohát díszíti a hím 2–3., a nőstény 4. szelvényének elejére is kiterjedő nagy vörös folt. Potrohának csúcsa fekete. 11–15 mm. – Vöröspotrohú korhadófalegy (32. ábra).

lentus (Meigen, 1822)

32. ábra: *Brachypalpoides lentus* ♂

33. ábra: *Brachypalpus laphriformis* ♀34. ábra: *Brachypalpus valgus* ♂

Brachypalpus Macquart, 1834
Korhadéklegyek

Közepesnél nagyobb, sűrű szőrű zengőlegyek. Szemük csupasz, a hímeké érintkezik vagy keskenyen elválasztott. Arcuk erősen bemélyedt, arcdudoruk nincs. Lábaik erősek, 3. combjaik vastagok, alsó peremükön rövid tüskeszerű sörték sorakoznak. A hímek 3. csípőjén általában fogszerű képződmény található. Szárnyuk elülső felében középtájon barnás folt látható.

Életmódjukat kevésbé ismerjük. Lárvaik részben valószínűleg fák korhadékában, elhalt fakéreg alatt fejlődnek. A Palearktikumról leírt fajok közül 3 Magyarországon is előfordul.

1 (2) A hím szeme nem érintkezik teljesen, de csak nagyon keskeny homlok választja el. 3. lábszárai hasi oldalának tövi harmadában kiemelkedő dudor látható. Mindkét nem arca az oldalakon sárga, közepükön hosszanti fekete sáv húzódik. 11–14 mm. – Déli korhadéklegy (34. ábra).

valgus (Panzer, 1798)

2 (1) A hímek szeme érintkezik a homlokon.

3 (4) Arcának közepe sárga, nincs rajta hosszanti fekete sáv. Potroha végén a szőrök feketék, 1–2. hátlemezőnek oldala kisebb-nagyobb mértékben sárga vagy sárgásbarna. Színe erősen változó. Egyes szerzők a *Brachypalpus valgus* szinonimjának tartják. 10–12 mm. – Barna korhadéklegy (33. ábra).

laphriformis (Fallén, 1816)

4 (3) Arcán hosszanti fekete sáv húzódik. Potroha végén a szőrök világosak, aranysárgák vagy sárgásbarnák. A hím hátulsó lábszárai a csúcsi harmadban erősen görbültek. 13–15 mm. – Aranysárga korhadéklegy

chrysites Egger, 1859

Caliprobola Rondani, 1845
Pompáslegyek

Közepesnél nagyobb, fémesen fénylő, mérsékelten szőrös zengőlegyek. A hímek szeme nem érintkezik teljesen. Homlokuk erősen megnagyobbodott. Csápjuk sárga, 3. ízük nagy. Arcuk csaknem lapos, gyéren szőrös. Toruk rajzolat nélküli, csupán válldudoruk sárga. Fekete alapszínű potrohukat sárgászöldes, kissé aranylós csíkok díszítik.

A Palearktikumról leírt 2 faj közül 1 Magyarországon is előfordul. Lárvaik fejlődését nem teljesen ismerjük. Egész elterjedési területükön ritkák.

35. ábra: *Caliprobola speciosa* ♀36. ábra: *Callicera aenea* ♂

-- A faj jellemzése megegyezik a nem jellemzésével. 14–15 mm. – P o m p á s l é g y (35. ábra).

speciosa (Rossi, 1790)

Callicera Panzer, 1809
Bronzoslegyek

Fémesen csillogó zengőlegyek, Csápjuk hosszú, előrenyúlók, 3. ízén sárgásfehér végsörte áll. Arcuk sűrűn szőrös, arcdudoruk gyengén fejlett. Szemük szőrös, a hímeké hosszú szakaszon érintkezik.

Életmódjukat csak hiányosan ismerjük Lárvájukat és bábjukat fakéreg alatt, és elhalt fában találták. A Palearktikumtól leírt kb. 10 érvényes fajuk közül 4 Magyarországon való előfordulásáról tudunk.

- 1 (6) Csápjuk 2. íze általában nem hosszabb az 1. íz háromnegyedénél (a két íz néha egyforma hosszú is lehet). A 3. íz olyan hosszú, mint az első kettő együtt.
- 2 (3) 3. hátlemezen fekete csík húzódik, mely érintkezik a lemez hátulsó peremével. A hím homlokának szőrei a csáp fölött hosszúak. Szárnya sárgás, combjai narancssárgák. 14–16 mm. – Feketecsíkos bronzoslégy

spinolae Rondani, 1844

- 3 (2) 3. hátlemezüik fényes, legfeljebb egy pár fénytelen fekete folt látható rajta. A hímek homlokán a csáp fölött legfeljebb apró piheszőrök lehetnek.
- 4 (5) Háta kissé szürke, rajta 2 vagy 4 szürkén hamvas csík húzódik egészen a pajzsocskáig. 3. hátlemeze fényes, kissé rezes, lábfejeinek és combjainak a töve sárga. 11–14 mm. – Szürkecsíkos bronzoslégy (36. ábra).

aenea (Fabricius, 1781)

- 5 (4) Háta ragyogó fényes, kivéve a tor közepéig húzódó két szürke sávot. Hátának szőrei nem hosszúak. Tora oldalának szőrei rendszerint váltakozó mértékben feketék. Lábfejeinek és combjainak töve majdnem teljesen fekete.

[**aurata** Rossi (1790)]

- 6 (1) Csápjuk 2. íze nem hosszabb az 1. íz felénél. A 3. íz kétszer olyan hosszú, mint az 1–2. íz együtt.
- 7 (8) Hátsó combjai csak enyhén görbültek, alsó oldaluk lapos. Lábai, a lábfejek utolsó 2 íze kivételével többnyire teljesen narancssárgák. Pajzsocskája fényes. 10–12 mm. – Vörösbarna bronzoslégy

rufa Schummel, 1842

- 8 (7) Hátsó combjaik alsó oldalai kissé domborúak, rajtuk középtájon határozott kímetszés látható. Combjaik többnyire feketék, lábszáraik sárgák, lábfejeik feketék. 10–12 mm. – Őszi bronzslégy
macquartii Rondani, 1844

Ceriana Rafinesque, 1815
Hosszúcsápúlegyek

Közepesnél kissé nagyobb, gyéren szőrös, darazsakra emlékeztető zengőlegyek. Fekete alapszínüket sárga foltok díszítik. Csápjuk a homlok hosszú nyúlványán ered. Szárnyuk r_{4+5} ere erősen beékelődik az R_5 sejtbe, és egy ágat bocsát ki, mely a sejtet csaknem két mezőre osztja.

Lárvaik korhadékban és beteg fák kicsurgó nedvében fejlődnek. Az imágók rendszerint erős illatú virágokon vagy fák kicsurgó nedvén találhatóak. 14, nagyrészt ázsiai fajuk közül 2 él Magyarországon.

- 1 (2) Pajzsocskája fekete, elülső felében széles sárga, sárgásfehér csík húzódik, mely azonban többnyire nem terjed ki a pajzsocska peremére. 10–15 mm. – Nagy hosszúcsápúlégy (37. ábra).

conopsoides (Linnaeus, 1758)

- 2 (1) Pajzsocskája teljesen sárga. 9–10 mm. – Kis hosszúcsápúlégy
vespiformis (Latreille, 1804)

Chalcosyrphus Curran, 1925
Holtfalegyek

(*Brachypalpus* Macquart, 1834, *Xylota* Meigen, 1822, *Xylotodes* Shannon, 1926)

Közepes és közepesnél részben kisebb, részben nagyobb zengőlegyek. Hátsó combjaik erősen megvastagodtak, alsó oldaluk csúcsi felében nagyobb sörték sorakoznak.

Lárvaik főleg elhalt korhadó fában fejlődnek. A Palearktikumból ismert mintegy 20 fajuk közül 6 fordul elő Magyarországon, de további 1 faj előkerülésére még számítani lehet.

- 1 (2) Hátán 3 fénytelen fekete hosszanti csík húzódik, közülük a középső sáv dupla. 1. hátlemeze teljes egészében szürkén hamvas. A 2–4. lemezt közepén keskenyen elválasztott kékesszürke vagy ólomszürke hamvas sáv díszíti. 9–11 mm. – Csíkos hátú holtfalegy (38. ábra).

eunotus (Loew, 1873)

- 2 (1) Hátukon nincsenek hosszanti fénytelen fekete sávok, valamint potrohukon szürkén hamvas foltok.
3 (8) 1–2. combjaik vörössárgák, legfeljebb tövük keskenyen barna vagy fekete.
4 (5) Billérje sárga vagy sárgásbarna, 3. combjai közepén erősen megvastagodtak, a csúcsuk szélesen fekete. 3. lábszárai erősen hajlítottak, csúcsuk hegyes fogban végződik. 15–18 mm. – Ritka holtfalegy

curvipes (Loew, 1854)

- 5 (4) Billérjük fekete vagy feketésbarna.
6 (7) Szárnyjegye feketésbarna. Csápsörtéi barnák. Hátsó combjainak csúcsa szélesebben fekete. A hím 3–4. potrohszelvénye egyforma hosszú.

[**rufipes** (Loew, 1873)]

37. ábra: *Ceriana conopsoides* ♂

38. ábra: *Chalcosyrphus eunotus* ♂39. ábra: *Chalcosyrphus nemorum* ♂

- 7 (6) Szárnyjegye barnássárga, csápsörtéi sárgák. 3. combjainak csak a csúcsa fekete. A hím 4. potrohlemeze kb. másfélszer hosszabb a 3.-nál. Hasonlít a *Chalcosyrphus valgus*-hoz, de az kisebb, és 3. lábszárjai jobban görbültek. 12–14 mm. – Nagy holtfalégy
femoratus (Loew, 1758)
- 8 (3) Mindegyik combjuk fekete, többnyire csak a csúcsuk sárga.
- 9 (10) 2–3. hátlemezt nagy sárga, (főleg a hímen kissé négyszögletes) foltok díszítik. Hátsó combjai erősen megvastagodtak. 8–10 mm. – Kis holtfalégy (39. ábra)
nemorum (Fabricius, 1805)
- 10 (9) Potrohukon nincsenek sárga foltok.
- 11 (12) Potroha a 2. szelvénytől kezdve túlnyomórészt vörössárga vagy vörösbarna, keskenyebb a toránál, csaknem párhuzamos oldalú. Háta fénytelen fekete, szőrei elöl rövid fehérek, a többi részen hosszabb feketék. Lábai feketék, lábszárainak töve és lábfejei barnásak, hátsó combjai a középrészen erősen megvastagodtak, felületüket rövid, félig vagy teljesen lesimuló szőrök borítják. 11–13 mm. – Vörös holtfalégy
piger (Fabricius, 1805)
- 12 (11) Potroha teljesen fekete, a nőstényé kékesen fénylő, lábszárjai vörössárgák vagy okkersárgák. Hátsó combjai erősen megvastagodtak, bunkószerűek, csak a csúcsuk fekete. Hasonlít a *Chalcosyrphus femoratus*-hoz, de annál kisebb. 11–14 mm. – Fekete holtfalégy
valgus (Gmelin, 1790)

Chamaesyrphus Mik, 1895

Ékarcúlegyek

Kicsi, karcú potrohú, a *Melanostoma mellinum*-ra emlékeztető zengőlegyek, de arcuk megnyúlt, ék alakú, csápjuk 3. íze nagy, domború, csápsörtéjük vastag.

Lárvaik fejlődését nem ismerjük. A Palearktikumból mindössze 5 fajukat tartják nyilván. Magyarországon 1 fajt gyűjtöttek.

- – Arcának a csáp alatti mélyedése szürkén hamvas. A hím homloka keskenyebb. Mellkaréjának hátsó felső részében, a szárny tövének közelében, hosszú fehér sörte áll. Szárnyának csúcsharántere párhuzamos a szárny hátsó peremével. 2–4. hátlemezt nagy, részben négyszögletes, vörössárga foltok díszítik. Lábai világossárgák. 4–5 mm. – Sárga ékarcúlegy

scaevoides (Fallén, 1817)

Cheilosia Meigen, 1822

Bronzlegyek

Közepes nagyságú, általában túlnyomórészt fekete, gyakran kékes, bronzos vagy zöldes árnyalatú zengőlegyek. Arcuk jellegzetes, sokszor erősen előrenyúlók, a fajok egy részénél fontos határozó bélyeg.

Lárvaik fitofágok, növények szöveteiben élnek, levelekben aknázók is akadnak közöttük. Népes nem, a Palearktikumból mintegy 300 fajukat írták le, de folyamatosan kerülnek elő újabbak. Magyarországról jelenleg 55 fajt tartunk nyilván, azonban még legalább további 10–15 faj kimutatására számíthatunk. A nem számos tagja nehezen determinálható.

Lindner: „*Die Fliegen der palaarktischen Region*” sorozat 31. kötetében SACK (1928–1932) a szem és az arc szőrei, valamint a pajzsocska peremsörtéi alapján, praktikus megfontolásból négy csoportba osztotta a *Cheilosia* fajokat. A hazai fajok határozókulcsának összeállításában is e módszer követése látszik célszerűnek. Emiatt előfordul, hogy néhány faj himjei és/vagy a nőtényei más csoportban találhatóak meg.

Egyelőre viszonylag kevés *Cheilosia* fajnak sikerült jellemző magyar nevet adni.

A csoportok határozója

- 1 (2) Szemük csupasz: **A-csoport** (A *Cheilosia flavipes* és a *Cheilosia mutabilis* egyes példányainak szemén nagyon ritka rövid szőr lehet).
 2 (1) Szemük szőrös.
 3 (4) Arcuk szőrös: **B-csoport** – 41. old.
 4 (3) Arcuk csupasz.
 5 (6) Pajzsocskájuk hátulsó peremén nincsenek erősebb fekete sörték: **C-csoport** – 42. old.
 6 (5) Pajzsocskájuk hátulsó peremén erősebb sörték állnak: **D-csoport** – 45. old.

A-csoport: Szemük csupasz

- 1 (24) Szemük a homlokon érintkezik. Hímek.
 2 (13) Lábaik egyszínű feketék.
 3 (10) Hátuk viszonylag ritkán és finoman pontozott.
 4 (5) Csápjának 3. (részben 2.) ízei fénylő sárgák, felső-elülső peremük csúcsos. 6,5–11 mm. – Érczöld bronzlégy
insignis Loew, 1857 ♂
 5 (4) Csápjuk 3. ízei nem sárgák, felső-elülső peremük nem csúcsos.
 6 (7) Hátának szőrei feketék vagy legalább túlnyomórészt feketék. 5–9 mm. – Feketeszűrű bronzlégy
antiqua (Meigen, 1822) ♂
 7 (6) Hátuk szőrei nem feketék.
 8 (9) Hátának szőrei a hátulsó perem kivételével egyforma hosszúak. Arca szürke. 6–8 mm.
pubera (Zetterstedt, 1838) ♂
 9 (8) Hátának és pajzsocskájának szőrei nem egyforma hosszúak. Arca fényes. 7–8 mm.
sahlbergi (Becker, 1894) ♂
 10 (3) Hátuk sűrűn és durvábban pontozott, a pontok jóval nagyobbak.
 11 (12) Arcdudora élesen előrenyúlók, a felső pereme megközelítőleg derékszögű. 5–8 mm.
vicina (Zetterstedt, 1849) ♂
 12 (16) Arcdudora kevésbé élesen előrenyúló, a felső pereme inkább enyhén lefelé lejt. 5–9 mm. – Fekete bronzlégy
nigripes (Meigen, 1822) ♂
 13 (2) Lábaik nem teljesen feketék, lábszáraik tövi része és csúcsa kisebb-nagyobb mértékben barna vagy sárgászörös.

- 14 (19) Csápsörtéjük szőrei viszonylag hosszúak.
 15 (16) *Arcudora keskeny*. 6–9 mm. – Ritka gomba-bronzlégy
longula (Zetterstedt, 1838) ♂
- 16 (15) *Arcudoruk* széles, rendszerint csaknem az egész arcot elfoglalja.
 17 (18) Csápjának 3. ízei nagyok, kerekék, fényes, vörössárgák. 7–10 mm. – Vöröscsápú gomba-bronzlégy
soror (Zetterstedt, 1843) ♂
- 18 (17) Csápjának 3. ízei kisebbek, hosszúkásak, sötét sárgásbarnák vagy feketék. 7–10 mm. – Gyakori gomba-bronzlégy
scutellata (Fallén, 1817) ♂
- 19 (14) Csápsörtéjük csupasz vagy majdnem csupasz.
 20 (21) Pajzsockájának hátulsó peremén nincsenek hosszú fekete sörteszőrök. Széles szemszegélyén főleg felül feltűnően hosszú fehér szőrök állnak. 8–10 mm (*Cheilosia latifacies* Loew, 1857). – Szélesarcú bronzlégy (41. ábra).
laticornis Rondani, 1857 ♂
- 21 (20) Pajzsockájuk hátulsó peremén hosszú fekete sörteszőrök is állnak. Szemszegélyükön a szőrök rövidek.
 22 (23) Csápjának 3. ízei fényes, vörössárgák. Szárnya nem foltos. 5–8 mm. – Turbolya bronzlégy
pagana (Meigen, 1822) ♂
- 23 (22) Csápjának 3. ízei kicsik, barnák vagy barnásfeketék. Szárnya feltűnően foltos. 6–11 mm. – Foltoszárnnyú bronzlégy
caerulescens (Meigen, 1822) ♂
- 24 (1) Szemüket a homlok elválasztja. Nőstények.
 25 (36) Lábaik teljesen feketék.
 26 (33) Hátuk finoman pontozott. Testük erősen bronzos árnyalatú.
 27 (28) Csápa narancssárga, nagy, felső-elülső pereme csúcsos
insignis Loew, 1857 ♀
- 28 (27) Csápjuk nem, vagy nem teljesen sárga.
 29 (30) Középmell-oldala és mellkarja részben vagy egészben fénylő.
antiqua (Meigen, 1822) ♀
- 30 (29) Középmell-oldaluk szürkén hamvas, nem fénylő.
 31 (32) Háta fényes, szőrei felálló hosszú sárgák, sárgásvörösek és hosszabb feketék.
sahlbergi (Becker, 1894) ♀

40. ábra: *Cheilosia albitarsis* – *ranunculi* ♀41. ábra: *Cheilosia laticornis* ♀

- 32 (31) Háta kissé hamvas, sárga felálló szőrei rövidek.
pubera (Zetterstedt, 1838) ♀
- 33 (26) Hátuk durván pontozott. Testük mélyfekete.
- 34 (35) Arcdudorának felső oldala általában lejtős. Szárnya többé-kevésbé erősen elsötétedett, főleg a tövi része fekete, de néha világosabb is lehet.
nigripes (Meigen, 1822) ♀
- 35 (34) Arcdudorának felső oldala többnyire vízszintes vagy felfelé irányul. Szárnya áttetsző vagy kissé barnás [*Cheilosia nasutula* (Becker, 1894)].
vicina (Zetterstedt, 1849) ♀
- 36 (25) Lábaik nem teljesen feketék.
- 37 (38) Elülső lábfejeik középső ízei sárgásfehérek. Az ide tartozó két faj nőtényét egyelőre nem sikerült elkülöníteni. (40. ábra).
albitarsis (Meigen, 1822) ♀
ranunculi Doczkal, 2000 ♀
- 38 (37) Elülső lábfejeik középső ízei nem sárgásfehérek.
- 39 (46) Csápsörtéjük szőrös.
- 40 (43) Arcdudoruk széles, nagyjából a szemükig terjed.
- 41 (42) Csápjának 3. ízei nagyok, fényes vörössárgák [*Cheilosia rufipes* (Preyssler, 1793)]. (42. ábra).
soror (Zetterstedt, 1943) ♀
- 42 (41) Csápjának 3. íze kisebbek, barnásak. Hátán a pontok aprók.
scutellata (Fallén, 1817) ♀
- 43 (40) Arcdudoruk keskeny, csak az arc középső részét foglalja el.
- 44 (45) Pajzsocskájának hátulsó része sárga.
longula (Zetterstedt, 1838) ♀
- 45 (44) Pajzsocskája fekete.
mutabilis (Fallén, 1817) ♀
- 46 (39) Csápsörtéje csupasz vagy majdnem csupasz.
- 47 (48) Lábai vörössárgák, pajzsocskája hátulsó peremén nincsenek erősebb fekete szőrök.
flavipes (Panzer, 1798) ♀
- 48 (47) Combjaik nagyrészt feketék.
- 49 (50) Szemszegélyén a fehér szőrök feltűnően hosszúak (*Cheilosia latifacies* Loew, 1857).
laticornis Rondani, 1857 ♀
- 50 (49) Szemszegélyük szőrei rövidebbek.
- 51 (52) Szármát feltűnő foltok díszítik.
caerulescens (Meigen, 1822) ♀
- 52 (51) Szármák nem foltos.
- 53 (56) Arcuk oldala szőrös.
- 54 (55) Arcán néhány szál nagyon rövid szőr található. Szemszegélye széles, a szőrei rövidek (*Cheilosia intonsa* Loew, 1857).
latifrons (Zetterstedt, 1843) ♀
- 55 (54) Arcán több és hosszabb szőr található. Szemszegélye keskenyebb, a szőrei hosszabbak.
hypena (Becker, 1894) ♀
- 56 (53) Arcuk oldala nem szőrös.
- 57 (58) Csápjának 3. íze rendszerint feltűnően nagy, fényes vörössárga.
pagana (Meigen, 1822) ♀
- 58 (57) Csápjának 3. íze kisebb, kevésbé fényes.
brachysoma Egger, 1860 ♀

- 18 (1) Szemük nem érintkezik a homlokon. Nöstények.
 19 (30) Pajzsocskájuk hátulsó peremén hosszú fekete sörteszerű szőrök állnak.
 20 (27) Csápjuk 3. ize fekete.
 21 (22) Lábai feketék. Potrohának középső sávjában a lesimuló szőrök nagyrészt feketék.
variabilis (Panzer, 1798) ♀
- 22 (21) Lábszáraik tövi része és részben csúcsa sárga vagy sárgásbarna.
 23 (24) Hátának rövidebb barnás szőrei között hosszabb barna és fekete szőrök állnak.
melanopa (Zetterstedt, 1838) ♀
- 24 (23) Hátuk rásimuló szürkés szőrei között nincsenek hosszú feketék.
 25 (26) Pajzsocskája hátulsó peremének szőrei rövidebbek a pajzsocska hosszának felénél.
 (44. ábra).
lasiopa Kowarz, 1885 ♀
- 26 (25) Pajzsocskája hátulsó peremének szőrei meghaladják a pajzsocska hosszának felét.
ulpina (Meigen, 1822) ♀
- 27 (20) Csápjuk 3. izei többé-kevésbé vörössárgák vagy vörösbarnák.
 28 (29) Csápsörtéje csupasz vagy majdnem csupasz.
frontalis Loew, 1857 ♀
- 29 (28) Csápsörtéje jól láthatóan szőrös.
barbata Loew, 1857 ♀
- 30 (19) Pajzsocskájuk hátulsó peremén nincsenek fekete szőrök.
 31 (32) Potrohának szőrei rövidek barnásak, szemszegélye széles. Szeme csupasz.
latifrons (Zetterstedt, 1843) ♀
- 32 (31) Potrohászőrei hosszabbak, részben vörösbarnák. Szárnyának közepét sötét folt díszíti.
 (45. ábra).
illustrata (Harris, 1780) ♀

C-csoport:

Szemük szőrös. Arcuk csupasz. Pajzsocskájuk peremén nincsenek erősebb (fekete) sörték.

- 1 (30) Szemük a homlokon érintkezik. Hímek.
 2 (3) Csápjának 3. izei feketék vagy feketésbarnák. Arca erősen előrenyúlik. 11–12 mm. –
 Kecskéfüz bronzlégý
grossa (Fallén, 1817) ♂
- 3 (2) Csápjuk sárga vagy sárgásvörös.
 4 (7) Szárnyuk kisebb-nagyobb mértékben foltos.

44. ábra: *Cheilosia lasiopa* ♀

45. ábra: *Cheilosia illustrata* ♂

46. ábra: *Cheilosia vulpina* ♀47. ábra: *Cheilosia chloris* ♀

- 5 (6) Szárnyának középső részén változó intenzitású barnás foltok vannak. 10–13 mm. – Hegyvidéki bronzlégy
pictipennis Egger, 1860 ♂
- 6 (5) Szárnyának középső részén a barnás foltok halványabbak. Csápjának 3. ízei kissé csúcsosak. 13–15 mm. – Fűz bronzlégy
subpictipennis Claussen, 1998 ♂
- 7 (4) Szárnyuk nem foltos.
- 8 (9) Csápjának 3. ízei világossárgák, kissé csúcsosak, nem lekerekítettek. 9–11 mm. – Vörhenyes bronzlégy
chrysocoma (Meigen, 1822) ♂
- 9 (8) Csápjuk 3. ízei kerekerek vagy oválisak, nem csúcsosak.
- 10 (17) Lábszáraikon nincs sötétebb gyűrű.
- 11 (12) Combjainak csúcsa nagyobb területen barnászörök. A fekete és a barnászörök szín határa nem éles. 10–12 mm. – Barnacombú bronzlégy
flavipes (Panzer, 1798) ♂
- 12 (11) Combjaik csúcsa csak keskenyen barnás. A fekete és a barna színű terület határa éles.
- 13 (14) Hátulsó combjainak alsó peremén az apró tüskeszerű szőrök sárgák vagy fehérek.
brunnipennis Becker, 1894 ♂
- 14 (13) Hátulsó combjaik alsó peremén az apró tüskeszerű szőrök feketék.
- 15 (16) Hátulsó combjainak alsó peremén a tüskeszerű fekete szőrök rövidek. 8–11 mm. – Aszat bronzlégy
albipila Meigen, 1838 ♂
- 16 (15) Hátulsó combjainak alsó peremén a rövid tüskeszerű fekete szőrök között lényegesen hosszabbak is vannak. – Koratavaszi bronzlégy
orthotricha Vujić & Claussen, 1994 ♂
- 17 (10) Lábszáraikon barna vagy feketésbarna gyűrű található.
- 18 (25) Csápsörtéjük csupasz vagy majdnem csupasz.
- 19 (20) Szárnya barnás. 7 mm. – Barnaszárnyú bronzlégy
nebulosa Verrall, 1871 ♂
- 20 (19) Szárnyuk nem feltűnően barnás.
- 21 (22) Szemének szőrei rövidek, viszonylag ritkák, többnyire szürkék. 6–7 mm.
brachysoma Egger, 1860 ♂
- 22 (21) Szemük szőrei hosszúak és sűrűk, feketésbarnák. Nagyobb fajok.
- 23 (24) Csápsörtéjének a töve sötét, feketés. 10–12 mm.
bracusi Vujić & Claussen, 1994 ♂

48. ábra: *Cheilosia grossa* ♀49. ábra: *Cheilosia chrysocoma* ♀

- 24 (23) Csápsörtéjének a töve világos, sárgásbarna. 8–11 mm. – Acsalapu-bronzlégy
chloris (Meigen, 1822) ♂
- 25 (18) Csápsörtéjük szőrös, a szőrök gyakran nagyon rövidek.
- 26 (27) Kisebb faj: 11–12 mm. Arcdudora kevésbé nyúlik előre, nagyrészt szürkén hamvas.
griseifacies Vujić & Claussen, 1995 ♂
- 27 (26) Nagyobb fajok: 13–15 mm. Arcdudoruk erősebben előrenyúlik, többnyire fényesebb.
- 28 (29) Csápsörtéjének szőrei olyan hosszúak, mint a sörte tövének átmérője. 12–15 mm. –
Martilapu-bronzlégy
canicularis (Panzer, 1801) ♂
- 29 (28) Csápsörtéjének szőrei fele hosszúak, a csápsörte tövének átmérőjénél. 12–15 mm.
himantopus (Panzer, 1798) ♂
- 30 (1) Szemük nem érintkezik a homlokon. Nöstények.
- 31 (32) Combjai sárgásbarnák.
albipila Meigen, 1838 ♀
- 32 (31) Combjaik túlnyomórészt feketék.
- 33 (34) Csápjának 3. ízei feketék vagy feketésbarnák. Lábfejei feketék. (48. ábra).
grossa (Fallén, 1817) ♀
- 34 (33) Csápjuk 3. ízei sárgák, vörösesek vagy barnássárgák.
- 35 (36) Csápjuk 3. ízeinek csúcsa jól érzékelhető szöveget alkot. Hátának és potrohának szőrei
hosszúak, sűrűk, fényes vörössárgák. (49. ábra).
chrysocoma (Meigen, 1822) ♀
- 36 (35) Csápjuk 3. ízeinek csúcsa többnyire lekerekített, nem alkot feltűnő szöveget.
- 37 (40) Szárnyuk közepe többé-kevésbé jól érzékelhetően foltos, szemük szőrei hosszúak.
- 38 (39) Szárnyának foltjai élénkebbek.
pictipennis Egger, 1860 ♀
- 39 (38) Szárnyának foltjai halványabbak.
subpictipennis Claussen, 1998 ♀
- 40 (37) Szárnyuk közepe nem foltos.
- 41 (50) Csápsörtéjük csupasz, vagy majdnem csupasz, arcuk nagyjából fényes.
- 42 (47) Lábszáraik teljesen sárgák.
- 43 (44) Homloka széles, közel szem szélességű.
nebulosa Verrall, 1871 ♀
- 44 (43) Homlokuk keskenyebb.
- 45 (46) Csápjának 3. ízei oválisak, felső peremük rendszerint sötétebb.
brunnipennis Becker, 1894 ♀

50. ábra: *Cheilosia himantopus* ♂51. ábra: *Cheilosia orthotricha* ♀

- 46 (45) Csápjának 3. ízei kör alakúak. (51. ábra). **orthotricha** Vujić & Claussen, 1994 ♀
- 47 (42) Lábszáraitak barna gyűrű díszíti.
- 48 (49) Potroha hosszabb, 3. hátlemeze kb. kétszer szélesebb a hosszánál. **bracusi** Vujić & Claussen, 1994 ♀
- 49 (48) Potroha rövidebb, 3. hátlemeze kb. háromszor szélesebb a hosszánál. **chloris** (Meigen, 1822) ♀
- 50 (41) Csápsörtéjük szőrös, arcuk túlnyomórészt szürkén hamvas.
- 51 (52) Kisebb faj: 11–12 mm. Arca kevésbé nyúlik előre, nagyrészt hamvas. Lábfejeinek legalább az utolsó ízei sötétek (barnák vagy feketék). **griseifacies** Vujić & Claussen, 1995 ♀
- 52 (51) Nagyobb fajok: 13–15 mm. Arcuk erősebben előrenyúlik, rendszerint többé-kevésbé fényes. Lábfejeik teljes egészében sárgák.
- 53 (54) Csápsörtéjének szőrei legalább olyan hosszúak, mint a csápsörte tövének átmérője. **cunicularis** (Panzer, 1801) ♀
- 54 (53) Csápsörtéjének szőrei legfeljebb fele olyan hosszúak, mint a sörte tövének átmérője. (50. ábra). **himantopus** Panzer, 1798 ♀

D-csoport:

Szemük szőrös. Arcuk csupasz. Pajzsocskájuk hátulsó peremén erősebb sörték állnak.

- 1 (48) Szemük a homlokon érintkezik. Hímek.
- 2 (7) Lábaik egyszínű feketék.
- 3 (4) Szárnya alap részében az erek sötétbarnák [lásd a 17 (18) és 29 (30) pont alatt is]. 9–10 mm. **carbonaria** Egger, 1860 ♂
- 4 (3) Szárnyuk tövi részében az erek sárgák, fényesek. Testük kékes tónusú.
- 5 (6) Kisebb faj: 6–7 mm. Csápja 3. ízei főleg feketésbarnák. – Feketelábú bronzlégy **impressa** Loew, 1840 ♂
- 6 (5) Nagyobb faj: 8–9 mm. Csápjának 3. ízei túlnyomórészt sárgászörösek vagy barnászörösek. – Sárgászörös-csápú bronzlégy **schnabli** (Becker, 1894) ♂
- 7 (2) Lábaik nem teljesen feketék. Legalább térdük kissé barnás.

- 8 (11) Elülső lábfejeik középső ízei fehérek vagy sárgásfehérek.
 9 (10) 2. hátlemezőnek elülső sarkain több-kevesebb fekete szőr áll. 7,5–9 mm. – Fehér-lábfejű bronzlégycsiga
albitarsis (Meigen, 1822) ♂
- 10 (9) 2. hátlemezőnek elülső sarkain a szőrök fehérek. 7,5–9 mm. – Boglárka bronzlégycsiga
ranunculi Doczkal, 2000 ♂
- 11 (8) Elülső lábfejeik középső ízei nem fehérek.
 12 (19) Lábszáraik főleg töve többé-kevésbé sárgásbarna vagy vörösbarna.
 13 (16) 2–4. hátlemezőket szürkén hamvas folt díszíti.
 14 (15) Hátlemezőin, a szürkén hamvas foltok nagyjából négyszögletesek. 7–8 mm. – Medvehagyma bronzlégycsiga
fasciata Schiner & Egger, 1853 ♂
- 15 (14) Potroha hátlemezőin a hamvas szürke foltok többnyire kör alakúak. 6,5–7 mm. – Varjúháj bronzlégycsiga
semifasciata Becker, 1894 ♂
- 16 (13) Potrohuk hátlemezőin nincsenek hamvas szürke foltok.
 17 (18) Szemének szőrei hosszúak és feketék vagy vörösbarnák. Lásd a 3 (4) és 29 (30) pont alatt is. 9–10 mm.
carbonaria Egger, 1860 ♂
- 18 (17) Szemének szőrei fehérek. Lásd a 37 (38) pont alatt is 7,5–9 mm.
area Dufour, 1848 ♂
- 19 (12) Lábszáraik tövi része és csúcsa sárga vagy sárgásbarna.
 20 (31) Szemük felső részében a szőrök sötétek, feketék vagy feketésbarnák.
 21 (22) Szárnyuk R_{2+3} és R_{4+5} erek közös szakaszán néhány apró, tüskeszerű szőr áll. 9–11 mm.
melanura Becker, 1894 ♂
- 22 (21) Szárnyuk R_{2+3} és R_{4+5} erek közös szakaszán nincsenek apró tüskeszerű szőrök.
 23 (26) Elülső lábfejeik ízei nagyrészt sárgásvörösek.
 24 (25) Arcdudora szemölcszerű, a szájperemtől élesen elválik. 7–10 mm
lenis Becker, 1894 ♂
- 25 (24) Arca erősen lejtős, ék-alakúan előre nyúlik. 6–10 mm. – Gólyahír bronzlégycsiga
lenta (Becker, 1894) ♂
- 26 (23) 1. lábfejeik ízei nem sárgásvörösek.
 27 (28) Háta fekete, acélkék árnyalatú. Csápjának 3. ízei vörösesbarnák. Szárnya rövid. 7–8 mm. – Bogáncs bronzlégycsiga (52. ábra).
cynocephala Loew, 1840 ♂
- 28 (27) Hátuk tiszta fekete vagy zöldes árnyalatú. Szárnyuk (főleg *carbonaria*) hosszabbak.
 29 (30) Nagyobb faj. 3. lábszárainak tövi része sötétebb vagy világosabb barna. Lásd 3 (4) és 17 (18) pont alatt is. 9–10 mm.
carbonaria Egger, 1860 ♂
- 30 (29) Kisebb faj. 3. lábszárainak tövi része sárga. 5–7 mm. – Bakszakáll bronzlégycsiga
vernalis (Fallén, 1817) ♂
- 31 (20) Szemük felső részében a szőrök világosak.
 32 (39) Csápjuk 3. ízei feketék vagy feketésbarnák.
 33 (34) Csápjának 3. ízei kissé megnyúlt oválisak. 5–8 mm. – Bogáncsgyökér bronzlégycsiga
mutabilis (Fallén, 1817) ♂
- 34 (33) Csápjuk 3. ízei kerekdedek vagy négyszögletesek.
 35 (36) Hátát és pajzocskáját egyforma hosszú világos és fekete szőrök borítják. Csápjának 3. ízei feketék, többé-kevésbé négyszögletesek. 9–11 mm. – Nagy bronzlégycsiga
gigantea (Zetterstedt, 1838) ♂

52. ábra: *Cheilosia cynocephala* ♀

- 36 (35) Hátuk és pajzsockájuk hátulsó részén rövid és hosszú szőrök vegyesen találhatóak.
 37 (38) Hátának pontozása durvább, szőrei túlnyomórészt sárgásbarnák, sárgásszürkék. Lásd a 18 (17) pont alatt is.
aerea Dufour, 1848 ♂
 38 (37) Hátának pontozása finomabb, szőrei sárgásbarnák vagy barnásak és feketék vegyesen, csak ritkán lehetnek egyszínű feketék. Lásd a 44 (43) pont alatt is. – Mezeiaszat bronzlégy
proxima (Zetterstedt, 1843) ♂
 39 (32) Csápjuk 3. ízei legalább részben vörösesbarnák vagy vörössárgák.
praeox (Zetterstedt, 1843) ♂
 40 (41) Csápjának 3. ízei megnyúlt oválisak, sárgásbarnák. 6–7 mm.
 41 (40) Csápjuk 3. ízei kerek.
 42 (45) Hátulsó lábszáraikon széles fekete gyűrű van.
 43 (44) Arcdudora széles és lapos, hátán és pajzsockáján a szőrök egyforma hosszúak, sárgásszürkék. 6–8 mm. – Görvélyfű bronzlégy
velutina Loew, 1841 ♂
 44 (43) Arcdudora erősen előrenyúló, orr alakú. Pajzsockájának szőrei rövidek és kétszer hosszabbak. Lásd a 38 (37) pont alatt is.
proxima (Zetterstedt, 1843) ♂
 45 (42) Hátulsó lábszáraik sárgák vagy csak keskeny fekete gyűrű van rajtuk.
 46 (47) Hátulsó lábszáraik keskeny, de jól érzékelhető gyűrű látható. 9–9,5 mm. – Aggófü bronzlégy
bergenstammi Becker, 1894 ♂
 47 (46) Hátulsó lábszáraik nincsenek vagy csak alig érzékelhető fekete gyűrű látható. 8–9,5 mm. – Bogánecsvirág bronzlégy
fraterna (Meigen, 1830) ♂
 48 (1) Szemük nem érintkezik a homlokon. Nöstények.
 49 (54) Szárnyuk töve sárga (a szárny többi része nem sárga).
 50 (51) Lábai feketék. Csápjának 3. ízei kisebbek, barnásfeketék.
impressa Loew, 1840 ♀
 51 (50) Lábaik nem teljesen feketék.
 52 (53) Nagyobb. Csápjának 3. ízei nagyok, sárgászörösek.
schnabli (Becker, 1894) ♀
 53 (52) Kisebb, csápjja is kisebb, fekete.
semifasciata Becker, 1894 ♀
 54 (49) Szárnyuk töve nem sárga vagy az egész szárnyuk sárgás, esetleg színtelen.
 55 (56) Potroha hátlemezeit 1–1 pár (néha összefüggő) szürkén hamvas folt díszíti.
fasciata Schiner & Egger, 1853 ♀
 56 (55) Potrohuk hátlemezein nincsenek szürkén hamvas foltok.
 57 (68) Lábfejeik feketék, feketésbarnák vagy csak a középső lábfejük 1. íze vörössárga.
 58 (59) Csápjának 3. ízei feketék vagy feketésbarnák, többé-kevésbé négyszögletesek.
gigantea (Zetterstedt, 1838) ♀
 59 (58) Csápjuk 3. ízei (legalább részben) sárgászörösek vagy barnászörösek.
 60 (61) Tora és potroha jellegzetes acélkék árnyalatú. Szárnyának csúcsa sötétebb barna.
cynocephala Loew, 1840 ♀

- 61 (60) Toruk és potrohuk zöldes (bronzos) árnyalatú, szárnyuk áttetsző vagy sárgás.
 62 (63) Szárnya r_{2+3} és r_{4+5} ereknek közös szakszán néhány kicsi tüskeszerű szőröcske áll.
melanura Becker, 1894 ♀
- 63 (62) Szárnya R_{2+3} és R_{4+r_5} ereknek közös szakszán nem állnak apró tüskeszerű szőröcskék.
 64 (65) Hátán rövidebb és hosszabb fakószürke szőrök találhatóak.
lenis Becker, 1894 ♀
- 65 (64) Hátuk szőrei rövidek, egyformák. Pajzsocskájuk peremsörtéi erősebbek és hosszabbak.
 66 (67) Arca erősebben megnyúlt, ék alakú. Pajzsocskájának peremsörtéi rövidebbek és vékonyabbak.
lenta (Becker, 1894) ♀
- 67 (66) Arca kevésbé megnyúlt. Hátának szürke szőrei rövidebbek és inkább lesimulók.
proxima (Zetterstedt, 1843) ♀
- 68 (57) Lábfejeik világosabbak, többnyire nagyobb részben sárgák vagy sárgásbarnák.
 69 (76) Lábszáraikon (különösen a 3.-on) széles fekete gyűrű van.
 70 (69) Hátának pontozása durvább. Csápjának 3. ízei hosszúkásak, többnyire feketék.
aerea Dufour, 1848 ♀
- 71 (70) Hátuk pontozása finomabb. Csápjuk 3. ízei sárgák, vörössárgák vagy vörösbarnák.
 72 (73) Szemének felső részén a szőrök nagyobb részét szürkék és rövidek.
velutina Loew, 1840 ♀
- 73 (72) Szemük felső részén a szőrök sötétek. Arcuk erősen előrenyúló.
 74 (73) Nagyobb: 9–9,5 mm. Szemén a szőrök hosszabbak. Szárnya hosszú, élénk sötétbarna.
carbonaria Egger, 1860 ♀
- 75 (74) Kisebb: 5–7,5 mm. Szemének szőrei rövidebbek. Szárnya nem hosszabb az átlagosnál, halványabb sárgásbarna, jobban áttetsző.
vernalis (Fallén, 1817) ♀
- 76 (69) Lábszáraik sárgák, legfeljebb keskeny és halványabb sötétebb gyűrű lehet rajtuk.
 77 (78) Kisebb: 5–5,7 mm. Csápjának 3. ízei oválisak, másfélszer hosszabbak, mint szélesek.
praecox (Zetterstedt, 1843) ♀
- 78 (77) Nagyobbak, csápjuk 3. ízei kör alakúak.
 79 (80) Csápjának 3. ízei kisebbek. Hátának szőrei sárgásbarnák, vörösesek, lesimulók. 3. combjainak alsó peremén nincsenek apró, tüskeszerű fekete szőrök. Lábfejeinek utolsó két íze fekete. 8–9,5 mm.
fraterna (Meigen, 1830) ♀
- 80 (79) Csápjának 3. ízei nagyobbak. Hátának szőrei félig lesimulók. 3. combjainak alsó peremén apró, tüskeszerű fekete szőrök sorakoznak. Lábfejeinek utolsó íze feketék. 8–9 mm.
bergenstammi Becker, 1894 ♀

Chrysogaster Meigen, 1803 Smaragdlegyek

Kicsi, legfeljebb 8–9 mm-es, kékes, lilás vagy zöldes árnyalatú zengőlegyek. Csápjuk 3. ízei részben vagy teljesen sárgásak vagy vörösek, csak ritkán sötétek.

Lárvaik vízi növényekben fejlődnek. Imágóik többnyire vizes élőhelyeken fordulnak elő, de különösen a *Chrysogaster solstitialis* a vizektől távolabb, száraz biotópokban is rendszerint megtalálható. Leggyakrabban ernyős virágzatú növényeket látogatnak. Az 5 európai faj közül eddig 4-et gyűjtöttek Magyarországon, de az 5. előkerülésére is számítani lehet.

- 1 (4) Szárnyuk tövi része az erekkel együtt sárga. A hímek arca és szájereme kissé kiemelkedő.

53. ábra: *Chrysogaster solstitialis* ♂54. ábra: *Chrysogaster solstitialis* ♀

- 2 (3) Torának oldala az elülső csípők fölött hamvasszürke. Arca széles [*Chrysogaster chalybeata* (Meigen, 1822)]. 6–8 mm. – Sárgaszárnytövű smaragdlégy
cemiteriorum (Linnaeus, 1758)
- 3 (2) Torának oldala fénylő, az elülső csípők fölött sem hamvas. Arca keskeny, keskenyebb, mint a szeme előlről nézve. Kicsi, 5 mm. – Kis smaragdlégy
basalis Loew, 1857
- 4 (1) Szárnyuk és erezete nem sárga. A hímek arca és szájereme nem kiemelkedő.
- 5 (6) Arca előlről nézve keskeny, legfeljebb olyan széles, mint egyik szeme. A hím pajzsocskája majdnem csupasz, torának hátoldalán a szőrök nagyon rövidek. 7–8 mm. – Gyakori smaragdlégy (53–54. ábra).
solstitialis (Fallén, 1817)
- 6 (5) Arcuk előlről nézve kb. kétszer szélesebb egy szemnél. A hímek pajzsocskájának szőrei legalább a pajzsocska peremén hosszabbak.
- 7 (8) A hím hátának és pajzsocskájának szőrei hosszúak, feketék és felállók. Arcdudora hiányzik vagy csak nagyon gyengén kiemelkedő. A nőtény hátának szőrei rövidek és világosak, de jól kivehetők. 7–8 mm.
[**rondanii** (Maibach & Goeldlin de Tiefenau, 1995)]
- 8 (7) A hím hátának szőrei világosak, félig felállók. Arcdudora jobban kivehető. A nőtény hátának szőrei alig láthatók, pajzsocskája a hátulsó perem kivételével csupasz. 7–8 mm. – Zöld smaragdlégy
virescens Loew, 1854

Chrysotoxum Meigen, 1803

Öveslegyek

Közepes és közepesnél nagyobb, viszonylag gyengén szőrös zengőlegyek. Fekete alapon sárgán foltosak, redősszárnyú darazsak egyes képviselőire hasonlítanak.

Lárvaikat rejtett életmódjuk miatt hézagosan ismerjük. Néhány faj lárváját odvas fák korhadékában és méhek fészkeiben találták. Feltételezhető, hogy többnyire afidofágok. Valószínűleg gyökerlevéltetvekkel és esetleg hangyalárvákkal is táplálkoznak. A Palearktikumból nyilvántartott fajok száma mintegy 70, többségük Ázsiában él. Az európaiak száma 15 körül van, Magyarországon eddig 11 fajt gyűjtöttek.

- 1 (8) Csápjuk 3. ízei egyenlők az 1–2. iz együttes hosszával vagy meghaladják azt.
- 2 (3) Potroha majdnem csupasz, 4. középben elszakított, ív alakban görbült sárga keresztsáv díszíti. 10–14 mm. – Déli öveslégy
intermedium Meigen, 1822

- 3 (2) Potrohukat különböző hosszúságú szőrök borítják.
- 4 (5) Potroha viszonylag lapos. Csápjának 3. ízei kb. egyenlők az 1–2. íz együttes hosszával. A hím ivarszerve feltűnően nagy és aszimmetrikus. 12–15 mm. – Gyakori öveslégy (56. ábra).
- cautum** (Harris, 1776)
- 5 (4) Potrohuk többé-kevésbé domború. Csápjuk 3. ízeinek hossza jól érzékelhetően meghaladja az 1–2. íz együttes hosszát. Ivarszervük kicsi és szimmetrikus felépítésű.
- 6 (7) Potroha rövid, feltűnően domború. Kisebb faj. 8–12 mm. – Rövidpotrohú öveslégy
- fasciatum** (Müller, 1764)
- 7 (6) Potroha hosszúkás. Nagyobb faj. 13–17 mm. – Nagy öveslégy
- fasciolatum** (De Geer, 1776)
- 8 (1) Csápjuk 3. ízei rövidebbek az 1–2. íz együttes hosszánál.
- 9 (10) Potrohának csak a 2–4. hátlemezen található széles, csaknem összefüggő sárga sáv. 9–13 mm. – Kétpántos öveslégy (55. ábra).
- bicinctum** (Linnaeus, 1758)
- 10 (9) Potrohukat 4, közel azonos szélességű sárga sáv díszíti.
- 11 (16) Potrohuk sárga sávjai nem terjednek a hátlemezek oldalpereméig.
- 12 (13) Potroha hosszú, keskeny, oldalai csaknem párhuzamosak. 9–12 mm. – Karcos öveslégy (58. ábra).
- lineare** (Zetterstedt, 1819)
- 13 (12) Potrohuk szélesebb, ovális.
- 14 (15) 1–2. pár combjai sárgák. Mellkaróján sárga folt található. 11–15 mm. – Közönséges öveslégy
- arcuatum** (Linnaeus, 1758)
- 15 (14) 1–2. pár combjainak alaprésze fekete. Mellkaróján nincs sárga folt. 10–14 mm. – Tavaszi öveslégy (59. ábra).
- vernale** Loew, 1841
- 16 (11) Potrohuk sárga sávjai elérik a hátlemezek peremét.
- 17 (18) 2. hátlemezen a sárga sáv elülső oldala majdnem párhuzamos a lemez peremével, csak a vége felé hajlik fokozatosan hátra. 10–13 mm. – Verralli öveslégy (60. ábra).
- verralli** Collin, 1940
- 18 (17) 2. hátlemezüikön a sárga sáv elülső oldala nem párhuzamos a lemez peremével, fokozatosan hajlik hátra.

55. ábra: *Chrysotoxum bicinctum* ♀56. ábra: *Chrysotoxum cautum* ♂

57. ábra: *Chrysotoxum elegans* ♂58. ábra: *Chrysotoxum lineare* ♀59. ábra: *Chrysotoxum vernale* ♀60. ábra: *Chrysotoxum verralli* ♀

19 (20) 4–5. hátlemezőnek oldalán (gyakran a 3.-on is) a fekete sáv megszakad. 10–14 mm. – Nyolcfoltos öveslégy

octomaculatum Curtis, 1837

20 (19) 3–4. hátlemezőnek oldalán a fekete sáv nem megszakított. 10–13 mm. – Hegyvidéki öveslégy (57. ábra).

elegans Loew, 1841

Criorhina Meigen, 1822

Szőrméslegyek

Közepes és közepesnél nagyobb, dúsan szőrös zengőlegyek. Méhekre és poszméhekre hasonlítanak. A hímek szeme nem teljesen érintkezik a homlokon. Arcuk megnyúlt, a homlok alatt erősen bemélyedt. Arcdudoruk viszonylag fejlett. Egyes fajok hímjeinek hátulsó combjai feltűnően vastagok és erősen görbültek.

Fejlődésüket kevésbé ismerjük. Lárvájukat elhalt fában, korhadékban találták. Valószínűleg szaprofágok, illetve sziloszaprofágok. A Palearktikumból leírt mintegy 20 faj többsége Ázsiában él. A 4 európai faj közül 3 Magyarországon is előfordul.

1 (2) A hím hátulsó combjai nem feltűnően vastagok. A nőtény arcán széles hosszanti fekete csík húzódik, mely általában szélesebb, mint a mellette lévő szürke sáv. Mindkét nem 1.

61. ábra: *Criorhina asilica* ♀62. ábra: *Criorhina ranunculi* ♂

potrohlemeze szürkén hamvas, a 2–4. szelvényen keskenyebb, közepén megszakított sötéte csík húzódik. 10–14 mm. – Méhalakú szörméslégy (61. ábra).

asilica (Fallén, 1816)

- 2 (1) A hímek hátulsó combjai vastagok. A nőstények arcának hosszanti fekete csíkja keskenyebb.
3 (4) Háta világosabb, szürke alapszínű, nagyobb része szürkén hamvas. Szőrei sárgás-szürkék, a szőrök a pajzsocskán és a hát vele érintkező részén néha, hosszabbak. 13–14 mm. – Karsú szörméslégy

pachymera (Egger, 1858)

- 4 (3) Háta fénytelen fekete, szőrei sűrűbbek, túlnyomórészt barnás-feketék. Pajzsocskájának szőrei hosszabbak és világosabbak, változó mértékben szürkék. 14–17 mm. – Nagy szörméslégy (62. ábra).

ranunculi (Panzer, 1804)

Dasysyrphus Enderlein, 1938

Erdeilegyek

Többnyire közepes nagyságú, 10 mm körüli zengőlegyek. Szemük szőrös. Néhány fajuk kissé darázsra emlékeztet. A korábbi irodalmakban a *Syrphus* nem fajaiként tárgyalták őket.

Túlnyomórészt erdők lakói. Ragadozó lárváik főleg fákon és cserjéken élő levéltetvekkel táplálkoznak, de különböző más rovarlárvákat (*Hymenoptera*, *Lepidoptera*) is megtámadnak. A Palearktikumból ismert mintegy 20 fajuk közül Magyarországon eddig 6-ot gyűjtöttek, de még továbbiak is előkerülhetnek.

- 1 (2) Háta elülső felében két, többnyire jól látható szürkén hamvas csík húzódik. Potrohán 3 pár, néha főleg a 2–3. lemezen közepén érintkező vagy egybeolvadó sárga folt látható. 8–11 mm. – Csikoshátú erdeilegy

albostratus (Fallén, 1817)

- 2 (1) Hátuk elülső felében nincsenek jól látható szürkén hamvas hosszanti csíkok.
3 (4) 3. hátlemezőnek citromsárga, közepén kissé elkülönülő 2 sávja jelentősen szélesebb a többinél. A 2. hátlemező foltjai kicsik, hiányozhatnak is. 9–13 mm. – Szélespántú erdeilegy (63. ábra).

tricinctus (Fallén, 1817)

- 4 (3) 2–4. hátlemezők foltjai nagyjából egyforma szélesek.
5 (10) Csápjuk nagyobb részben sárga
6 (7) Arca sárga, csak kivételesen lehet rajta hosszanti fekete sáv. 10–13 mm. – Sárgaarcú erdeilegy

hilaris (Zetterstedt, 1843)

63. ábra: *Dasysyrphus tricinctus* ♀64. ábra: *Dasysyrphus venustus* ♂

- 7 (6) Arcukon mindig található hosszanti fekete sáv. Potrohuk sárga foltjai keskenyebbek.
 8 (9) Potrohának sárga foltjai egyenesek, elülső oldaluk majdnem párhuzamos a hátlemez peremével [*Dasysyrphus arcuatus* (Fallén, 1817)]. 10–12 mm. – Gyakori erdeilég (64. ábra).

venustus (Meigen, 1822)

- 9 (8) Potrohának sárga foltjai sarlóalakban hajlítottak, a középső végük csepp formában kiszélesedett. Elülső oldaluk nem párhuzamos a szelvény peremével [*Dasysyrphus postclaviger* (Štys & Moucha, 1962)]. 8–11 mm. – Alpesi erdeilég

friuliensis (Van der Goot, 1960)

- 10 (5) Csápja fekete, legfeljebb a 3. íz elül vörössárgák. Potroha fekete, 2–3. szelvényén sarló alakú sárga folt van, mely nem éri el a potroh oldalát. Arcát hosszanti fekete sáv tarkítja (*Dasysyrphus lunulatus* Meigen, 1822). 9–10 mm. – Holdfoltú erdeilég

pinastri (De Geer, 1776)

Didea Macquart, 1834

Lapospotrohúlegyek

Közepes vagy közepesnél kissé nagyobb, fekete, fémesen csillogó, gyéren szőrös zengőlegyek. Viszonylag lapos potrohukat sárga vagy zöldes foltok tarkítják. Fejük félgömb alakú, szélesebb a toruknál. Csápjuk majdnem olyan hosszú, mint a fejük. Szemük csupasz vagy csak finoman szőrös, a hímek szeme érintkezik a homlokon. Lábaik egyszerűek. Szárnyuk viszonylag széles, r_{4+5} erek mélyen bemélyed az R_5 sejtbe. Potrohuk hosszúkás ovális, szélesebb a toruknál, feltűnő pereme van.

Lárvaik levéltetvekkel táplálkoznak. Imágóik viráglátogatók. A Palearktikumból, egyúttal Európából, mindössze 3 fajukat ismerjük, ezek Magyarországon is előfordulnak.

- 1 (2) Billérjének a feje sárga. Arca is sárga, fekete szőrök nincsenek rajta. Pajzsocskáján a szőrök sárgák vagy feketék. Potroha fekete, a 2. hátlemezét két különálló sárga folt, a 3–4.-et széles, hátulsó peremén mélyen kivágott sárga sáv díszíti. A nőstény 5. hátlemezén is található sárga sáv. 10–13 mm. – Sárgafoltos lapospotrohúleg (65. ábra).

fasciata Macquart, 1834

- 2 (1) Billérjük feje fekete vagy feketésbarna.
 3 (4) Potrohának világos foltjai zöldes színűek. Szárnyának r_{4+5} ere kevésbé hajlik be az R_5 sejtbe. Pajzsocskájának szőrei nagyobb részben feketék. A nőstény potrohának 5. hátlemezén nincsenek világos foltok. Nagyobb: 11–16 mm. – Zöldfoltos lapospotrohúleg

alneti (Fallén, 1817)

65. ábra: *Didea fasciata* ♂

Toruk kissé szögletes, pajzsocskájuk egy elülső keskeny fekete csík kivételével sárga vagy barna. Potrohuk bunkóra emlékeztet, 2. szelvénye hosszú és erősen elkeskenyedik.

Életmódjukat alig ismerjük. Lárvaik valószínűleg méhek fészékben levéltetvekkel táplálkoznak, de fák korhadékában is fejlődnek. A Palearktikumból ismert 2 fajuk közül 1 Magyarországon is előfordul.

-- A faj jellemzése megegyezik a nem jellemzésével [*Doros conopseus* (Fabricius, 1775)]. 12–14 mm. – Ritka méhfészeklégy

profuges (Harris, [1780])

Epistrophe Walker, 1852

Rétizengőlegyek

Közepes vagy közepesnél kicsivel nagyobb, fekete alapon sárga foltokkal tarkított zengőlegyek. A *Syrphus* fajokhoz hasonlítanak, régebbi munkákban gyakran azokkal együtt szerepeltek. A korábbi határozókulcsok részben elavultak, de egyes fajok a jelenleg rendelkezésre álló forrásmunkák alapján is nehezen determinálhatók.

Lárvaiknak többsége afidofág, elsősorban levéltetvekkel táplálkozó hasznos szervezetek. Jellemző rájuk a hosszú, gyakran több hónapos nyári diapauza. A Palearktikumból ismert mintegy 20 fajból Magyarországon eddig 10-et gyűjtöttek, de további 1–2 faj előkerülésére még számítani lehet.

1 (4) 4. hátlemezüket sárga foltok tarkítják vagy teljesen feketék. 3. hátlemezüikön foltok vagy sávok találhatóak.

2 (3) 4. hátlemezen keskeny sárga foltok találhatóak, 3. vagy 4. hátlemeze fekete. Ivari dimorfizmus jellemzi. 9–12 mm. – Változékonny rétizengőlégy (67. ábra).

eligans (Harris [1780])

3 (2) 3–4. hátlemézét egymástól többnyire teljesen elválasztott, kissé szögletes sárga foltok díszítik. 2. hátlemezenek foltjai keskenyebbek és rövidebbek. 5. hátlemezenek foltjai kicsik vagy hiányoznak. 8–10 mm. – Májusi rétizengőlégy (68. ábra)

euchroma (Kowarz, 1885)

4 (1) 3–4. hátlemezüikön sárga sávok vannak.

5 (8) Csápjuk teljesen vagy túlnyomórészt fekete. Hátuk erősen hamvas. Homlokuk szőrei részben vagy teljesen sárgák. 1–2. combjaik hátulsó alsó oldalán a hosszú szőrök sárgák.

6 (7) Homloka a homlokpárna felett fekete, kb. 2/3-a feketén szőrös. Pajzsocskájának szőrei feketék. Utómelle szőrös. Combjainak töve fekete. 3–4. hátlemezenek sárga sávjai közepén nem kivágtak. A foltok teljes szélességükben eléri a potroh oldalát. A nőstény 5. hátlemezenek fekete sáv húzódik. 10–14 mm. – Nagy rétizengőlégy

grossulariae (Meigen, 1822)

4 (3) Potrohának világos foltjai sötétebb sárgák. Szárnyának r_{4+5} ere mélyebben behajlik az R_5 sejtbe. A szőrök pajzsocskáján főleg sárgák. A nőstény potrohának 5. hátlemezenek sárga foltok találhatóak. Kisebb: 7–12 mm. – Kis lapospotrohúlégy

intermedia Loew, 1854

Doros Meigen, 1803

Méhfészeklegyek

Közepesnél nagyobb, feltűnően sárgán foltos, gyéren szőrös, darazsakra emlékeztető zengőlegyek. Csápjuk rövid, arcuk nem nyúlt meg, arcdudoruk csak enyhén kiemelkedő.

66. ábra: *Epistrophe diaphana* ♂67. ábra: *Epistrophe eligans* ♂68. ábra: *Epistrophe euchroma* ♂69. ábra: *Epistrophe melanostoma* ♀

7 (6) Homloka a homlokpárna felett sárga, kb. a felén feketék (néha teljesen sárgák) a szőrök. Pajzsocskáján nem található fekete szőrök. Utómelle szörtelen. Lábai, a 3. lábfejeinek felső oldala kivételével nagyrészt sárgák. 3–4. hátlemezőnek sárga sávjai közepén mélyen kivágtak, a hátlemez oldalán erősen elkeskenyednek. Az 5. hátlemez általában sárga. 9–11 mm. – Sárgalábú rétizengőlégy (66. ábra).

diaphana (Zetterstedt, 1843)

8 (5) Csápjuk sárgászörös, felső része többé-kevésbé sötétebb. Bizonytalan esetekben pajzsocskájuk nem vagy csak gyengén hamvas, fénylő. Homlokuk szőrei feketék (ritkábban lehet közöttük néhány sárga).

9 (12) Szárnyuk 1. és/vagy 2. tősejtje részben csupasz, nem fedik mikroszkopikus szőröcskék.

10 (11) Háta hamvas, elülső részében két világos sáv látható. 5. hátlemeze többnyire sárga. Pajzsocskájának szőrei sárgák. A nőstény homloka hamvas. 11–13 mm. – Szélessávú rétizengőlégy

flava Doczkal & Schmid, 1994

11 (10) Hátának nagy része nem hamvas, hanem fényes. 5. hátlemezőn fekete csík húzódik. Pajzsocskájának szőrei nagyrészt feketék. A nőstény homloka a homlokpárna felett nem hamvas. 10–12 mm. – Ragyogó rétizengőlégy (70. ábra).

nitidicollis (Meigen, 1822)

12 (9) Szárnyuk mindkét tősejtjét mikroszkopikus szőröcskék borítják.

70. ábra: *Epistrophe nitidicollis* ♂

71. ábra: *Episyrphus balteatus* ♂

- 13 (14) Arca előlről nézve keskeny, legfeljebb fele olyan széles, mint magas. Szájpereme fekete vagy sárga. Szájnyílása nagy. A szájperem és a szem szegélye közötti távolság kicsi (kevesebb, mint 0,6 mm). 11–13,5 mm. – Keskenyarcú rétizengőlégy
obscuripes (Strobl, 1910)
- 14 (13) Arca előlről nézve több mint fele olyan széles, mint magas. Szájpereme sárga. Szájnyílása kicsi. A szájpereme és a szem szegélye közötti távolság nagyobb (több mint 0,6 mm). Homloka a homlokpárna fölött sárga. 10–12 mm. – Kis rétizengőlégy
ochrostoma (Zetterstedt, 1949)
- 15 (16) Homloka részben sárga. Szájnyílása részben vagy teljes egészében fekete (csak ritkán lehet teljesen sárga). Háta gyengén hamvas, többé-kevésbé fénylő. 2. hátlemezőnek foltja mindig távolabb áll a hátlemez peremétől. Elülső oldala domború. 10–12 mm. – Feketeszájú rétizengőlégy (69. ábra).
melanostoma (Zetterstedt, 1843)
- 16 (15) Homloka teljesen fekete. Arca szélesebb (hím: 0,51–0,52, nőstény: 0,48 mm). A nőstény homloka teljes egészében hamvas vagy csak egészen kis területen csupasz. Csápsörtéjének színe azonos a 3. csápiz színével. A nőstény szájpereme túlnyomórészt vagy teljesen sárga. 3. combjainak elülső pereme fekete sörtécskékkal szegélyezett. 3. lábfejeinek 1. ízei felül teljesen vagy túlnyomórészt feketék. 3. lábszárain sok fekete szőr található. A szőrök potroha végén közepén feketék, az oldalakon sárgák. Kisebb faj. 10,5–11,5 mm. – Ritka rétizengőlégy
cryptica Doczkal & Schmid, 1994

Episyrphus Matsumura & Adachi, 1917

Ékfoltoslegyek

Közepes nagyságú zengőlegyek, melyek jellegzetessége, hogy középső hátlemezeik sárga sávjai két foltra bomlanak.

Lárvaik afidofágok, elsősorban levéltetvekkel táplálkoznak. A Palearktikumból mindössze 1 faj ismert, mely Magyarországon is honos. Leggyakoribb zengőlegeink közé tartozik, nőstényeinek egy része rendszeresen áttelel.

- – Homloka fekete, csápjja és arca vörössárga, arca szürkén hamvas, a szőrei feketék, szeme csupasz. Háta fémesen fénylő, elülső felében 3 hosszanti szürke sáv húzódik, szőrei sárgák. Pajzsocskája sárga, a hosszú szőrei feketék. Lábai hosszúak és vékonyak, túlnyomórészt sárgák. Szárnya kissé barnás, szárnypikkelye és billérje sárga. 2. hátlemezőn 2 sárga folt van, a középső lemezeken a sárga sávok két részre osztottak.

Potrohának sárga foltjai nagyon változók. 9–12 mm. – Ékfoltos zengőlégy (71. ábra).
balteatus (De Geer, 1776)

Eriozona Schiner, 1860

Bundásszörűlegyek

Közepesenél nagyobb, robusztus, poszméhekre emlékeztető, bundás szörű zengőlegyek. Elsősorban magasabb hegyvidékeken élnek.

Életmódjukat kevésbé ismerjük. Lárvaik levéltetvekkel táplálkoznak, az imágók virágokat látogatnak. A Palearktikumból 1 fajtát tartják nyilván, mely Európának és ezen belül Magyarországnak is lakója.

- – Tarka bundásszörű zengőlégy. A hím homloka barnás, a nőtényé szürkén hamvas, de a csáp fölött fényes fekete, a szőrei sárgák. Csápja fekete, arca nagyrészt sárga. Hátának elülső és hátulsó része sárgás, a közepe fekete, bundás szörű. Pajzsocskája és szőrei sárgák. Potrohának bundás szőrei az 1–2. potrohlemezen fehérek, a 3.-on feketék, a 4–5.-en vörösek. Szárnyának közepétől az elülső pereméig terjedő sötétebb barnás folt húzódik. Lábai túlnyomórészt feketék. 12–16 mm. – Tarka bundásszörűlégy

syrphoides (Fallén, 1817)

Eristalinus Rondani, 1845

Foltoszeműlegyek

Közepes vagy közepesenél kissé nagyobb zengőlegyek. Pajzsocskájuk fekete. Szemük foltos, csápsörtéjük csupasz.

Szaprofág lárvaik rothadó szerves anyagokban gazdag, iszapos vizekben fejlődnek. Magyarországon 2 fajuk fordul elő.

- 1 (2) A hím szeme nem érintkezik, foltjai nagyobb részben összeolvadnak. A nőtény szemének alsó része is szőrös. 2–3. hátlemezen halvány szürke folt látható. Kisebb: 7–11 mm. – Fekete foltoszeműlégy (73. ábra).
- 2(1) A hím szeme érintkezik. Mindkét nem szemét különálló, felül sűrűbb, részben egybeolvadó, lefelé ritkább, túlnyomórészt szabályos kerek foltok díszítik. Potrohának hátoldala teljes egészében fényes. A nőtény szeme csak felül szőrös. Nagyobb: 10–12 mm. – Bronzos foltoszeműlégy (72. ábra).

sepulchralis (Linnaeus, 1758)

aeneus (Scopoli, 1763)

72. ábra: *Eristalinus aeneus* ♀

73. ábra: *Eristalinus sepulchralis* ♂

Eristalis Latreille, 1804
Herelegyek

Közepes vagy közepesnél nagyobb, 9–14 mm-es zengőlegyek. Méhekre vagy poszméhekre emlékeztetnek. Szárnyuk R_1 sejtje zárt, r_{4+5} erük erősen hajlott.

Lárvaik („pocikféreg”) rothadó növényi törmelékekben, szerves anyagokban gazdag, iszapos vizekben, pöcegödörökben, néha faodvak vizében fejlődnek. Imágóik többnyire viráglátogatók. Magyarországon eddig 12-öt gyűjtöttek, de néhány további faj előkerülésére még számítani lehet.

- 1 (6) Hátuk és potrohuk szőrei bundaszerűek, poszméhekre emlékeztetnek.
- 2 (3) Pajzsocskája fehéres. 3. lábszárai elöl és hátul sűrűn szőrösek. 12–15 mm.
[**oestracea** (Linnaeus, 1758)]
- 3 (2) Pajzsocskájuk sárga. A szőröcskék a 3. lábszáraikon nem feltűnően sűrűk.
- 4 (5) Csápsörtéjének szőrei hosszúak. 1–2. lábfejei részben sárgák. 11–14 mm. – Bundás herelég
- intricaria** (Linnaeus, 1758)
- 5 (4) Csápsörtéjének szőrei rövidek. 1. és 2. lábfejei feketék. 11–13 mm.
[**anthophorina** (Fallén, 1817)]
- 6 (1) Potrohuk szőrei viszonylag rövidek, nem bundaszerűek, méhekre emlékeztetnek.
- 7 (8) Csápja vörössárga. Lábai a combok kivételével vörössárgák. 10–13 mm.
[**cryptarum** (Fabricius, 1794)]
- 8 (7) Csápjuk fekete. 1–2. combjaik a csúcsuk kivételével feketék.
- 9 (10) Szemén sűrűbb szőrökből álló 2 hosszanti sáv húzódik. Csápsörtéje csupasz. 14–16 mm. – Közönséges herelég (74. ábra).
- tenax** (Linnaeus, 1758)
- 10 (9) Szemüket a szőrök egyenletesen borítják, nincsenek rajta sűrűbb szőrökből álló hosszanti sávok. Csápsörtéjük szőrös.
- 11 (12) Csápsörtéjének a szőrei rövidek. A hím szeme nem érintkezik teljesen. 8–11 mm. – Alföldi herelég
- abusiva** Collin, 1931
- 12 (11) Csápsörtéjük szőrei hosszabbak. A hímek szeme érintkezik.
- 13 (14) Arca szürkén hamvas, nincs rajta hosszanti fekete középsáv. 9–11 mm. – Fehéarcú herelég (75. ábra).
- arbustorum** (Linnaeus, 1758)
- 14 (13) Arcukon viszonylag széles hosszanti fekete középsáv húzódik.
- 15 (16) A hím hátának elülső fele, a nőtényé teljes egészében fénytelen, szürkén hamvas. A hím arca kissé megnyúlt. 10–13 mm. – Alpesi herelég
- alpina** (Panzer, 1798)
- 16 (15) Hátuk általában fénylő, nem szürkén hamvas.
- 17 (18) Arca feltűnően megnyúlt, oldalról nézve ékszerű, meglehetősen hegyes. 10–14 mm. – Hosszúarcú herelég
- jugorum** Egger, 1858
- 18 (17) Arcuk nem nyúlt meg feltűnően, a vége nem túlságosan hegyes.
- 19 (20) 1–2. lábfejei teljesen sárgák. 12–16 mm. – Sárgalábfejű herelég (77. ábra).
- pertinax** (Scopoli, 1763)
- 20 (19) 1–2. lábfejei részben feketék.
- 21 (22) Szárnyjegye hosszú, 3–4-szer hosszabb a szélességénél [*Eristalis pratorum* (Meigen, 1822)] 13–15 mm. – Hosszúszárnyjegyű herelég
- similis** Fallén, 1817
- 22 (21) Szárnyjegyük rövidebb, legfeljebb kétszer hosszabb a szélességénél. Kisebb fajok.

74. ábra: *Eristalis tenax* ♀75. ábra: *Eristalis arbustorum* ♂

23 (24) 2. hátlemezőnek sárga oldalfoltjai egész terjedelmükben fénytelenek. Hátulsó combjainak töve részben sárga, Hátulsó lábfejei feketék. Szárnyán fejlett, barnás füstszínű keresztcsáv húzódik [*Eristalis horticola* (De Geer, 1776)]. 11–14 mm. – Foltosszárnyú herelégység (78. ábra).

lineata (Harris, [1776])

24 (23) Potrohukon a sárga oldalfoltok (vagy ha a 2. hátlemezően nem fejlett a sárga szín, akkor a helyeik) legalább hátulsó része fényes.

25 (26) Szárnyjegye pontalakú, nem hosszabb a szélességénél [*Eristalis nemorum* Linnaeus, 1758]. 11–12 mm. – Rövidszárnyjegyű herelégység (76. ábra).

76. ábra: *Eristalis interrupta* ♂

26 (25) Szárnyjegye nem pontalakú, általában 1,5–2-ször hosszabb, mint széles. 10–13 mm. – Ritka hegyi herelégység

vitripennis (Strobl, 1893)

Eumerus Meigen, 1822

Hagymalegyek

Közepes vagy közepesnél kisebb zengőlegyek. Potrohukat gyakran díszítik félholdalakká szürke foltok vagy csíkok. Lábaik erősek, 3. combjaik többé-kevésbé megvastagodtak, alul a csücsi felükön tüskések. Arcdudoruk nincsen. Szárnyuk felső csúcsharántere az r_{4+5} érbe való csatlakozás előtt élesen visszahajlik. A fajok egy része nehezen determinálható (pl. az *Eumerus strigatus* és az *Eumerus sogdianus* de több más faj nőtényei sem mindig választhatók el megbízhatóan).

Imágóik többnyire melegkedvelők, főleg szárazabb biotópokban találhatóak. Lárvaik különböző növények (liliomfélék, íriszfélék, nárciszfélék, pasztinák stb.) hagymájában, gyökerében, gyöktörzsében fejlődnek, a természetett hagymában kárt is okoznak. A Palearktikumból ismert mintegy 140 faj többsége Ázsiában és a Mediterráneumban él. Magyarországon eddig 16 fajt gyűjtöttek, de néhány további faj kimutatására még számítani lehet.

77. ábra: *Eristalis pertinax* ♀78. ábra: *Eristalis lineata* ♀

- 1 (33) Hímek. Elsősorban duzzadt potrohvégyükről ismerhetők fel. Nem mindegyik ide tartozó faj szeme érintkezik a homlokokon, de többé-kevésbé megközelítik egymást.
- 2 (16) 2–3. hátlemezüik részben vagy teljesen vörösek vagy vörösbarnák.
- 3 (9) Szemük csupasz.
- 4 (5) Szeme érintkezik a homlokokon. Háta fekete, sűrűn és durván pontozott, lesimuló rövid barna szőrök fedik. 1–2. lábfejeinek 1–3. ízei sárgák, külső oldalukon erős többnyire fekete sörték állnak. 7–9 mm. – Sörtéslábfejű hagymalégy
tarsalis Loew, 1848 ♂
- 5 (4) Szemük nem érintkezik a homlokokon.
- 6 (11) Szemüket keskeny homlok választja el.
- 7 (8) Kisebb: 5–7 mm. Pontszemdudorának a szőrei többségében fehérek. Combjainak töve és lábfejei az 5. íz kivételével barnák. Hátulsó combjainak külső csúcsi részén nincs nagyobb vörösbarna folt, alsó tövi oldalát nem borítják hosszú fehér szőrök. 5–7 mm.
sabulorum (Fallén, 1817) ♂
- 8 (7) Nagyobb: 8–9 mm. Pontszemdudorának a szőrei többségében feketék vagy sötétbarnák. Lábai túlnyomórészt feketék. 2–3. combjainak töve kissé barna. Hátulsó combjainak csúcsi részén vörösbarna folt látható, alsó tövi oldalát feltűnően hosszú fehér szőrök borítják. – Krimi hagymalégy
tauricus Stackelberg, 1952 ♂
- 9 (3) Szemük szőrös, de a szőreik többnyire rövidek és ritkák.
- 10 (–) Szemét nagyon keskeny homlok választja el. Főleg a hímek csápjának 3. íze elől levágott. Potrohát 3 pár, többnyire jól látható félholdalakú fehéres folt díszíti [*Eumerus annulatus* (Panzer, 1798)]. 8–9 mm. – Levágottesápú hagymalégy
grandis Meigen, 1822 ♂
- 11 (6) Szemüket kissé szélesebb homlok választja el
- 12 (13) Potrohának főleg a második felét feltűnő fényes ezüstszürke szőr borítja. Háta és fejtetője élénk kékes fényű. 6–9 mm. – Ezüstszőrű hagymalégy
ovatus Loew, 1848 ♂
- 13 (12) Potrohuk nem ezüsthéren szőrös. Hátuk és fejük fekete vagy erősen bronzfényű.
- 14 (15) Háta durván pontozott, nem bronzfényű, nagyon rövid fehér vagy sárgás szőrök borítják. 7–10 mm. – Háromszínű hagymalégy
tricolor (Fabricius, 1798) ♂
- 15 (14) Háta finoman pontozott, bronzfényű, hosszú barna és fekete szőrök borítják. 7–10 mm. – Bronzfényű hagymalégy
sinuatus Loew, 1855 ♂
- 16 (2) Potrohuk fekete, vörös, vagy vörösbarna foltok nincsenek rajta.

79. ábra: *Eumerus sogdianus* ♀80. ábra: *Eumerus strigatus* ♂

- 17 (18) Csápja feltűnően hosszú. 2. íze kb. egyenlő a 3. íz hosszával. 8–10 mm. – Hosszúcsápú hagymalégy
longicornis Loew, 1855 ♂
- 18 (17) Csápjuk nem feltűnően hosszú.
- 19 (20) Hátsó combjai nagyon vastagok, tövi felükön alul feltűnően hosszú sárga szőrök állnak. A csúcsi részükön rövid fogszerű tüskék sorakoznak. Hátsó lábszárai a csúc előtt kiszélesednek. Lábfejeinek 1. íze hosszú és vastag. – Magyar hagymalégy
hungaricus Szilády, 1940 ♂
- 20 (19) Hátsó lábaik eltérő felépítésűek.
- 21 (22) Hátsó combjainak tövén dudor látható. 5–6 mm. – Dudoroscombú hagymalégy
tuberculatus Rondani, 1857 ♂
- 22 (21) Hátsó combjaik tövén nincs dudor.
- 23 (28) Csápjuk fekete vagy feketésbarna.
- 24 (25) Szemének sűrű szőrei mérsékelten hosszúak. 4. hátlemeze kb. másfélszer hosszabb a 3-nál, csúcsirányban szűkül, nincsenek rajta félholdalakú szürke foltok. 6–7 mm.
[**pauper** Becker, 1921] ♂
- 25 (24) Szemük szőrei rövidek és ritkák. 4. hátlemezüik alig haladja meg a hosszát, csúcsirányban nem szűkül, a szürkén hamvas foltjai jól láthatók.
- 26 (27) Fejtetőlemez-háromszöge keskeny. Pontszemei egyenlőszárú háromszöget alkotnak. 4. haslemezőnek hátsó pereme mélyen kivágott, két oldala taréjszerűen kiemelkedik. 7–8 mm. – Ázsiai hagymalégy (79. ábra).
sogdianus Stackelberg, 1952 ♂
- 27 (26) Fejtetőlemez-háromszöge szélesebb. Pontszemei egyenlő oldalú háromszöget alkotnak. 4. haslemezőnek hátsó pereme háromszög alakban kivágott, két oldalán nincs taréjszerű kiemelkedés. 5–8 mm. – Közönséges hagymalégy (80. ábra).
strigatus (Fallén, 1817) ♂
- 28 (23) Csápjuk sárga, vörössárga vagy vörösbarna.
- 29 (30) Hátsó lábfejei erősen kiszélesedtek, csaknem teljes egészében sárgásfehér, sűrű és finom hófehér szőrrel borítottak. 6–7 mm. – Fehérlábfejű hagymalégy
flavitaris Zetterstedt, 1843 ♂
- 30 (29) Hátsó lábfejeik nem szélesedtek ki erősen, nincsenek rajtuk sűrű, finom fehér szőrök.
- 31 (32) Szemük érintkezési vonala hosszabb, mint a hátsó pontszemek egymástól való távolsága. Pontszemei a homlok elülső felében helyezkednek el. Cerkuszai nagyok és sárgák, hólyagszerűen domborúak. 7–9 mm. – Nagycerkuszú hagymalégy
ornatus Meigen, 1822 ♂
- 32 (31) Szemük érintkezési vonala rövidebb, vagy nagyjából azonos a pontszemek egymástól

való távolságával. Pontszemei a homlok középső részében található. Csápjának 3. ízei élénk vörössárgák. Cerkuszai kicsik. 5–6,5 mm. – Vöröscsápú hagymalégy

ruficornis Meigen, 1822 ♂

33 (1) Nöstények. Szemüket a homlok szélesen elválasztja. Potrohuk vége nem duzzadt.

34 (47) Potrohuk részben vagy teljes egészében vörös, legalább 2. vagy 2–3. hátlemezüikön található vörös vagy sárgásbarna folt.

35 (38) 1–2. lábfejeik 1–3. ízének alsó oldala sárgásfehér. A 2–3. íz tövénél élesen elhatárolt fekete folt tűnik fel.

36 (37) Pontszemei egyenlő oldalú háromszöget alkotnak. 1–2. lábfejük ízeinek tövén fekete (részben barna) erősebb sörte áll, mely azonban vékonyabb a hím sörtéinél. Szeme csupasz. Háta gyengén fénylő pontozása durva és sűrű, két fehéren hamvas hosszanti csík látható rajta. Potrohának nagy része vörös. 7–8 mm.

tarsalis Loew, 1848 ♀

37 (36) Pontszemei egyenlő szárú háromszöget alkotnak.

Szeme csupasz. Hátának pontozása durva és sűrű. Háta gyengén fénylő, szőrei rövidek, félig lesimulók. Két fehéren hamvas hosszanti csík húzódik rajta. Potrohának nagy része vörös. 5–7 mm.

sabulonum Fallén, 1817 ♀

38 (35) 1–2. lábfejeik nagy részben feketék vagy barnák, 2–3. ízük alsó felén nincs élesen elhatárolt fekete folt.

39 (44) Hátuk szőrei rövidek, félig lesimulók.

40 (41) Hátulsó combjai vörössárgák. Homloka és arca barnáskék, fénylő. Csápjá fekete. Háta durván és sűrűn pontozott. Lábai feketék vagy feketésbarnák. 1–2. combjai alul, a 3. teljes egészében vörössárga. Potroha nagyrészt vörös, töve és csúcsa fekete. Közel áll az *Eumerus tricolor*-hoz. 9 mm.

tauricus Stackelberg, 1952 ♀

41 (40) Minden combjuk fekete.

42 (43) 3. csápízei nagyon szélesek, nagyjából egyenlők a homlokuk szélességével. Hátán a fehéren hamvas hosszanti csíkok csak a szárnytövek magasságáig fejlettek. Potrohának a csúcsa fekete, jól látható félholdalukú foltokkal [*Eumerus annulatus* (Panzer, 1798)]. 8–9 mm.

grandis Meigen, 1822 ♀

43 (42) 3. csápízei nem nagyok, szélességük kb. fele a homlok szélességének. A fehéren hamvas hosszanti csíkok hátának csak elülső peremén fejlettek. Potroha általában a csúcsáig vörös, a félholdalukú foltjai halványak. 7–10 mm.

tricolor (Fabricius, 1798) ♀

44 (39) Hátuk szőrei hosszabbak, felállók.

45 (46) Hátulsó combjai vastagok. Háta és pajzocsckája durvábban és sűrűbben pontozott, gyengén fénylő. 6–9 mm.

ovatus Loew, 1848 ♀

46 (45) Hátulsó combjai kevésbé vastagok. Háta és pajzocsckája finomabban pontozott, erősen fénylő. 9–10 mm.

sinuatus Loew, 1855 ♀

47 (34) Potrohuk fémészöld, kék vagy fekete, vörös vagy sárga foltok nincsenek rajta.

48 (57) Csápjuk fekete vagy feketés-barna.

49 (50) Csápjá hosszú és vékony, 2. íze kb. egyenlő a 3. íz hosszával. 8–10 mm.

longicornis Loew, 1855 ♀

50 (49) Csápjuk átlagos hosszúságú, 2. íze jóval rövidebb a 3. íznél.

51 (52) Hátulsó combjainak tövén alul jól látható dudor van. 5–6 mm.

tuberculatus Rondani, 1857 ♀

- 52 (51) Hátsó combjuk tövén alul nincsen dudor.
- 53 (54) Potrohának csak a 2–3. hátlemezen vannak félholdalaki szürkén hamvas foltok. Teste világos fémese-zöld. Hátának pontozása viszonylag durva és ritka, nincs rajta középső szürkén hamvas hosszanti sáv. 4. hátlemezen a szőrei sárgásszürkék. 6–7 mm.
[**pauper** Becker, 1921] ♀
- 54 (53) 4. hátlemezőn is találhatók félholdalaki szürkén vagy fehéren hamvas foltok.
- 55 (56) Csápjának 3. ízei szélesebbek. Szeme majdnem csupasz. Lábfejei nagy részben feketék vagy feketésbarnák. 7–8 mm. (Az *Eumerus strigatus* és az *Eumerus sogdianus* nőtényeinek elválasztása az esetek egy részében bizonytalan).
strigatus (Fallén, 1817) ♀
- 56 (55) Csápjának 3. ízei keskenyebbek. Szemének szőrei rövidek, de sűrűk. Lábfejeinek legalább alsó oldala vörössárga. 7–8 mm.
sogdianus Stackelberg, 1952 ♀
- 57 (48) Csápjuk sárga, vörössárga vagy vörösbarna.
- 58 (59) 2. hátlemezőnek félholdalaki foltjai fényesek. 3. lábfejeinek a 4. ízei szélesek. 7 mm.
flavitaris Zetterstedt, 1843 ♀
- 59 (58) 2. hátlemezőnek félholdalaki foltjai nem fényesek.
- 60 (61) Pontszemei a homlokon előbbre helyezkednek el. A távolság a hátsó pontszemek és a szem hátsó sarka között nagyobb, mint az elülső és a hátsó pontszemek között. Csápjának a 3. ízei szélesek, nagyjából ovális, vörösbarnák. 8 mm.
ornatus Meigen, 1822 ♀
- 61 (60) Pontszemei a homlokon hátrább helyezkednek el. A távolság a hátsó pontszemek és a szem hátsó sarka között nem nagyobb, mint az elülső és hátsó pontszemek között. Csápjának 3. ízei nagyok, élénk sárgászörösek, felül erősen, alul kevésbé domborúak, csúcuk kissé hegyes. 5–5,5 mm.
ruficornis Meigen, 1822 ♀

Eupeodes Osten-Sacken, 1877

Mezeilegyek

Közepes nagyságú, többnyire 8–12 mm-es zengőlegyek. Általában fekete alapon sárga rajzolatúak, ezért részben darazsakra emlékeztetnek. Problematikus nem, az ide tartozó fajok egy része nehezen determinálható.

Imágóik többnyire viráglátogatók, gyakorlatilag mindenféle biotópban előfordulnak. Lárvaik főleg levéltetvekkel táplálkoznak. Ha kevés a levéltetű, alkalmilag növényi táplálékot is fogyasztanak. Évente általában több nemzedékük fejlődik. A Palearktikumból ismert mintegy 50 faj többsége Ázsiában és a Mediterráneumban él. Magyarországon eddig 8 fajt gyűjtöttek.

- 1 (11) Fiókszárnyukat nem teljesen fedik mikroszkopikus szőröcskék.
- 2 (3) Szárnyának r_{4+5} ere erősen görbült, mélyen benyúlik az R_5 sejtbe. Utómelle csupasz. 3–4. hátlemezőnek foltjai nem érik el a potroh peremét. 5. hátlemezőnek oldala rendszerint sötét (*Lapposyrphus* Dušek & Láska alnem). 8–12 mm. – Hajlotterű mezeilegy (83. ábra).
lapponicus (Zetterstedt, 1838)
- 3 (2) Szárnyuk r_{4+5} ere nem görbült jelentősen, többnyire majdnem egyenes. Utómellük szőrös. Egyes fajok 3–4. hátlemezőnek foltjai elérik a potroh peremét, másoké nem. (*Eupeodes* Osten-Sacken 1867 alnem).
- 4 (5) Nagyobb testű faj. Szárnyának kevesebb, mint 40%-át fedik mikroszkopikus szőröcskék. A hím szemének felső kétharmadán a szemecskék nagyobbak, homloka a csáp fölött duzzadt, a hátsó részét sűrű fekete szőr fedi. Szemének érintkezési szöge

120 fokos. Elsősorban a hímje hasonlít a *Scaeva selenitica* fajra, de a szeme csupasz. 10–13 mm. – Északi mezeilég

[**lundbecki** (Soot-Ryen, 1916)]

- 5 (4) Kisebb testű fajok. Szárnyuk több mint 50%-át fedik mikroszkopikus szőröcskék. A hímek szemének a szemecskéi nem nagyobbodtak meg jelentősen. Homlokuk sem duzzadt. Szemük érintkezési szöge 90 és 110 fok közötti. A nőtények szárnyának tövi 1/3-át fedik részben vagy egészben mikroszkopikus szőröcskék.
- 6 (7) 3–4. haslemezen nagy négyszögletes fekete folt látható. Elülső combjainak tövén hosszú fekete szőrök állnak. A hím szemének érintkezési szöge 105 és 110 fok közötti. Pajzsocskájának szőrei túlnyomórészt feketék. Hátsó combjainak töve fekete. A nőtény homlokát 2 fekete folt díszíti. 8–10 mm. – Rövidfoltú mezeilég
nielseni Dušek & Láska, 1976
- 7 (6) 3–4. haslemezők foltjai oválisak vagy kör alakúak, nem érintkeznek. Elülső combjaik tövi részének hátsó oldalán hosszú sárga szőrök állnak. A nőtények homloka a homlokpárna fölött sárga.
- 8 (9) 3–4. potrohlemezők foltjai elérik a lemez oldalát. Pajzsocskájának szőrei rendszerint sárgák, de ritkábban lehetnek köztük feketék is. A hím ivarszerve feltűnően nagy. A nőtény homlokának fekete foltja az elülső pontszem és a csáp töve közötti távolságnak legfeljebb 1/3 részéig terjed. 8–10 mm. – Gyakori mezeilég (81. ábra).
corollae (Fabricius, 1794)
- 9 (8) Potrohának sárga foltjai nem terjednek a lemez oldaláig. Pajzsocskájának szőrei feketék. Haslemezeinek sötét foltjai legtöbbször oválisak. A hím ivarszerve nem feltűnően nagy. A nőtény homlokának fekete foltja hosszabb, rajta fordított Y alakú sötét folt látható 5. hátlemezők oldala sárga. Szárnya 2. tősejtjének általában felénél kisebb részét borítják mikroszkopikus szőröcskék. 8–12 mm. – Holdfoltú mezeilég (82. ábra).
luniger (Meigen, 1822)
- 10 (–) Haslemezeinek foltjai szögletesek. Hátsó combjai nagyobb területen feketék. 2. hátlemezők sárga foltjai elérik a potroh oldalát. Tarkója kissé keskenyebb, mint az *Eupeodes luniger*-é. Szájpereme oldalt sárga, felül sötétebb. Nagyon hasonlít az *Eupeodes luniger*-hez. 8–12 mm.
lucasi (Marcos-García & Láska, 1983)
- 11 (1) Fiókszárnyukat teljesen fedik a mikroszkopikus szőröcskék.

81. ábra: *Eupeodes corollae* ♂

82. ábra: *Eupeodes luniger* ♂

12 (13) Nöstény: Homloka fenyő, a hamvas foltok hiányoznak. 5. hátlemezőnek oldala mindig sárga. 3–4. hátlemezőnek széles sárga foltjai általában összekötöttek, elérik a lemez peremét. Pajzsockájának szőrei főleg sárgák (Lásd a 17. pont alatt is).

latifasciatus (Macquart, 1829)

13 (12) A nőstények homlokán hamvas foltok vannak. 5. hátlemező oldala sárga vagy fekete. Pajzsockájuk szőrei sárgák vagy feketék.

14 (17) 3–4. haslemező fekete foltjai egyforma szélesek, nagyjából négyszögletesek, szélük kissé előrenyúlik. Elülső oldaluk nem párhuzamos a haslemező peremével.

15 (16) 5. hátlemező oldala többnyire teljesen fekete. 3–4. hátlemező foltjai általában összekötöttek, de különálló is lehetnek, elérik a lemez oldalát. Szárnya 2. tősejtjének kb. felét fedik mikroszkopikus szőröcskék. Homlokának a hamvas foltjai kicsik. A hím tarkója nagyon keskeny, szemének érintkezési szöge 90 foknál kisebb. A nőstény combjai sárgák. Mindkét nem változékony. 8–11 mm. – Változékony mezeilég

nitens (Zetterstedt, 1843)

16 (15) 5. hátlemező oldala főleg sárga. 3–4. hátlemező különálló, vagy egybefüggő foltjainak elülső sarkai a lemez széléig terjednek. A nőstény hátulsó combjai sárgák vagy tövük fekete. Mindkét nem 3–4. haslemező foltjai oválisak vagy négyszögletesek, de sarkaik lekerekítettek. Szárnya tősejtjeinek felénél kisebb részét fedik mikroszkopikus szőröcskék. Pajzsockájának szőrei rendszerint túlnyomóan sárgák. [*Eupeodes latilunulatus* (Collin, 1931)]. 9–12 mm. – Nyugati mezeilég

bucculatus (Rondani, 1857)

17 (14) 3–4. haslemezőn kör alakú vagy ovális feketés folt látható, a 4. keskenyebb a 3.-nál, vagy hiányozhat. Tarkója széles, a fejtetőnél 0,5 mm. A mikroszkopikus szőröcskék majdnem az egész szárnyhártyát, a 2. tősejt több mint felét borítják. 3–4. hátlemezőnek sárga foltjai rendszerint összefüggnek. Ha ritkábban elkülönülnek, akkor a foltok felső széle majdnem egyenes, valamint a lemez alapjához közel fekszik. 8,8–9,4 mm. – Szélessávú mezeilég (84. ábra).

latifasciatus (Macquart, 1829)

Ferdinandea Rondani, 1844

Sörtéslegyek

Közepes nagyságú zengőlegyek. Hátukon és pajzsockájukon feltűnő és erős sörték találhatóak. Potrohuk aranyszínű, fémesen csillogó. Szemük szőrös, a hímé érintkezik. Csápjuk rövid, a 3. íze kissé hosszúkás vagy kör alakú, oldalról összenyomott. Csápsörtéjük a 3. íz

83. ábra: *Eupeodes lapponicus* ♀

84. ábra: *Eupeodes latifasciatus* ♀

85. ábra: *Ferdinandea cuprea* ♀86. ábra: *Ferdinandea ruficornis* ♀

tövéhez közel ered.

Imágóik többnyire melegkedvelők, főleg szárazabb biotópokban, erdőkben, erdei tisztásokon található. Lárvaik sérült, gyakran lepkehernyők (*Cossus*) által károsított lombos fák nedvében fejlődnek. Állítólag hangyafészkekben is találták már. Magyarországon eddig 2 fajt gyűjtöttek.

- 1 (2) Csápsörtéje vörössárga. Potrohának sötét, nehezen látható, fénytelen keresztcsávjai a lemez hátulsó peremétől kissé előbbre helyezkednek el. 10–12 mm. – Fekete sörtéslégy (86. ábra).
ruficornis (Fabricius, 1775)
- 2 (1) Csápsörtéje fekete. Potrohának sötét, fénytelen keresztcsávjai közvetlenül a lemez hátulsó részén helyezkednek el. 10–13 mm. – Rezes sörtéslégy (85. ábra).
cuprea (Scopoli, 1763)

Helophilus Meigen, 1805 Mocsárilégyek

Közepesnél kissé nagyobb zengőlegyek. Hátukon sárga vagy szürke hosszanti, potrohukon sárga és szürke keresztcsíkok húzódnak. Csápjuk sötét, szemük csupasz, a hímé is elválasztott. Arcuk nem nyúlik nagyon előre, hosszanti fényes középcsík húzódik rajta. Lábaik erősek, a hátulsó combjaik vastagok. Szárnyuk r_{4+5} ere mélyen behajlik az R_5 sejtbe.

Imágóik többnyire nedvességkedvelők, főleg vizes biotópokban, vizek közelében, rendszerint különféle virágokon található. Lárvaik rothadó növényi részekben gazdag iszapos vizekben, mocsarakban fejlődnek. A Palearktikumából ismert mintegy 20 fajból Magyarországon 4-et gyűjtöttek.

- 1 (2) Arcának hosszanti középsávja sárga, néha sötétebb. Potrohának 2–3. hátlemezeit nagy sárga oldalfoltok díszítik. A hím 4., a nőstény 4–5. hátlemezen a sáv szürke. 15–16 mm. – Nagy mocsárilégy (87. ábra).
trivittatus (Fabricius, 1805)
- 2 (1) Arcuk hosszanti középsávja fekete.
- 3 (4) Potrohlemezeinek hátulsó része fekete. Elülső lábfejei sárgák vagy sárgásbarnák, ritkábban feketések. 2–3. hátlemezen nagy sárga oldalfoltok vannak. A 3. hátlemez sárga foltjainak belső része szürke. A hím 4., a nőstény 4–5. hátlemezen szürke hosszanti sáv húzódik. 14–16 mm. – Északi mocsárilégy
affinis Wahlberg, 1844
- 4 (3) Potrohlemezeik hátulsó része sárga. Elülső lábfejeik feketék.

87. ábra: *Helophilus trivittatus* ♂

- 5 (6) Hátulsó combjai feketék. Hátulsó lábszárainak a tövi harmada sárga. A hím 2. hátlemezőnek a sárga oldalfoltja a lemez hátulsó pereméig terjed. 13–16 mm. – Hibrid mocsárilégy (88. ábra).

hybridus Loew, 1846

- 6 (5) Hátulsó combjainak csücsi harmada vagy fele sárga. Hátulsó lábszárai tövi felükben sárgák. A hím 2. hátlemezőnek sárga oldalfoltja nem terjed a lemez hátulsó pereméig. 11–13 mm. – Közönséges mocsárilégy (89. ábra).

pendulus (Linnaeus, 1758)88. ábra: *Helophilus hybridus* ♂89. ábra: *Helophilus pendulus* ♂ ♀**Heringia** Rondani, 1856
Hegyesszögülegyek

Közepesnél kisebb fekete zengőlegyek. Csápjuk 3. ize hosszú. Szárnyuk felső csúcsharántere hegyesszögben csatlakozik az r_{4+5} érhez.

Lárvaik afidofágok, elsősorban levéltetvekkel táplálkoznak. A Palearktikumból ismert 5 fajból Magyarországon eddig 2-öt gyűjtöttek.

- 1 (2) A hím hátulsó lábszárain a hosszú szőrök feketék. A nőstény homlokának oldalain háromszögű fehérén hamvas folt található. 5,5–7 mm. – Feketeszörű hegyesszögülegy

heringi (Zetterstedt, 1843)

- 2 (1) A hím hátulsó lábszárain a hosszú szőrök világosak, sárgák vagy fehérek. A nőstény homloka fénylő, nincsenek rajta fehér foltok. (Egyes szerzők a *Heringia heringi* színimjának tekintik). 6–7,5 mm. – Világoszörű hegyesszögülegy

senilis Sack, 1938**Ischyrosyrphus** Bigot, 1882
Sávöslegyek

Közepes és közepesnél nagyobb zengőlegyek. Potrohuk 3 pár sávjából az első jóval szélesebb a másik kettőnél.

Bőrük gyengén kitines, ezért inkább árnyékos helyeken fordulnak elő, rendszerint virágokat, főleg ernyősöket látogatnak. Lárvaik afidofágok, elsősorban levéltetvekkel táplálkoznak. A Palearktikumból leírt 3 fajból Magyarországon jelenlegi ismereteink szerint 2 él.

1 (2) Pajzsocskája sárga. Fénytelen fekete potrohán 3 pár kékesszürke folt van, melyek közül az elülső jelentősen szélesebb a többinél. 1–2. lábai sárgák, combjainak töve fekete. 10–14 mm. – Kékesszürke sávoslégy (90. ábra).

glaucius (Linnaeus, 1758)

2 (1) Pajzsocskája fekete, hátulsó pereme gyakran sárga. Potrohán 3 pár fehéres vagy kissé sárgás folt van, melyek közül az elülső sokkal szélesebb a többinél. Lábai túlnyomórészt feketék. 8–12 mm. – Fehér sávoslégy

laternarius (Müller, 1776)

Lejogaster Rondani, 1857

Fémeslegyek

Közepesenél kisebb, fémes, kissé zölden fénylő zengőlegyek. A hím szeme nem érintkezik. Hasonlítanak az *Orthonevra* nemhez, de azok hímjeinek szeme érintkezik.

Imágóik többnyire vizes biotópokban találhatóak. Lárvaik vízben, rothadó vízi növényekben, főleg gyékényben fejlődnek. A Palearktikumból ismert 4 fajból Magyarországon eddig 2-öt gyűjtöttek.

1 (2) Csápja és lábai is feketék, kissé bronzos zöldek. 6–8 mm. – Fekete fémeslégy

metallina (Fabricius, 1781)

2 (1) Csápja 3. ízének alsó része többé-kevésbé sárga. Lábfejeinek ízei túlnyomórészt sárgák. 6–7 mm. – Sárgalábfejű fémeslégy (91. ábra).

tarsata (Megerle in Meigen 1822)

Lejops Rondani, 1857

Gyékénylegyek

Közepesenél valamivel nagyobb szürke zengőlégy. Hátán hosszanti szürke csíkok húzódnak. Potroha hátrafelé fokozatosan elkeskenyedik, ék-alakú. A hím szeme nem érintkezik. Hasonlít az *Anasimyia* és a *Helophilus* fajokra.

Imágói általában vizes biotópokban találhatóak. Lárvaik vízben, rothadó vízi növényekben, főleg gyékényben fejlődnek. A nemnek a Palearktikumból ismert egyetlen faja Magyarországon is előfordul.

– – A faj jellemzése nagyrészt megegyezik a nem jellemzésével. Arca rövid, túlnyomórészt

90. ábra: *Ischyrosyrphus glaucius* ♀

91. ábra: *Lejogaster tarsata* ♂

fehéren hamvas, a csáp alatt bemélyed, oldalán a szőrök fehérek. Homloka erősen megnyúlt. Csápja fénytelen fekete, a 3. ize magasabb, mint a széles. 10–13 mm. – Gyakori gyékénylég (92. ábra).

vittatus (Meigen, 1822)

Lejota Rondani, 1857

Ártérilegyek

Közepes nagyságú, fekete, fémesen csillogó zengőlegyek. A *Cheilosia* nem fajaira hasonlítanak, de arcukon nincs dudor.

Lárvájuk korhadó fában fejlődik. A Palearktikumból leírt 8 faj többsége Ázsiában él. Magyarországon 1 fajt gyűjtöttek.

– – A hím szeme nem érintkezik, arca egy középső hosszanti csík és a pofa kivételével szürkén hamvas. A nőtény arca és homloka fekete, arca feketén hamvas. A nőtény hátulsó lábfejeinek 1. ize megnyúlt, vastag, lábfejeinek alsó oldala barna. Teste túlnyomó részt fekete, a szőrei fehérek, többnyire rövidek. A hím 4. haslemezőnek hátulsó részén trapéz-alakú dudor látható. 8–10 mm. – Fekete ártérilég

ruficornis (Zetterstedt, 1843)

Leucozona Schiner, 1860

Fehérpántoslegyek

Közepesnél nagyobb zengőlegyek. Alapszínük fekete, szőrzetük dús, potrohukat sárgásfehér vagy kékesszürke foltok díszítik. Fejük félgömb alakú, kissé szélesebb a toruknál. Csápjuk viszonylag hosszú, a 3. ize ovális, csápsörtéjük csupasz. Szemük szőrös, a hímé érintkezik. Arcuk széles, hosszanti sötétebb középsík húzódik rajta, arcudoruk viszonylag nagy. Lábaik egyszerűek, szárnyuk közepén a szárnyjegyre is átterjedő nagyobb sötét folt látható.

Lárvájuk fejlődését és életmódját kevésbé ismerjük. Feltételezések szerint levéltetvekkel táplálkoznak. A Palearktikumból leírt 3 fajtól Magyarországon eddig egyet gyűjtöttek.

1 (2) Pajzsocskájának elülső pereme sárga. 5. hátlemezőn nincsenek világos szőrök (legfeljebb néhány szál). 8,5–12,5 mm.

[**inopinata** Doczkal, 2000]

2 (1) Pajzsocskájának elülső pereme keskenyen fekete. 5. hátlemeze többé-kevésbé intenzíven világos szőrű. Háta fénytelen fekete, sűrű vörös szőr fedi. Pajzsocskájának szőrei

92. ábra: *Lejops vittatus* ♂

93. ábra: *Leucozona lucorum* ♀

világosabbak. Potroha fekete, a 2. hátlemezt gyakran csaknem teljes egészében elfoglalja két, változó nagyságú szürkésárga folt, mely a 3. hátlemeze is átterjedhet. 10–13 mm. – Erdei fehérpántoslégy (93. ábra).

lucorum (Linnaeus, 1758)

Mallota Meigen, 1822
Gyapjaslegyek

Közepesenél nagyobb, robusztus zengőlegyek. Toruk sűrű és hosszú szőrrel borított. Poszméhekre vagy méhekre hasonlítanak. Csápjuk rövid, 3. íze szélesebb, mint hosszú. Szemük csupasz vagy szőrös, a hímeké külön áll vagy érintkezik. Hátulsó combjaik általában vastagok, lábszáraik görbültek. Szárnyuk közepe többnyire halványan foltos, r_{4+5} erek mélyen behajlik az R_5 sejtbe. Potrohuk rövid, ovális, de lehet hosszabb is.

Lárvájuknak (pocikféreg) hosszabb légsőve van, fák nedves korhadékában, faodvakban, fák beteg részeiben élnek. A Palearktikumból mintegy 30, túlnyomórészt Ázsiában élő fajukat írták le. Magyarországon eddig 2 fajt gyűjtöttek, a lista azonban további 1–2-vel bővíthet.

- 1 (4) Szemük csupasz.
- 2 (3) Potrohának szőrei felálló, hosszúak és bundásak. Hátának és potrohának a szőrei nagyjából egyforma színűek, barnássárgák vagy vörössárgák. Hátulsó lábfejei sárgák. Hátulsó combjai vastagok, alsó oldalukon dudor emelkedik. Változékony faj, poszméhekre hasonlít. 10–15 mm. – Sárga gyapjaslégy
- 3 (2) Potrohának szőrei viszonylag rövidek, túlnyomórészt lesimulók, a hátlemezek oldalán hosszúak. A hím szeme a homlokon egy pontban megközelíti egymást, de nem érintkezik. Mindkét nem hátulsó combjai nagyon vastagok, alsó oldalukon erős (a nőtényén gyengébb) dudor emelkedik. A hím potrohán a barna, a nőtényén a fekete szín az uralkodó. A nőtény a házi méh (*Apis mellifica*) herére, a hím inkább a közönséges *Eristalis tenax* hímjére hasonlít. 15–17 mm. – Méhszerű gyapjaslégy
- 4 (1) Szeme szőrös. A hím szeme szélesen elválasztott. Csápjá feketésbarna, vagy fekete, csápsörtéje sárgásbarna. Hátának szőrei hosszúak, elől rendszerint keskenyen sárgák, a többi részen feketék. Potroha fekete, tövén részben sárga (a nőtényé gyakran teljesen fekete), a 2. potrohlemezen részben sárga, részben fekete, 3.-on fekete, a potroh végén vörösek a szőrök. Poszméhekre és a bundás piheléglyre emlékeztet. 14–17 mm. – Tarka gyapjaslégy (94. ábra).

fuciformis (Fabricius, 1794)

94. ábra: *Mallota fuciformis* ♂

Megasyrphus Dušek & Láska, 1967
Nyiladéklegyek

Közepesenél kissé nagyobb zengőlegyek. A *Syrphus* nem fajaira hasonlítanak, korábban oda is sorolták őket. Szárnyuk r_{4+5} ere enyhén behajlik az R_5 sejtbe.

Lárvájuk valószínűleg főleg levéltetvekkel táplálkozik, életmódját pontosan nem ismerjük. A Palearktikumból 2 fajukról tudunk. Az Európában honos faj Magyarországon is él.

-- Szeme szőrös. Arca sárga, közepén hosszanti fekete sáv húzódik. Csápjá fekete. A hím homloka fekete, oldala keskenyen hamvas.

A nőtény homloka fekete, közepén kétoldalt szürkén hamvas. 10–15 mm. – Nagy nyiladéklégy

erraticus (Linnaeus, 1758)

Melangyna Verrall, 1901
Tavasziplegyek

Közepes nagyságú karcsú zengőlegyek. A *Syrphus* nem fajaira hasonlítanak, korábban oda is sorolták őket. Potrohukat általában sárga vagy sárgásfehér foltok díszítik.

Lárvaik valószínűleg főleg levéltetvekkel táplálkoznak. A Palearktikumból 21 fajtát írták le, közülük viszonylag sok csak Ázsiában él. Magyarországon eddig 6-ot gyűjtöttek, de a lista még bővílhet.

1 (4) A hímek 2. potrohlemezen nincs sárga folt. A nőtények homloka teljesen fekete, legfeljebb csak kicsi szürkén hamvas foltok vannak rajta.

2 (3) Hátának és pajzsockájának a szőrei világosak. Szeme szőrös. 7–10 mm. – Négyfoltos tavasziplegy (95. ábra).

quadrimaculata (Verrall, 1873)

3 (2) Hátának és pajzsockájának a szőrei főleg feketék. Szeme csupasz vagy majdnem csupasz. 6–9 mm. – Fűzbarka tavasziplegy (96. ábra).

barbifrons (Fallén, 1817)

4 (1) A hímek 2. potrohlemezen legalább kicsi sárga foltok vannak. A nőtények homlokának részben szürkén hamvas.

5 (6) Pajzsockájának fekete oldalfoltja a pajzsocska csúcsától a hát hátulsó pereméig terjed. – 8–11 mm. – Korai tavasziplegy

lasiophthalma (Zetterstedt, 1843)

6 (5) Pajzsockájuk fekete oldalfoltja kicsi, a pajzsocska elülső alsó részén található (oldalról nézve).

7 (8) Háta fényes fekete. Szeme csupasz. A hím szárnya 2. tősejtjének csak kisebb részét fedik mikroszkopikus szőröcskék. A nőtény homlokának

95. ábra: *Melangyna quadrimaculata* ♀

96. ábra: *Melangyna barbifrons* ♂

97. ábra: *Melangyna labiatarum* ♀

szürkén hamvas foltja nem nagyon széles, 2. tősejtje csaknem teljesen csupasz. 8–11 mm. – Késői tavaszilég

umbellatarum (Fabricius, 1794)

8 (7) Hátuk fénytelen, a nőstényeké legfeljebb nagyon gyengén fénylő. A hímek szeme szőrös, a szőrök rövidek és világosak, olykor nehezen láthatók. Szárnyuk 2. tősejtje teljesen mikroszkopikus szőröcskével fedett.

9 (10) A hím szeme gyengén és röviden szőrös. Arcának oldalai nem párhuzamosak, lefelé kiszélesednek. A nőstény arca sárgás, szürkén hamvas. Hasonlít a következő fajra. 9–11 mm. – Déli tavaszilég (97. ábra).

labiatarum (Verrall, 1901)

10 (9) Szemének szőrei nagyon ritkák, majdnem csupasz (az eltérés a két faj között nem mindig egyértelmű). Arcának oldalai nagyjából párhuzamosak. A nőstény arca szürkén hamvas (a két faj nőstényének elválasztása nem megbízható). 9–11 mm. – Északi tavaszilég

compositarum (Verrall, 1873)

Melanogaster Rondani, 1857

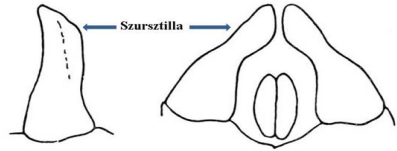
Aranyhasúlegyek

Kicsi, 5–8 mm-es, zömök, fekete, gyakran fêmes, zöldes fényű zengőlegyek. Különösen a potrohuk hasi oldala fénylő. Csápjuk 3. ize sötét, rendszerint fekete. A hímek arcudodora általában fejlett, szemük érintkezik.

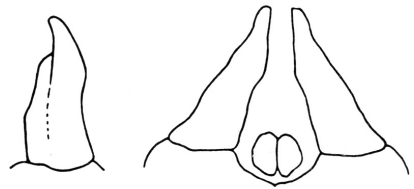
Az imágók rendszerint vizes élőhelyeken vagy azok környékén találhatók. Lárvaik növényzetben gazdag vizekben vagy nedves talajban, iszapban fejlődnek. Az oxigént hátsó légzőnyílásukon keresztül növények szöveteiből nyerik. A Palearktikumból mindössze 6 fajtát tartják nyilván. Magyarországon eddig 4-et gyűjtöttek.

1 (7) Szemük érintkezik. Hímek.

2 (3) Hátának és pajzsocskájának szőrei, a pajzsocska hátsó pereme kivételével rövidek, egyforma hosszúak. A surstylus vége hegyes és görbült. Pajzsocskája nagyrészt hamvas,

99. ábra: *Melanogaster aërosa* hím genitália

100. ábra: *Melanogaster hirtella* hím genitália

98. ábra: *Melanogaster nuda* ♂

101. ábra: *Melanogaster nuda* hím genitália

többnyire csak a közepe fényes. 6–7 mm. – Ritka aranyhasúlégy

curvistylus Vujič & Stuke, 1998 ♂

- 3 (2) Hátuk és pajzsocskájuk szőrei hosszúak vagy vegyesen rövidek és hosszúak .
- 4 (5) Szájpereme erősen előreáll (rendszerint jobban, mint az arcdudor). Hátának és pajzsocskájának szőrei rövidebbek. A surstylus rövid, oldalról nézve leginkább kissé szabálytalan téglalapra emlékeztető alakú (101. ábra). [*Melanogaster lucida* (Scopoli, 1763), *M. viduata* Linnaeus, 1758]. 5–7 mm. – Kis aranyhasúlégy (98. ábra).
- nuda** (Macquart, 1829) ♂
- 5 (4) Szájperemük rendszerint nem áll előbbre az arcdudornál. Surstylus megnyúlt. Hátukon a szőrök hosszabbak.
- 5 (6) Hátán a szőrök részben sárgásbarnák. Hosszabbak, mint az előző fajé. surstylus felülről nézve viszonylag egyenes és fokozatosan vékonyodik (100. ábra). 6–8 mm. – Hosszúszőrű aranyhasúlégy
- hirtella** (Loew, 1843) ♂
- 6 (5) Hátán a szőrök többnyire feketék, de részben világosak is lehetnek. Surstylusa középtájon görbült, elvékonyodik, a csúcs előtt ismét kiszélesedik, majd a csúcsa tompa végződésű (*Melanogaster macquarti* Loew, 1843) (99. ábra). 6–8 mm.
- aerosa** (Loew, 1843) ♂
- 7 (1) Szemük a homlokon nem érintkezik. Nöstények.
- 8 (9) Háta csupasz vagy csak nagyon röviden és ritkán szőrös.
- nuda** (Macquart, 1829) ♀
- 9 (8) Hátuk szőrei hosszabbak és sűrűbben állnak.
- 10 (11) Hátán a szőrök sárgák vagy szürkék, felállók.
- hirtella** (Loew, 1843) ♀
- 11 (10) Hátán a szőrök aranysárgák, ritkák és lesimulók.
- aerosa** (Loew, 1843) ♀

Melanostoma Schiner, 1860

Füzengőlegyek

Közepesnél kisebb, gyengén szőrös, fekete alapszínű zengőlegyek. Potrohukat általában sárga vagy ritkábban szürkés foltok tarkítják, de előfordulnak teljesen fekete potrohú fajok is. Fejük egyszerű, arcuk széles, arcdudoruk kicsi. Szemük csupasz, a hímeké érintkezik. Csápjuk átlagos. Lábaik egyszerűek, viszonylag gyengék. Szárnyuk általában túlnyúlik a potrohukon.

Lárvaik ragadozók, ezen belül elsősorban afidofágok, főleg levéltetvekkel táplálkoznak. Ha kevés a levéltetű, hernyókat és más lágybőrű rovarokat is megtámadnak. Fakultatív fitofágoknak nevezik őket, mert alkalmilag növényi táplálékot is fogyasztanak, általában éjszaka aktívak. Imágóik elsősorban különböző pázsitfűvek pollenzével táplálkoznak. A Palearktikumból leírt 10 fajból Magyarországon 3 fordul elő.

- 1 (2) Potroha fekete. A hím potrohán ritkán lehetnek sárgásbarna foltok. – Hegyvidéki füzengőlégy
- dubium** (Zetterstedt, 1837)
- 2 (1) Potrohuk alapszíne fekete, de sárga foltok díszítik. Csápjuknak legalább az alsó oldala sárga vagy barnás.
- 3 (4) Arca és homloka szürkén hamvas. Csápsörtéje röviden pihés. A hím potroha vékony és hosszú, a sárga foltjai is hosszúak. A nőstény potrohának sárga foltjai is inkább hosszúkásak. Nagyobb: 8–10 mm. – Hosszúpotrohú füzengőlégy (103. ábra).
- scalare** (Fabricius, 1794)

102. ábra: *Melanostoma mellinum* ♂103. ábra: *Melanostoma scalare* ♂

- 4 (3) Arca és homloka fényes, legfeljebb kissé szürkén hamvas. Csápsörtéje többnyire csupasz. A hím potrohának sárga foltjai derékszögűek, de rövidebbek az előző fajénál. A nőtényé háromszögűek. Kisebb: 5–7 mm. – Gyakori füzengőlégy (102. ábra).
mellinum (Linnaeus, 1758)

Meligramma Frey, 1946

Karcsúlegyek

Közepes vagy közepesnél kisebb zengőlegyek. Alapszínük fekete vagy kékesfekete, potrohukon sárga sávok vagy foltok vannak. Arcuk többnyire sárga, arcdudoruk nem nagy. Szemük csupasz vagy gyengén szőrös, a hímeké érintkezik. Lábaik egyszerűek.

Lárvaik ragadozók, főleg levéltetvekkel táplálkoznak. A Palearktikumából ismert 4 fajból 3 Magyarországon is előfordul.

- 1 (2) 3–4. hátlemezen sárga sáv húzódik, a 2.-at egy pár nagyobb sárga folt díszíti. Potroha szélesebb. Hátsó combjai változó mértékben sötétek. Pajzsockájának szőrei sárgák. Hasonlít a *Meliscaeva auricollis*-ra. 7–10 mm. – Változékony karcsúlégy
cincta (Fallén, 1817)
- 2 (1) 3–4. hátlemezőkön különálló sárga foltok vannak.
- 3 (4) Csápja fekete. Potrohának 3–4. hátlemezen 2 kicsi, általában kör alakú vagy ovális sárga folt van, mely a hátlemez elülső peremétől távolabb áll. A foltok általában nem érik el a hátlemez oldalát. Főleg a hím potroha nagyon karcsú. 8–10 mm. – Kisfoltú karcsúlégy
guttata (Fallén, 1817)
- 4 (3) Csápja részben sárga. Potrohának 3–4. hátlemezen háromszögű sárga foltok vannak, melyek elérik, vagy majdnem elérik a lemez elülső peremét. A potroh sárga foltjai elérik a potroh oldalát. Potroha hosszú és vékony, a hímét 3, a nőtényét 4 pár háromszögű sárga folt díszíti. 8–10 mm. – Háromszögű foltú karcsúlégy
triangulifera (Zetterstedt, 1843)

Meliscaeva Frey, 1946

Vékonybőrűlegyek

Közepes vagy közepesnél kisebb zengőlegyek. Alapszínük fekete vagy kékesfekete, potrohukon sárga sávok vagy foltok láthatók. Arcuk többnyire sárga, arcdudoruk nem nagy. Szemük csupasz vagy gyengén szőrös, a hímeké érintkezik. Bőrük nagyon vékony.

104. ábra: *Meliscaeva auricollis* ♀105. ábra: *Meliscaeva cinctella* ♀

Lárvaik afitodofágok, főleg levéltetvekkel táplálkoznak. A Palearktikumból ismert 3 fajból Magyarországon 2 fordul elő.

- 1 (2) Homlokán a csáp töve felett nincs fekete folt. 3–4. hátlemezen a sárga sáv hátul mélyen kivágott vagy két foltra osztott. A foltok ritkábban fémesszürkék. Arcának, csápjának és lábainak színe, sárga foltjainak alakja és kiterjedése erősen változó. A tavaszi és az őszi példányok általában sötétebbek, a nyáriak világosabbak. 9–11 mm. – Változó-köny vékonybőrűség (104. ábra).

auricollis (Meigen, 1822)

- 2 (1) Homlokán a csáp töve felett fekete folt van. A hím 3–4. hátlemezen a sárga sávok hátulsó oldala nem vagy legfőljebb csak nagyon kissé bemélyedt. 9–10 mm. – Gyakori vékonybőrűség (105. ábra).

cinctella (Zetterstedt, 1843)

Merodon Meigen, 1803

Nárciszlegyek

Közepes és közepesnél részben kisebb, részben nagyobb zengőlegyek. Hasonlítanak a méhekre, a poszméhekre vagy *Eristalis*, *Mallota*, *Helophilus* fajokra. Testük általában zömök, Hátulsó combjuk erősen megvastagodott, rendszerint háromszög vagy fogalakú, combjaikon és lábszáraikon gyakran dudorok, fogak, tüskék vannak. Arcuk nem dudoros. Hátukat gyakran díszítik szürke hosszanti csíkok. Pajzsocskájuk pereme erős és éles. Főleg toruk szőrzete gyakran bundaszerű. Szárnyuk r_{4+5} ere erősen bemélyed az R_5 sejtbe.

Lárvaik liliomfélék, amarilliszfélék és más növények hagymájában, gumójában és földalatti részében fejlődnek. A termesztett növényekben olykor kárt okoznak. Főleg száraz és félszáraz élőhelyeken él sok fajuk. A Palearktikumból leírt mintegy 100 fajuk közül Magyarországon eddig 15 került elő.

- 1 (8) Lábaik feketék, legfőljebb térdeik barnák vagy sárgák (kivétel *Merodon constans*).
- 2 (3) Potrohán nincsenek szürkén hamvas foltok, hátlemezei feketék. A hím hátulsó lábszárainak belső oldalán fejlett dudor, a csúcán egy nagyobb és egy kisebb fog van. Hátát és potrohát sűrű és hosszú szőr fedi. 14–14 mm. – Változó-köny nárciszlégy (108. ábra).

equestris (Fabricius, 1794)

- 3 (2) 3–4. hátlemezüket szürke vagy barna hamvas foltok tarkítják. Szőreik kevésbé hosszúak. A hímek 3. lábszárain nincs dudor.
- 4 (5) 5. hátlemeze vörösbarna, többé-kevésbé lesimuló szőrei feltűnő arany-sárgások. Potroha többi részének és hátának a szőrei fehéres-sárgák. A hím hátulsó lábszárain csak alig

- látható kiemelkedés lehet. 10–12 mm. – Kakukkfű nárciszlégy (109. ábra).
- 5 (4) 5. hátlemezők fekete, szőreik felállók. A hímek hátulsó lábszárainak végén nincs fogszerű képződmény. Hátukon a szárnyak között fekete szőrökből álló sáv húzódik.
- 6 (7) Hátulsó combjai nagyon vastagok erősen görbültek, alul hosszú sárgásfehéren szőrösek. Hátának szőrei sárgásvörösek. 17–23 mm. – Nagy nárciszlégy (107. ábra).
- 7 (6) Hátulsó combjai nem feltűnően vastagok és kevésbé görbültek. Hátának és hátlemezőinek szőrei barnák, vagy szürkék. Potroha hosszú, fényes fekete, a 2–4. hátlemezőn különváltó szürkésfehér, fehéres csíkok láthatók. 12–15 mm. – Hosszúpotohú nárciszlégy
- 8 (1) Lábaik nem teljesen feketék, lábszáraik és lábfejeik is lehetnek világosak.
- 9 (30) Hímek. Potrohuk csúcsa erősen puffadt, szemük érintkezik (kivételek *Merodon cinereus*).
- 10 (17) Hátulsó lábszáraik csúcán fogak, éles vagy tompa kiemelkedések vannak.
- 11 (12) Hátulsó tomporain nincs fog vagy kinövés. Potrohának csúcsa sárgásbarna, a szőrei élénksárgák. Hátán a szárnyak töve között fekete szőrökből álló sáv húzódik. 9–12 mm. – Hullámtéri nárciszlégy
- 12 (11) Hátulsó tomporaikon fog vagy kinövés található.
- 13 (14) Hátulsó lábszáraik csúcán 2 fog meredezik. Hátulsó tomporain 2 nagy fog található. 9–11 mm. – Kétfogú nárciszlégy
- 14 (13) Hátulsó lábszáraik csúcán csak 1 fog található.
- 15 (16) Hátulsó combjain alul nagyobb a kinövés. Háta és potroha fémészöld. 2. hátlemezőt sárga oldalfolt díszíti. 9–10 mm. – Fémészöld nárciszlégy
- 16 (15) Hátulsó combjain alul kisebb a kinövés. Hátulsó tomporain hegyes fogak vannak. Csápjának ízei többnyire vörösek. 9–10 mm. – Vöröscsapú nárciszlégy
- 17 (10) Hátulsó lábszáraikon nincs fog vagy tompább kiemelkedés.
- 18 (23) Hátulsó tomporaikon éles vagy tompa kinövés látható.
- 19 (20) Hátulsó tomporain nagy, de tompa kiemelkedés található. 2–4. hátlemezőn szürkén hamvas, élesen elhatárolt foltok láthatók. 9–10 mm – Ritka nárciszlégy
- 20 (19) Hátulsó tomporaikon hegyes kiemelkedés található.
- 21 (22) Hátán a szárnytövek között fekete szőrökből álló sáv húzódik. Kicsi, olajzöld fényes, sűrűn szőrös faj, színe változó. 9–10 mm. – Feketesávós nárciszlégy
- 22 (21) Hátának szőrei világosak, a szárnytövek között nincs fekete szőrökből álló sáv. 7–10 mm. – Aranysárga nárciszlégy
- 23 (18) Hátulsó tomporaikon nincs fog vagy kiemelkedés.
- 24 (25) Potroha viszonylag rövid, ovális, vége felé csak kissé keskenyedik el. 8–12 mm. – Vörösszőrű nárciszlégy (111. ábra).
- 25 (24) Potrohuk hosszabb, csúcsa felé fokozatosan elvékonyodik.
- 26 (27) Potroha túlnyomórészt barnászöld. Háta fémesen zöld vagy kékes, rajta 3 hosszanti szürkésfehér sáv húzódik. Homlokán és arcán sűrű és fehér hosszú szőrök találhatóak. 7–10 mm. – Fehérfarcú nárciszlégy

constans (Rossi, 1797)

clavipes (Fabricius, 1781)

aberrans Egger, 1860

triangulum Hurkmans in litt. ♂

armipes Rondani, 1843 ♂

loewi Van der Goot, 1964 ♂

ruficornis Meigen, 1822 ♂

tricinctus Sack, 1913 ♂

cinereus (Fabricius, 1794) ♂

aeneus Meigen, 1822 ♂

rufus Meigen, 1838 ♂

albifrons Meigen, 1822 ♂

106. ábra: *Merodon avidus* ♀107. ábra: *Merodon clavipes* ♀

- 27 (26) Potrohuk túlnyomórészt fekete, a 2. hátlemeztől néha részben a 3. hátlemezig is átnyúló barna folt díszíti.
- 28 (29) Lábfejei sárgák. 10–13 mm. – Sárgalábfejű nárciszlégy (106. ábra).
avidus (Rossi, 1790) ♂
- 29 (28) Lábfejei túlnyomórészt feketék vagy feketésbarnák. 10–13 mm. – Feketelábfejű nárciszlégy (110. ábra).
nigritarsis Rondani, 1845 ♂
- 30 (9) Nőstények. Potrohuk csúcsa nem puffadt, szemüket a homlokuk mindig szélesen elválasztja.
- 31 (38) Hátukon szürkén hamvas sávok húzódnak, ezek nem mindig jól láthatók.
- 32 (35) Hátukon 3 szürkén hamvas sáv van.
- 33 (34) Hátának szürkén hamvas sávjai szélesek. Potroha túlnyomórészt barna, csúcán a szőrök sárgásszürkék.
albifrons Meigen, 1822 ♀
- 34 (33) Hátának szürkén hamvas sávjai keskenyek, a középső rövidebb a szélsőknél.
tricornis Sack, 1913 ♀
- 35 (32) Hátukon 4 viszonylag élesen elhatárolt szürkén hamvas hosszanti sáv húzódik.
- 36 (37) Lábfejei sárgák.
avidus (Rossi, 1790) ♀
- 37 (36) Lábfejei (főleg a hátulsók) feketék vagy feketés-barnák.
nigritarsis Rondani, 1845 ♀
- 38 (31) Hátukon nincsenek szürkén hamvas sávok.
- 39 (40) Hátán a szárnytövek között fekete szőrökből álló sáv húzódik.
triangulum Hurkmans in litt. ♀
- 40 (39) Hátukon a szárnytövek között nincs fekete szőrökből álló sáv.
- 41 (44) Potrohuk fekete.
- 42 (43) Hátának szőrei aranysárgák.
aeneus Meigen, 1822 ♀
- 43 (42) Hátának szőrei többnyire szürkék, a szárnytövek között részben feketék.
cineus (Fabricius, 1794) ♀
- 44 (41) Potrohuk nem teljesen fekete, kisebb-nagyobb sárgászöld oldalfoltok tarkítják.
- 45 (46) 2. hátlemeze oldalain kisebb sárgászöld folt található, (de szürkén hamvas keresztcsávok nincsenek a potrohán).
rufus Meigen, 1838 ♀

108. ábra: *Merodon equestris* ♂109. ábra: *Merodon constans* ♀110. ábra: *Merodon nigritarsis* ♂111. ábra: *Merodon rufus* ♂

46 (45) Potrohuk többé-kevésbé sárgászörös, 2–4. hátlemezőkön, szürkén hamvas keresztcsávok húzódnak.

47 (50) Hátulsó lábszáraik csúcsi része erősen kiszélesedett.

48 (49) Potrohának a szőrei szürkék, a 2. hátlemez barna foltjai vörössárgák.

armipes Rondani, 1843 ♀

49 (48) Potrohának a szőrei feketék, csak a világos keresztcsávokon szürkék.

loewi Van der Goot, 1964 ♀

50 (47) Hátulsó lábszárainak csúcsi része nem szélesedett ki. Hátának szőrei szürkék. Potroha rövid, ovális. Lábszárjai és lábfejei jelentős részen sárgásbarnák. Csápja többnyire barnászörös.

ruficornis Meigen, 1822 ♀

Mesembrius Rondani, 1857

Mocsárlegyek

Közepes vagy közepesnél nagyobb zengőlegyek. A *Helophilus* fajokra hasonlítanak. Arcuk rendszerint teljesen hamvas. Potrohukon sárga oldalfoltok és hamvas keresztcsíkok egyaránt találhatóak.

Lárvájuk az *Eristalis* fajokhoz hasonlóan vízben fejlődik. Az egyetlen európai faj Magyarországon is él.

- A hím szeme általában nem érintkezik teljesen. Arca a pofa kivételével nagyrészt fehérén hamvas, hosszú fehér szőrök fedik. 2–3. hátlemezt háromszög alakú sárga oldalfolt díszíti. A hím 3–4., a nőstény 3–5. hátlemézén szürkén hamvas keresztcsávok húzódnak. 10–14 mm. – Európai mocsárlégy (112. ábra).

peregrinus (Loew, 1846)

Microdon Meigen, 1803

Hangyalégyek

112. ábra: *Mesembius peregrinus* ♂

Közepes nagyságú, zömök zengőlégyek.

Méhekre emlékeztetnek. Csápjuk hosszú, a homlok mindkét nem csupasz szemét elválasztja. Arcuk szőrös, lefelé alig terjed a szemén túl, csaknem teljesen egyenes, arcdudoruk nincsen. Szárnyuk viszonylag kicsi, repülésük lassú. Pajzsocskájuk két oldalán rövid tüske található. Szárnyuk r_{4+5} ere mélyen behajlik az R_5 sejtbe.

Lárvaik sajátos alakúak, látszólag nem tagolódnak testtájakra, hangyabolyokban élnek. Az imágók általában a talaj közelében tartózkodnak, rendszerint nedvesebb erdei tisztásokon, erdőszéleken, főleg hangyabolyok közelében. Virágokon elvétve láthatók. Kis fajsámú nem, Magyarországon eddig csupán 5 fajukat gyűjtötték, de még további 1–2 faj előkerülése lehetséges.

- 1 (2) Pajzsocskája és a pajzsocska szőrzete is vörös. Szárnyjegye rövid, kb. 2–2,5-ször olyan hosszú, mint a szegélyér R_1 és r_{2+3} közötti szakasza. 8–12 mm. – Vörösbarna hangyalégy (113. ábra).

mutabilis (Linnaeus, 1758)

- Imágóját külső morfológiai bélyegek alapján jelenleg nem tudjuk biztosan elválasztani a *Microdon mutabilis* imágójától. A két faj lárváját elkülönítő szájszervi bélyegek is meglehetősen nehezen érzékelhetők. Egyelőre inkább csak a hangyagazdák, valamint az eltérő élőhely nyújthat támpontot a lárva meghatározására. Feltételezhető, hogy az eddig *Microdon mutabilis*-nek tartott példányok nagy része a *Microdon myrmicae* fajhoz tartozik. (114. ábra).

myrmicae Barr, Wardlaw, Napper, Gardner, Breen, Elmes, & Thomas, 2002

- 2 (1) Pajzsocskájuk fekete, gyakran bronzosan csillogó. Szárnyjegyük hosszabb, kb. háromszor olyan hosszú, mint a szegélyér R_1 és r_{2+3} közötti szakasza.
3 (4) Hátát a keresztvarrat mögött fekete szőrökből álló két folt díszíti. Pajzsocskájának hátulsó pereme a két tüske között homorú. 9–12 mm. – Barna hangyalégy

devius (Linnaeus, 1761)

- 4 (3) Hátukon nincsenek fekete szőrökből álló foltok. Pajzsocskájuk hátulsó pereme egyenes vagy kissé domború.
5 (6) Csápjának 3. íze kb. kétszer hosszabb a 2. íznél. Elülső pár lábfejein a 2. íz szélessége mintegy másfél-kétszeresen meghaladja a hosszát. 2. lábszárainak külső oldalán viszonylag hosszúak a szőrök. Lábszárait keskeny, élesen elhatárolt fekete gyűrű díszíti. 8–11 mm. – Feketegyűrűs hangyalégy (115–116. ábra).

analis (Macquart, 1842)

- 6 (5) Csápjának 3. íze kb. háromszor, három és félszer hosszabb a 2. íznél. Elülső pár lábfejeinek 2. íze hosszabb, mint széles. 2. lábszárainak szőrei rövidek, a fekete gyűrű szélesebb, határa nem éles. 11–12,5 mm. – Hosszúcsápú hangyalégy

miki Doczkal & Schmid, 1999

113. ábra: *Microdon mutabilis/myrmicae* ♀114. ábra: *Microdon myrmicae* lárva115. ábra: *Microdon analis* ♀116. ábra: A *Microdon analis* bábja

Milesia Latreille, 1804
Darázszengőlegyek

Közepesenél nagyobb zengőlegyek. Csápjuk a homlok kiemelkedésén ered, kissé hosszúkas, előrenyúlók, csápsörtéjük csupasz. Szemük csupasz, a hímeké rövidebb szakaszon érintkezik, vagy legalább megközelíti egymást. Hátulsó combjaik csúcsi harmadában kis fogalakú nyúlvány található.

Lárvaik életmódját kevésbé ismerjük, valószínűleg szaprofágok, feltehetően fák korhadékában fejlődnek. A Palearktikumából ismert 5 fajból Magyarországon 2 került elő.

- 1 (2) Potroha csaknem teljesen rozsdabarna vagy sárgásbarna, rajzolata nem éles körvonalú. Arca és homloka teljesen sárga, szőrei is sárgák. Csápjuk is sárga. Háta barna, részben szürkén hamvas, közepét hosszanti széles fekete sáv, oldalait 2–2 fekete folt díszíti. Szokatlanul nagytestű faj. 19–22 mm. – Nagy darázszengőlegy

crabroniformis (Fabricius, 1775)

- 2 (1) Potroha fekete, élesen elhatárolt sárga foltok tarkítják. Homloka és arca sárga. Fekete hátát sárga foltok díszítik. Vállain 2 nagy kerekded folt, háta elülső felében közepén két hosszanti sáv, a varraton kétoldalt különálló csik látható. Pajzsockája rozsdavörös, legfeljebb töve fekete. 14–15 mm. – Kis darázszengőlegy

semiluctifera (Villers, 1789)

Myathropa Rondani, 1845

Halálfejeslegyek

Közepesenél nagyobb zengőlegyek. Az *Eristalis* és a *Helophilus* fajokra hasonlítanak. Lárvájuk pocikféreg, testük alsó részén a hernyókéra vagy az álhernyókéra emlékeztető, lábszerű képződmények vannak, légszövük hosszú.

Lárvaik különböző típusú vizekben fejlődnek. Gyakori lakói a dendrotelmáknak (faodvak vizei). A Palearktikumból 3 fajukat írták le, közülük Magyarországon 1 él.

- – Szeme szőrös, a hímé rövid szakaszon érintkezik. Arcán fényes hosszanti sáv húzódik. Hátának rajzolata koponyára emlékeztet, erre utal magyar neve. Potroha is fekete, a 2–3. hátlemezen sárga foltok láthatók. Szárnya kissé barnás, R_{4+5} ere mélyen benyúlik az R_5 sejtbe. 12–13 mm. – Halálfejes odúléggy (117. ábra).

florea (Linnaeus, 1758)

Myolepta Newman, 1838

Nyárfalegyek

Közepes vagy közepesenél kisebb, gyengén szőrös zengőlegyek. Testük fénylő fekete vagy zöldesfekete, potrohukon többnyire sárga oldalfoltok találhatóak. Fejük rövid, szemük csupasz, a hímé érintkezik. A hímeknek arcdudoruk van. Toruk erős, szárnyuk egyszerű, gyakran foltos.

Lárvaik (pocikféreg) lombos fák (gyakran nyár) nedves korhadékában, faodvakban fejlődnek. Kővek és moha alatt, valamint sérült fák kocsonyás nedvében is találták. A Palearktikumból 13 fajukat írták le, melyek közül Magyarországon eddig 5-öt gyűjtöttek.

- 1 (10) Hímek. Szemük érintkezik.
- 2 (5) Combjaik hátulsó oldalán legalább olyan hosszúak a szőrök, mint a combok átmérőjének a fele. Potrohuk sötétbarna vagy fekete, nincsenek rajta narancssárga foltok.
- 3 (4) Középmell-oldala hamvas. Arcának fényes fekete középsávja keskeny. Hátának szőrei felállóak. Utótórának oldala csupasz. 9–10 mm. – Hamvasoldalú nyárfaléggy
obscura Becher, 1882 ♂
- 4 (3) Középmell-oldala nagyrészt fényes. Arcának fényes fekete középsávja szélesebb. Hátának szőrei többé-kevésbé lesimulók. Utótórának oldala szőrös. 9–12 mm. – Fényesoldalú nyárfaléggy

vara (Panzer, 1798) ♂

- 5 (2) Combjaik hátulsó oldalán a szőrök rövidebbek, mint a comb átmérőjének a fele.
2. hátlemezenek narancssárga foltja a hátlemez egész hosszúságára kiterjed.
- 6 (7) 3. hátlemezenek két oldalán a narancssárga folt nem terjed a lemez hátulsó pereméig. Arcának középső fényes csíkja kb. 2-szer szélesebb az arcdudornál. 9–10 mm.

potens (Harris, 1780) ♂

- 7 (6) 3. hátlemezüket narancssárga foltja teljesen vagy majdnem teljesen a lemez hátulsó pereméig terjed.
- 8 (9) 3–4. haslemeze teljes egészébe hamvas, fénytelen. Hátának szőrei felállóak. 3. hátlemezenek két oldala teljes hosszúságában narancssárga. Lábai többnyire teljesen

117. ábra: *Myathropa florea* ♂

feketék. 10–11 mm. – Feketelábú nyárfalégy

- 9 (8) 3–4. haslemeze csak közepén hamvas, az oldalakon többnyire fényes. Hátának szőrei lesimulók. 3. hátlemezőnek oldalán a narancssárga folt nem terjed ki a lemez teljes hosszúságára. [*M. luteola* (Gmelin, 1790)]. 10–11 mm. – Sárga nyárfalégy
nigritarsis Coe, 1957 ♂
- 10 (1) Nöstények. Szemüket a homlok elválasztja.
11 (14) Potrohuk hátlemezei teljesen, illetve majdnem teljesen sötétbarnák vagy feketék.
12 (13) Középmell-oldala teljesen hamvas, fénytelen. Hátulsó combjainak elülső felszínén a szőrök kb. olyan hosszúak, mint a comb átmérője. Utómelle csupasz.
dubia (Fabricius, 1805) ♂
- 13 (12) Középmell-oldala nem teljesen hamvas. Hátulsó combjainak elülső felszínén a szőrök kb. fele olyan hosszúak, mint a comb átmérője. Utómelle szőrös.
obscura Becher, 1882 ♀
- 14 (11) 2. hátlemezők oldalán a lemez teljes hosszúságára kiterjedő narancssárga folt látható.
15 (16) Haslemezei hamvasak, fénytelenek. Lábféjei többnyire teljesen feketék, ritkábban a 2. lábfejé részben világosabbak lehetnek. Potrohának fekete középsíkja széles. A narancssárga folt gyakran kiterjed a 3. potrohlemezőre is.
vara (Panzer, 1798) ♀
- 16 (15) Haslemezeik fényesek, legfeljebb közepén kissé hamvasak.
17 (18) 2. hátlemezőnek fekete középsíkja szélesebb, hátulsó része kiszélesedik, de mielőtt elérné a lemez peremét, kissé beszűkül. Homlokának hosszanti középarzsdája széles és az elülső pontszemig terjed.
nigritarsis Coe, 1957 ♀
- 18 (17) 2. hátlemezőnek fekete középsíkja keskenyebb, a közepe után elvékonyodik, majd a lemez hátulsó pereme előtt kiszélesedik. Homlokának hosszanti középarzsdája keskenyebb, nem terjed az elülső pontszemig.
dubia (Fabricius, 1805) ♀
- potens** (Harris, 1780) ♀

Neoascia Villiston, 1886 Nádaslegyek

Közepesnél kisebb, 4–6 mm-es, karcsú, fekete, fémesen fénylő zengőlegyek. Potrohuk többnyire bunkószerű, általában sárga foltok díszítik. Hátulsó combjaik vastagok és tüskések. Arcdudoruk nincs, szájrermük erősen csőrszerű. Szemük csupasz, a hímeké is elválasztott.

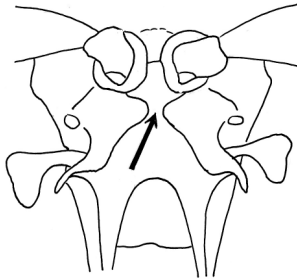
Életmódjukat kevésbé ismerjük, lárváik valószínűleg szaprofágok, vízben, iszapban, vizinövények szárában vagy legalább nedves közegben fejlődnek. A Palearktikumból 16 fajtát írták le. Közülük Magyarországon eddig 8-at gyűjtöttek.

- 1 (6) Utómellüket a hátulsó csípők között egy erősebben kitűnő keresztcsík szakítja meg (118. ábra) (*Neoascia* Williston, 1886 alnem).
- 2 (3) Szárnyán a felső és alsó csúcsharántér barnán szegélyezett. 2–3. hátlemezőn sárga foltok találhatóak. 5–6 mm. – Gyakori nádaslégy
podagrica (Fabricius, 1775)
- 3 (2) Szárnyuk felső és alsó csúcsharántere nem szegélyezett.
- 4 (5) 2–3. hátlemezőnek sárga foltjai csaknem teljes szélességben elérik a lemez oldalát. A hím utópotrohának szőrei feketék [*Neoascia floralis* (Meigen, 1822)]. 4–5,5 mm. – Nyúlánk nádaslégy (120. ábra).
- 5 (4) 2–3. hátlemezőnek sárga foltjai oldalt erősen elkeskenyednek, nem érik el teljes szélességükben a lemez oldalát. Utópotrohának szőrei fehérek [*Neoascia dispar*

annexa (Müller, 1776)

118. ábra: A *Neoascia podagrica* utómelle

119. ábra: A *Neoascia geniculata* utómelle

hátlemézén világos sárga oldalfoltok találhatóak. 4–6 mm. – Rövidcsápú nádaslégy

- 9 (8) Csápjuk 3. íze hosszú ovális, kétszer, két és félszer olyan hosszú, mint széles. 4. hátlemézükön nincsenek sárga foltok.
- 10 (11) A hím utolsó haslemezének szőrei feketék. A nőstény 2. potrohszelvényének tövi harmada párhuzamos, a csúcsi része kissé kiszélesedik. 5–6 mm. – Hosszúcsápú nádaslégy

interrupta (Meigen, 1822)

- 11 (10) A hím 8. haslemezének szőrei világosak. A nőstény 2. potrohszelvénye a tövétől fokozatosan szélesedik. – Ritka nádaslégy

obliqua Coe, 1940

- 12 (7) Szárnyuk felső és alsó csúcsharántere nem szegélyezett.
- 13 (14) Csápjának 3. íze alig hosszabb, mint széles. Elülső lábszárait fekete gyűrű díszíti. A nőstény potrohának 2. szelvénye a tövétől kezdve fokozatosan szélesedik. A hím utópotrohának a szőrei világosak. 4–6 mm. – Fekete gyűrűs nádaslégy

geniculata (Meigen, 1822)

- 14 (13) Csápjának 3. íze másfél-kétszer olyan hosszú, mint széles. 1. és 2. lábszárai sárgák, legfeljebb halvány barna gyűrű lehet rajtuk. A nőstény 2. potrohszelvényének tövi harmada közel párhuzamos szegélyű, utána erősen kiszélesedik. A hím 8. haslemezének

(Meigen, 1822)]. 4–5 mm. – Mocsári nádaslégy

tenur (Harris, 1780)

6 (1) Utómellüket a hátulsó csipők között nem szakítja meg erősebben kitines keresztcsík (119. ábra) (*Neoasciella* Stackelberg, 1965 alnem).

7 (12) Szárnyuk felső és alsó csúcsharántere egyaránt barnán szegélyezett.

8 (9) Csápjának 3. íze rövid, ovális, legfeljebb másfélszer olyan hosszú, mint széles. 4.

120. ábra: *Neoascia annexa* ♂

121. ábra: *Neoascia meticulosa* ♀

szőrei feketék [*Neoscias aenea* (Meigen, 1822)]. 4–5 mm. – Fekete nádaslégy (121. ábra).

meticulosa (Scopoli, 1763)

Neocnemodon Goffe, 1944
Pálcikáslegyek

Közepesenél kisebb, fekete zengőlegyek. A hímek hátulsó tomporain pálcikaalakú nyulvány található. A nőtények megbízhatóan nem határozhatók meg.

Lárvaik túlnyomórészt levéltetvekkel táplálkoznak. A Palearktikumból 11 fajukat írták le. Közülük Magyarországon eddig 4-et gyűjtöttek, de továbbiak is előkerülhetnek.

1 (4) A hímek 3. haslemezen közepén kerek vagy íves kidomborodás látható.
2 (3) A hím elülső lábfejeinek 1. íze erősen kiszélesedett. 2. lábszárai élesen kiszélesedtek. 2. haslemezen elől a szőrök hosszúak. 6–8 mm. – Széleslábfejű pálcikáslégy

latitarsis (Egger, 1865)

3 (2) A hím elülső lábfejeinek 1. íze nem széles. 2. lábszárain csak kis kiszélesedés található. 2. haslemezen a szőrök rövidek. 4,5–5 mm. – Északi pálcikáslégy

[fulvimanus (Zetterstedt, 1843)]

4 (1) A hímek 3. haslemezen nincs kidomborodás.

5 (6) A hím potrohának 4. haslemezen hátul közepén kisebb szemölcsszerű dudor található. Elülső lábfejei egyenesek, henger alakú, kivágás vagy dudor nincs rajtuk. Lábai vékonyak. 5 mm. – Szemölcsös pálcikáslégy

[verrucula (Collin, 1931)]

6 (5) A hímek 4. haslemezen nincs szemölcsszerű dudor. Elülső lábfejeik 1. ízén kivágás vagy dudor látható. Lábaik nem vékonyak.

7 (8) A hím elülső lábfejeinek 1. ízén hátul szemölcsszerű dudor látható. 2. lábfejeinek 1. ízén ív alakú képződmény figyelhető meg. 2. lábszárainak bemélyedésén rövid feketé sörték állnak. 7,5 mm. – Rövidsörtés pálcikáslégy

brevidens (Egger, 1865)

8 (7) A hímek elülső lábfejeinek 1. ízén csak kisebb kivágás látható, dudor nem. 2. lábfejeik 1. íze egyszerű. Lábszáraik azonban többnyire megvastagodtak.

9 (10) A hím szárnyának 1–2. tősejtjét, valamint végsejtjét csaknem teljes egészében mikroszkopikus szőröcskék fedik. Hátán a szőrök sötétek. 5–7 mm. – Sötétszőrű pálcikáslégy

pubescens (Delucchi & Pschorn-Walcher, 1955)

10 (9) Szárnya 1–2. tősejtjének tövi része csupasz vagy majdnem csupasz. A végsejtjét borító mikroszkopikus szőröcskék ritkábbak. A hím hátának szőrei világosak. 6–7 mm. – Világosszőrű pálcikáslégy

vitripennis (Meigen, 1822)

Orthonevra Macquart, 1829
Patakzengőlegyek

Közepes vagy közepesenél kisebb, fémészöld, bronzszínű zengőlegyek. A hímek arca nem dudoros. Csápjuk 3. íze meghosszabbodott. Szemük csupasz, a hímeké érintkezik. Szárnyuk felső csúcsharántere 90°-os szögben olvad be az r_{4+5} érbe vagy ellentétes irányú.

Rövid légszívó lárvaik álló- és folyóvizek tápdús iszapjában fejlődnek. A Palearktikumból mintegy 32 fajukat írták le. Közülük Magyarországon eddig 10-et gyűjtöttek.

1 (2) Szárnyának felső csúcsharántere erősen S-alakban hajlott, nagyjából párhuzamos a

szárny hátulsó szegélyével. Lábai feketék, fémesen fénylők. 7–8 mm. – Nagy patakzengőlégy (123. ábra).

splendens (Meigen, 1822)

2 (1) Szárnyuk felső csúcshárántere gyengén hajlott vagy ellentétes irányú, nem párhuzamos a szárny hátulsó szegélyével.

3 (8) Lábaik nem teljesen feketék.

4 (5) Csápjának 3. íze hosszú és keskeny, fonalszerű, kb. 4-szerese a szélességének. Szemén sötét harántszáv húzódik. 5–6 mm. – Sávosszemű patakzengőlégy

elegans (Meigen, 1822)

5 (4) Csápjuk 3. íze ovális, hosszúsága 3-szor nagyobb a szélességénél. Szemükön nincs sötét harántszáv.

6 (7) Szárnyának felső csúcshárántere nem barnás. Szárnyjegye barnássárga. A nőtény homlokának szélessége a csápok eredésénél kb. egyenlő a szem szélességével (előlről nézve). A nőtény 4. hátlemezőnek hátulsó részén jól fejlett szemölcs található. 6–7 mm. – Lápi patakzengőlégy

intermedia Lundbeck, 1916

7 (6) Szárnyának felső csúcshárántere barnás. Szárnyjegye sötét. A nőtény homlokának szélessége a csápok eredésénél a szem szélességének másfél vagy kétszerese (előlről nézve). 5–6 mm. – Sötétszárnyjú patakzengőlégy

geniculata (Meigen, 1830)

8 (3) Lábaik feketék.

9 (14) Csápjuk 3. íze nagyjából kerek, nem, vagy csak kissé hosszabb, mint amilyen széles.

10 (13) A hímek homloka megközelítőleg egyenlő oldalú háromszög alakú. A szemük által képezett szög nagyjából 90°-os.

11 (12) Csápjának 3. íze sárga vagy barna, a felső pereme sötétebb, a csúcsirányban kissé kiszélesedik. A nőtény 5. hátlemezőn hátul nincs kivágás. 5–7 mm. – Rövidcsápú patakzengőlégy

brevicornis (Loew, 1843)

12 (11) Csápjának 3. íze fekete, a csúcsa kissé ferdén levágott. A nőtény csápjának 3. íze rövidebb. – Hegyi patakzengőlégy

tristis (Loew, 1781)

13 (10) A hím homloka egyenlőszárú háromszög alakú, a szemek által képezett szög hegyes. Csápjának 3. íze lekerekített, teljes egészében vörössárga. A nőtény 5. hátlemezőnek hátulsó peremén mély bemetszés van. 7 mm. – Bemetszett patakzengőlégy

incisa (Loew, 1843)

122. ábra: *Orthonevra nobilis* ♂

123. ábra: *Orthonevra splendens* ♀

- 14 (9) Csápjuk 3. íze hosszúkás, 1,5–2,5-ször hosszabb, mint széles.
- 15 (16) Csápja 3. ízének csúcsrésze nagyjából egyenes, mintha levágták volna. Mintegy 1,5-ször olyan hosszú, mint amilyen széles. 5 mm. – Levágottcsápú patakzengőlégy
- frontalis** (Loew, 1843)
- 16 (15) Csápjuk 3. íze lekerekített vagy kihegyesedő.
- 17 (18) Szárnyjegye világos. Csápjának 3. íze lekerekített, 1,5–2-ször olyan hosszú, mint amilyen széles. A nőstény 5. hátlemezőnek hátulsó pereme mélyen bemetszett. 5,5–7 mm. – Fekete patakzengőlégy
- plumbago** (Loew, 1840)
- 18 (17) Szárnyjegye sötét vagy feketésbarna. Csápjának 3. íze 2,5-ször hosszabb, mint széles, a csúcsa kissé hegyesedő. A nőstény 5. hátlemezőnek hátulsó peremén kicsi, de éles kivágás látható. 4,5–6 mm. – Boglárka patakzengőlégy (122. ábra).
- nobilis** (Fallén, 1817)

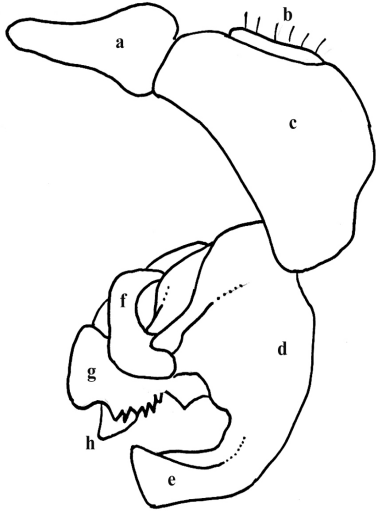
Paragus Latreille, 1804

Fenyérszengőlegyek

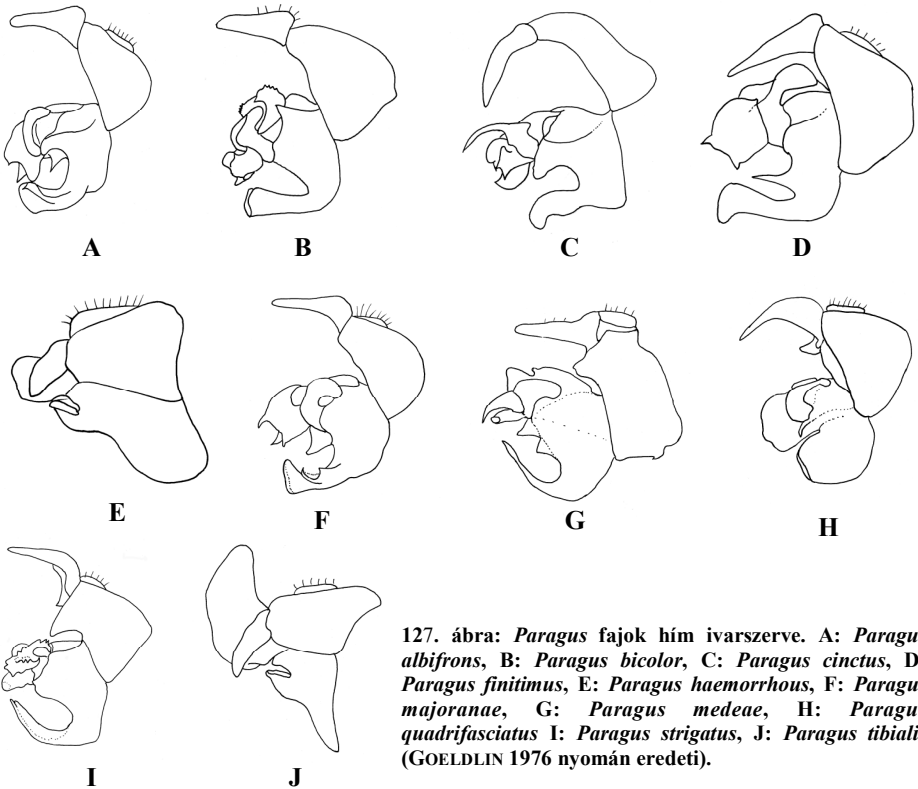
Kisebb, 4–7 mm-es szengőlegyek. Testük általában rövid, erős felépítésű, gyakran csaknem teljesen szörtelen. Potrohuk vége rendszerint lefelé görbül. Alapszínük általában fekete, de világos is lehet. A hímek identifikálásához többnyire ivarszerv vizsgálat szükséges.

Imágóik melegkedvelők, szárazabb biotópokban gyakoribbak. Lárvaik afidofágok, főleg levéltetvekkel (részben valószínűleg gyökérlevéltetvekkel) táplálkoznak. A Palearktumból mintegy 30 fajukat írták le. Közülük Magyarországon eddig 9-et gyűjtöttek, de további néhány faj előkerülésére még számíthatunk.

- 1 (4) A szemüket borító szőrök egyenletesen oszlanak el. Potrohuk megnyúlt, 2 első szelvénye összeforrt (*Pandasyophthalmus* Stuckenberg, 1954 alnem).
- 2 (3) A paramér kisebb, viszonylag rövid, alsó és felső szegélye oldalnézetben megközelítőleg egyenes vonalú (126. ábra: E). – Gyakori fenyérszengőlégy
- haemorrhous** Meigen, 1822
- 3 (2) A paramér jóval nagyobb, másfélszer hosszabb, mint a stylus, alsó és felső szegélye oldalnézetben jól kivehetően széttartó, hegye nagyjából felfelé mutat (126. ábra: J). – Fekete fenyérszengőlégy
- tibialis** (Fallén, 1817)
- 4 (1) Szemük szőrei függőleges csíkokba rendeződtek. Potrohuk viszonylag zömök, 1–2., valamint 3–5. szelvénye összeforrt (*Paragus* Latreille, 1804 alnem).
- 5 (20) Hímek. Szemük érintkezik a homlokon.
- 6 (7) A paramér az ivarszerv csúcsa felé hegyesedő (126. ábra: C). Potroha fekete, 2–5. hátlemezőnek elülső részét sárga csík díszíti. – Sárga fenyérszengőlégy
- cinctus** Schiner & Egger, 1853 ♂
- 7 (6) A paramérek az ivarszerv alapja felé hegyesedők. Potrohukon nincsenek sárga csíkok.
- 8 (9) A lingula feltűnően terjedelmes, lekerekített. A pince infériure hasonló alakú, a közöttük lévő félhordalaku nyílás nagyon keskeny (126. ábra: H). Fénylő hátát 4 vagy 6 hamvas folt díszíti. – Foltoshátú fenyérszengőlégy
- quadrfasciatus** Meigen, 1822 ♂
- 9 (8) A lingula közepes nagyságú, a közötté és a pince infériure felső része közötti rés mindig legalább olyan széles, mint a lingula. Hátuk fénytelen, legfeljebb két hamvas csík díszíti.
- 10 (17) A paramérek különböző mértékben eltakarják a pénisz-csövet.
- 11 (14) Potrohuk általában fekete. Ha fekete és piros, akkor a piros szín nem éri el a hátlemező szélét.

124. ábra: *Paragus majoranae* ♂

125. ábra: *Paragus* fajok hím ivarszervének részei. a: Stylus, b: Cercus, c: Epandrium, d: Hypandrium, e: Lingula, f: Paramér, g: Pince infériure, h: Péniszs cső (GOELDLIN 1976 nyomán).

127. ábra: *Paragus* fajok hím ivarszerve. A: *Paragus albifrons*, B: *Paragus bicolor*, C: *Paragus cinctus*, D: *Paragus finitimus*, E: *Paragus haemorrhous*, F: *Paragus majoranae*, G: *Paragus medeae*, H: *Paragus quadrifasciatus* I: *Paragus strigatus*, J: *Paragus tibialis* (GOELDLIN 1976 nyomán eredeti).

- 12 (13) A paramérek szélesek. A pince infériure hegyes nyúlványai közül a felső valamivel rövidebb az alsónál (126. ábra: F). Potrohának 2–4. hátlemezen közepén megszakított, ezüstösen hamvas harántcsík látható. – Ezüstcsíkos fenyérszöngölégység (124. ábra).
majoranae Rondani, 1857 ♂
- 13 (12) A paramérek keskenyek. A pince infériure hegyes nyúlványai közül az alsó kétszer terjedelmesebb a felsőnél (126. ábra: A). 2–3. hátlemeze háromszög alakú piros foltal díszített, de nagyon változó, fekete is lehet. – Pirosfoltos fenyérszöngölégység
albifrons (Fallén, 1817) ♂
- 14 (11) Potrohuk fekete és piros. 3. hátlemmezük általában piros, a piros szín eléri a hátlemezek szélét.
- 15 (16) A lingula hátulsó részének félkör alakú bevágásából jellegzetes hegyes túske nyúlik ki, melynek hossza eléri a lingula kétharmadát. A pince infériure viszonylag nagy, két hegye van (126. ábra: D). – Hegyestüskéjű fenyérszöngölégység
finitimus Goeldin de Tiefenau, 1971 ♂
- 16 (15) A lingulán nem látható jellegzetes túske. A pince infériure kicsi, csak egy alsó hegye van. Potroha nagyon változó, többnyire fekete, vagy a 2–3. hátlemeze vörös, de a potroh vége is lehet vörös. (126. ábra: B). – Kétszínű fenyérszöngölégység
bicolor (Fabricius, 1794) ♂
- 17 (10) Pénisz-csővük jól látható.
- 18 (19) A pince infériure hiányzik. A paramérek feltűnően csipkés szélűek (226. ábra: I). 3. hátlemeze rendszerint piros, néha két kis fekete foltal. – Feketefoltos fenyérszöngölégység
strigatus Meigen, 1822 ♂
- 19 (18) A pince infériure megvan, lefelé görbült, fokozatosan hegyesedő. A lingula nagyon keskeny és hegyes (126. ábra: G). Potroha az 1. hátlemezt kivételével túlnyomórészt sárgásbarna. – Stanescu fenyérszöngölégység
medeae Stanescu, 1991 ♂
- 20 (5) Nöstények. Szemüket a homlok elválasztja (*A Paragus medeae* és *a Paragus strigatus* nösténye egyelőre nem szerepel a határozókulcsban).
- 21 (22) Utolsó hátlemezen kettős dudor látható. Fénylő hátát 4 vagy 6 hamvas folt díszíti.
quadrifasciatus Meigen, 1822 ♀
- 22 (21) Utolsó hátlemmezükön nem található kettős dudor.
- 23 (24) 2–3. hátlemezen sárga csík húzódik, mely eléri a lemezek szélét.
cinctus Schiner & Egger, 1853 ♀
- 24 (23) 2–3. hátlemmezükön nem találhatók sárga csíkok.
- 25 (28) Potrohuk nagyobb része fekete. A 3. hátlemezt legalább a szélein fekete.
- 26 (27) 2–4. hátlemezen ezüstösen hamvas, közepén megszakított harántcsíkok láthatók. Potroha leggyakrabban fekete.
majoranae Rondani, 1857 ♀
- 27 (26) 2–3. hátlemezt leggyakrabban háromszög alakú piros folt díszíti. Néha teljesen fekete, de a hamvasság hiányzik róla vagy csak alig észrevehető.
albifrons (Fallén, 1817) ♀
- 28 (25) Potrohuk fekete és piros, 3. hátlemmezük legalább a lemez szélén piros.
- 29 (30) Utolsó hátlemezen jellegzetes gyűrűszerű kidomborodás látható. 4. hátlemezen keskeny ezüstös csík húzódik, mely néha a 3. lemezen is jelen van. Arcán a csík keskeny.
bicolor (Fabricius, 1794) ♀
- 30 (29) Utolsó hátlemezen nincs gyűrűszerű kidomborodás, hanem kis mélyedés látható. Az 5. hátlemeze rásimuló, sűrű ezüstös szőrök potroha végének jellegzetesen csillogást kölcsönöznek. Arcán a feketés csík szélesebb.
finitimus Goeldin de Tiefenau, 1971 ♀

Parasyrphus Matsumura, 1917
Cserjelegyek

Közepes vagy közepesnél kissé nagyobb, az átlagos *Syrphidae* fajokra (*Syrphus*, *Eupeodes* stb.) hasonlító zengőlegyek.

Lárvaik ragadozók, főleg afidofágok, elsősorban levéltetvekkel táplálkoznak, de fogyasztják különböző egyéb rovarok (pl. levéldarazsak) lárváit és tojásait is. Többnyire oligovoltinok, jellemző rájuk a fakultatív lárvális diapauza. A Palearktikumból 16 fajukat írták le, közülük Magyarországon eddig 7-et gyűjtöttünk.

- 1 (4) 3–4. hátlemezüken félkör-alakú sárga foltok találhatóak, melyek a középvonalon nem érintkeznek.
- 2 (3) Szárnyjegye világosszürke. Csápsörtéjének töve nem vastag. Szemének szőrei rövidek és ritkák. Lábai nagyrészt sárgák. 6–8 mm. – Félholdfoltos cserjelég (128. ábra).
punctulatus (Verrall, 1843)
- 3 (2) Szárnyjegye sötét, nem átlátszó. Csápsörtéjének töve vastag. Lábai csaknem teljesen feketék, térdei és 1–2. lábfejei sárgák, gyakran lábszárai is. 2. hátlemezőn a sárga foltok ferdén állnak. 8–10 mm. – Korai cserjelég
macularis (Zetterstedt, 1843)
- 4 (1) 3–4. hátlemezüken sárga sáv húzódik.
- 5 (6) Arca sárga, nincs rajta hosszanti fekete középsáv. Lábfejei feketék. A nőtény hátsó combjai sárgák. 3–4. hátlemezőn a sárga sáv széles. 7–10 mm. – Feketelábfejű cserjelég (127. ábra).
nigritarsis (Zetterstedt, 1843)
- 6 (5) Arcukat hosszanti fekete középsáv díszíti (ha hiányzik, akkor 1–2. lábaik nagy részben sárgák). A nőtények combjainak töve jelentős részben fekete.
- 7 (8) Háta fényes fekete, az oldalai fémesen csillogók, pontozása apró és finom. Középmell-oldala feketészöld, fémcsillogású. Csápjá fekete, a 3. ízének alsó része barnássárga. 8–10 mm. – Fényeshátú cserjelég
malinellus (Collin, 1952)
- 8 (7) Hátuk fénytelen, sötét fémészöld, pontjaik nagyok. Középmell-oldaluk is fémészöld, fénytelen.
- 9 (10) 1–2. lábszárai és lábfejei sárgák. Csápjá 3. ízének alsó része barnássárga. A nőtény combjainak tövi része sárga, a csúcsa fekete. 6–9 mm. – Sárgalábfejű cserjelég
annulatus (Zetterstedt, 1838)
- 10 (9) 1–2. lábfejeik ízei a csúcsi részben sötétek. 1–2. lábszáraikon fekete gyűrű látható. Csápjuk fekete.
- 11 (12) Szárnyjegye feketésbarna. Hátsó lábai feketék, néha a térdei sárgák. Elülső lábfeje feketék. 3–4. hátlemezőn mérsékelten széles sárga sáv húzódik. 8–10 mm. – Sötét-szárnyjegyű cserjelég
lineola (Zetterstedt, 1843)
- 12 (11) Szárnyjegye világosbarna vagy szürke. Hátsó combjainak csúcsa szélesen sárga. Hátsó lábszárai sárgásbarnák, középtájon sötét gyűrűvel. Lülő lábfejeinek utolsó ízei feketék. 8–9 mm. – Halványszárnyjegyű cserjelég
vittiger (Zetterstedt, 1843)

Parhelophilus Girschner, 1897
Csíkoslegyek

Közepes vagy közepesnél kissé nagyobb zengőlegyek. A hímek szeme is elválasztott. Hátukon világos hosszanti csíkok vannak. Hasonlítanak a *Helophilus* fajokra, több szerző munkájában a *Helophilus* alnemeként szerepelnek.

Lárvaik (pocikféreg) különböző típusú vizekben fejlődnek, különösen a gyékényes élőhelyekre

127. ábra: *Parasyrphus nigritarsis* ♂128. ábra: *Parasyrphus punctulatus* ♀

jellemzők. A Palearktikumból 6 fajukat írták le, közülük Magyarországon 2 él.

- 1 (2) A hím hátulsó combjainak alsó felén rövid, szakállra emlékeztető, feketén szőrös dudor ered. Mindkét nem tarkójának felső részén fekete szőrök is állnak. A nőstény potrohának 3–4. hátlemezén a szőrök hosszabbak és felállóak, a hátulsó perem kivételével nagyrészt világosak. 8–10 mm. – Dudoros csikoslégy

frutetorum (Fabricius, 1775)

- 2 (1) A hím Hátulsó combjainak alsó felén nincs dudor, csupán fekete szőrökből álló csomó található. A nőstény 3–4. hátlemezén a szőrök rövidebbek, lesimulók, nagyrészt feketék. Mindkét nem tarkójának a szőrei világosak. 9–11 mm. – Dudornélküli csikoslégy (139. ábra).

versicolor (Fabricius, 1794)

Pelecocera Meigen, 1822

Szélescsápúlegyek

Közepesnél kisebb, csaknem teljesen csupasz, sötét színű zengőlegyek. Mindkét nem szeme szélesen elválasztott. Szemük csupasz. Csápjuk 3. íze igen nagy. Vastag pálcikaalakú, 3 ízű csápsórtéjük a csáp 3. ízének csúcán ered. Arcuk általában erősen megnyúlt. Hátuk és pajzsocskájuk fekete, szőrei nagyon rövidek. Potrohuk viszonylag rövid és lapos.

Fejlődésüket nem ismerjük. A Palearktikumból ismert 3 fajból 2 Magyarországon is él.

- 1 (2) A hím 2. hátlemezén 2 sárga folt, a 3–4.-en széles sárga sáv található. A nőstény potrohának 2–4. hátlemezét 1–1 pár sárga folt díszíti. Csápjja nagyrészt vörössárga, nagy és csaknem félkör alakú 3. ízének felső része és csúcsa barna. Arcának alsó része csőrszerűen megnyúlt. 4–5 mm. – Gyakori szélescsápúlégy

tricincta Meigen, 1822

- 2 (1) A hím potrohának 2–4. hátlemezét hosszanti sárga foltok díszítik. A nőstény potroha fekete, csupán halványzürke foltok találhatók rajta. Csápjának 3. íze nagy, csaknem félkör alakú, a felső pereme egyenes. A 3. íz alsó része sárgászöld. Arca viszonylag erősen megnyúlt. 6–8 mm. – Alpi szélescsápúlégy (130. ábra).

latifrons Loew, 1856

129. ábra: *Parhelophilus versicolor* ♀130. ábra: *Pelecocera latifrons* ♂

Pipiza Fallén, 1810
Holdfoltúlegyek

Közepes vagy közepesnél nagyobb fekete zengőlegyek. Potrohukon néha páros sárga vagy barna foltok találhatóak. Arcuk és szemük sűrűn szőrös.

Lárvaik rendszerint növényeken tartózkodnak, és főleg levéltetvekkel táplálkoznak. Gubacsaklók és gyökereken élő levéltetveket is pusztítanak. Kannibalizmusra is hajlamosak. Taxonómiailag problematikus nem, bélyegeik általában erősen változnak. Identifikálásuk egyértelmű bélyegek hiányában néhány esetben bizonytalan. A különböző munkák kulcsai kisebb-nagyobb mértékben eltérnek. A Palearktikumból mintegy 25 fajukat tarják nyilván, Magyarországon eddig 9 faj előfordulását tekinthetjük bizonyítottnak.

- 1 (2) Csápja, oldalról nézve, a fej középső részében (középtájon) ered. Potroha rövid. 2–3. hátlemezen világos foltok találhatóak, melyek néha elmosódottak. A hím szemének érintkezési szöge 80°-os vagy kisebb. A nőstény homlokán nincs hamvas folt. 5–7 mm. – Négy pettyes holdfoltúlegy
- quadrimaculata** (Panzer, 1804)
- 2 (1) Csápjuk (oldalról nézve) a fej felső 2/3-ában ered. Potrohuk hosszabb. A hímek szemének érintkezési szöge 85°-os vagy nagyobb. A nőstények homlokán hamvas folt található.
- 3 (8) Elülső lábfejeik teljesen sárgák, vagy 1–4. ízük sárga, az 5. íz fekete.
- 4 (5) Hátulsó combjai nem vastagok. A hím szemének érintkezési szöge 90°-os. A nőstény 5. hátlemeze szélessége és hossza nagyjából egyforma. Homlokának hamvas foltja kicsi. Szárnyát nem díszíti élénk folt. 8–10 mm. – Vékonycombú holdfoltúlegy
- luteitarsis** Zetterstedt, 1843
- 5 (4) Hátulsó combjaik többé-kevésbé megvastagodtak.
- 6 (7) 2. hátlemezen sárgásbarna, néha összeolvadó folt van. 3. hátlemeze fekete. A hím szemének szőrei fehérek. A nőstény csápjának 3. íze 1,2-ször hosszabb, mint széles. Szárnyának közepén halvány szürkés folt látható. A hím szemének szőrei fehérek. 8–9 mm. – Nagypettyes holdfoltúlegy
- festiva** Meigen, 1822
- 7 (6) 2–3. hátlemezen sárga foltok vannak. A nőstény csápjának 3. íze 1,5-ször hosszabb, mint széles. Szárnyát halványabb sötét folt díszíti. 9–10 mm. – Kétpántos holdfoltúlegy
- fasciata** Meigen, 1822
- 8 (3) Elülső lábfejeik nem teljesen sárgák, sötétbarnák vagy feketék, a tövi izeik néha sárgák.
- 9 (10) Hátulsó combjai erősen megvastagodtak, alsó oldalukon a csúcs közelében fejlett,

131. ábra: *Pipiza noctiluca* ♀132. ábra: *Pipiza noctiluca* ♂

erősen szőrös dudor látható. Torának és potrohának szőrei világosak. A hím szemének érintkezési szöge 100 és 115° között változik. Szárnyát sötét folt díszíti. 7–11 mm. – Dudoros holdfoltútlégy

austriaca Meigen, 1822

10 (9) Hátsó combjaik golfütőhöz hasonlítanak, második felük megvastagodott, dudor nincs rajtuk.

11 (12) Csápjának 3. íze 1,3–1,5-ször hosszabb, mint széles. Torán és potrohán hosszabb fehér és rövidebb fekete szőrök vannak. Arcának szőrei világosak. Szárnyán sötét folt található. 7–10 mm. – Fekete holdfoltútlégy

lugubris (Fabricius, 1775)

12 (11) Csápjaik 3. íze 0,95–1,3-szor hosszabb, mint széles.

13 (14) A hím arcának szőrei túlnyomóan fehérek. A nőtény 4. hátlemzésének első felében a szőrök főleg világosak. Hátsó combjai a végük felé kissé megvastagodtak. 9–11 mm. – Ritka holdfoltútlégy

fenestrata Meigen, 1822

14 (13) A hímek arcának szőrei túlnyomóan feketék.

15 (16) Elülső lábfejeinek 1–2. ízei sárgák. Arca széles. Csápja 3. íze olyan hosszú, mint széles. Szárnyának közepén többnyire sötét folt látható. Potrohának 2. hátlemzését két sárga folt díszíti. 8–10 mm. – Változékony holdfoltútlégy (131–132. ábra).

noctiluca (Linnaeus, 1758)

16 (15) Lábfejeinek ízei feketék vagy sötétbarnák. Csápjának 3. íze hosszabb, mint széles. Szárnya világos, vagy kissé elcsúszott. Arca keskenyebb, párhuzamos oldalú. 6–8,5 mm. – Gyakori holdfoltútlégy

bimaculata Meigen, 1822

Pipizella Rondani, 1856

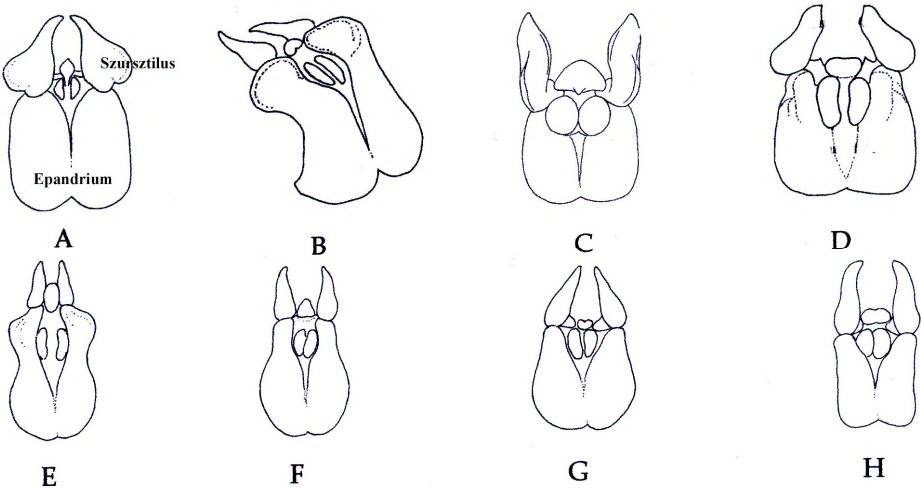
Törpelegyek

Közepesnél kisebb, többnyire fekete zengőlegyek. Arcuk lapos, szőrös, arcdudoruk nincsen. Csápjuk többé-kevésbé meghosszabbodott. Szárnyuk felső csúcscharántere 90°-os szögben ágazik be az r_{4+5} sugárérbe. A hímeket főleg a fajra jellemző ivarszervük alapján lehet determinálni. A nőtények azonosítására általában nincsenek jó bélyegek.

Lárvaik afidofágok, elsősorban gyökérlevéltetvekkel táplálkoznak. Alkalmilag myrmecophil életmódot folytathatnak, mivel hangyabolyban is találtak lárvaikat. A Palearktikumból közel 40 fajukat írták le. Magyarországon eddig 6 faj előfordulását sikerült kimutatni, de ez a szám még emelkedhet.

- 1 (2) Szárnyán az r_{2+3} és az r_{4+5} ér elágazásánál nagy barnás folt látható. A hím ivarszerve: 135. ábra: C. 6–8 mm. – Foltoszsárnyú törpelégy
maculipennis (Meigen, 1822)
- 2 (1) Szárnyukat nem díszíti feltűnő sötét folt.
- 3 (4) Elülső lábfejeinek 1. íze vörössárgás, a többi feketésbarnás. A világos és a sötét színek közötti határ éles. A hím ivarszerve: 135. ábra: D. 6–7 mm. – Mongol törpelégy
[**mongolorum** Stackelberg, 1952]
- 4 (3) Elülső lábfejeinek 1. íze barnás, ritkábban vörössárga. A világos és a sötét szín közötti határ nem éles. A hím ivarszerve: 135. ábra: A. 6–7 mm. – Sárgalábú törpelégy
annulata (Macquart, 1829)
- (–) A hímek ivarszervük alapján identifikálhatók (az ide tartozó nőstények elkülönítésére nincsenek megbízható bélyegek).
- 5 (–) A hím ivarszerve: Epandrium igen nagy és széles, a surstylus kicsi: 135. ábra: B. 6–7 mm. – Hegyi törpelégy
divicoi (Goeldlin de Tiefenau, 1974)
- 6 (–) A hím pregenitális szelvénye 2-ször olyan hosszú, mint széles. A surstylus háromszög alakú, a csúcs felé fokozatosan szűkül, a mediális rész alapfelében evező alakúan kissé kiszélesedik: 135. ábra: F. Nőstény: Csápsörtéjének töve sötétsárga. Hátsó lábszárainak elülső felszínén a szőrök olyan hosszúak, mint a lábszár átmérője. Potroha rövid. 5–7 mm. – Közönséges törpelégy (133. ábra).
viduata (Linnaeus, 1758)
- 7 (–) A hím pregenitális szelvénye mérsékelten hosszú (1,5-ször olyan hosszú, mint széles). A surstylus háromszög alakú, a csúcs felé fokozatosan szűkül, a mediális rész alapfelében evezőalakúan kissé kiszélesedett. 135. ábra: G. Nőstény: Csápsörtéjének töve világossárga. Hátsó lábszárainak elülső felszínén a szőrök hosszabbak, mint a lábszár átmérője. Potroha hosszabb. 7–8 mm. – Nagy törpelégy (134. ábra).
virens (Fabricius, 1805)
- 8 (–) Ivarszerve nagyon kicsi (a legkisebb a *Pipizella* fajok közül): 135. ábra: H. 6–7 mm – Zeneggen törpelégy
zeneggenensis (Goeldlin de Tiefenau, 1974)

133. ábra: *Pipizella viduata* ♂134. ábra: *Pipizella virens* ♂

135. ábra: *Pipizella* fajok hím ivarszervének sematikus rajza. A: *Pipizella annulata*, B: *Pipizella divicoi*, C: *Pipizella maculipennis*, D: *Pipizella mongolorum*, E: *Pipizella viduata*, F: *Pipizella virens*, G: *Pipizella zeneggenensis* (VERLINDEN 1999 után, eredeti)

Platycheirus Le Peletier & Serville, 1828
Széleslábúlegyek

Közepes és közepesnél kisebb zengőlegyek. Rendszerint keskeny, hosszúkás, többé-kevésbé párhuzamos oldalú potrohukat általában sárga vagy szürke foltok díszítik. A hímek elülső lábainak 1. íze gyakran erősen kiszélesedett, többnyire a fajra jellemző jó határozóbélvény. A nőstények identifikálása az esetek egy részében bizonytalan. A jelenlegi kulcs alapján a hazai fajok többsége meghatározható.

Lárvaik afídofág életmódúak, többnyire levéltetvekkel táplálkoznak, túlnyomórészt éjszaka aktívak. A Palearktikumtól több, mint 50 fajukat tartják nyilván. Magyarország *Platycheirus* faunáját jelenlegi ismereteink szerint 21 faj alkotja, de még további néhány faj kimutatására számíthatunk.

- 1 (50) Szemük a homlokon érintkezik. Hímek.
- 2 (5) Combjuk csúcsának közelében erős, a végén kampósbotszerűen meghajlott sörteszőr áll (*Pachysphyria* Enderlein, 1838 alnem).
- 3 (4) Csápjának 3. íze hosszabb (kb. 2,2-ször hosszabb, mint széles). Arca felső részének szőrei fehérek. 8–9 mm. – Zsályá széleslábúlegy
- 4 (3) Csápjának 3. íze rövidebb, 1,6-szor hosszabb, mint széles. Arcának felső részén a szőrök sötétbarnák. 6–9 mm. – Korai széleslábúlegy
- 5 (2) Combjaik csúcsának közelében nem áll kampósbotszerűen meghajlott sörteszőr (*Platycheirus* Le Peletier & Serville, 1828 alnem).
- 6 (21) Elülső lábszáraik csúcsa nem vagy csak kis mértékben szélesedett ki.
- 7 (8) Elülső lábfejeinek 1. íze csak kis mértékben szélesedett ki (138. ábra: K). 5–7 mm. – Kis széleslábúlegy
- 8 (7) Elülső lábfejeik 1. íze relatív erősen kiszélesedett.
- 9 (10) 2–4. hátlemezén olomszürke színű, fémesen csillogó foltok láthatók (138. ábra: C). 7–8 mm. – Szürkefoltos széleslábúlegy (139. ábra)

subambiguus Nielsen, 2004 ♂

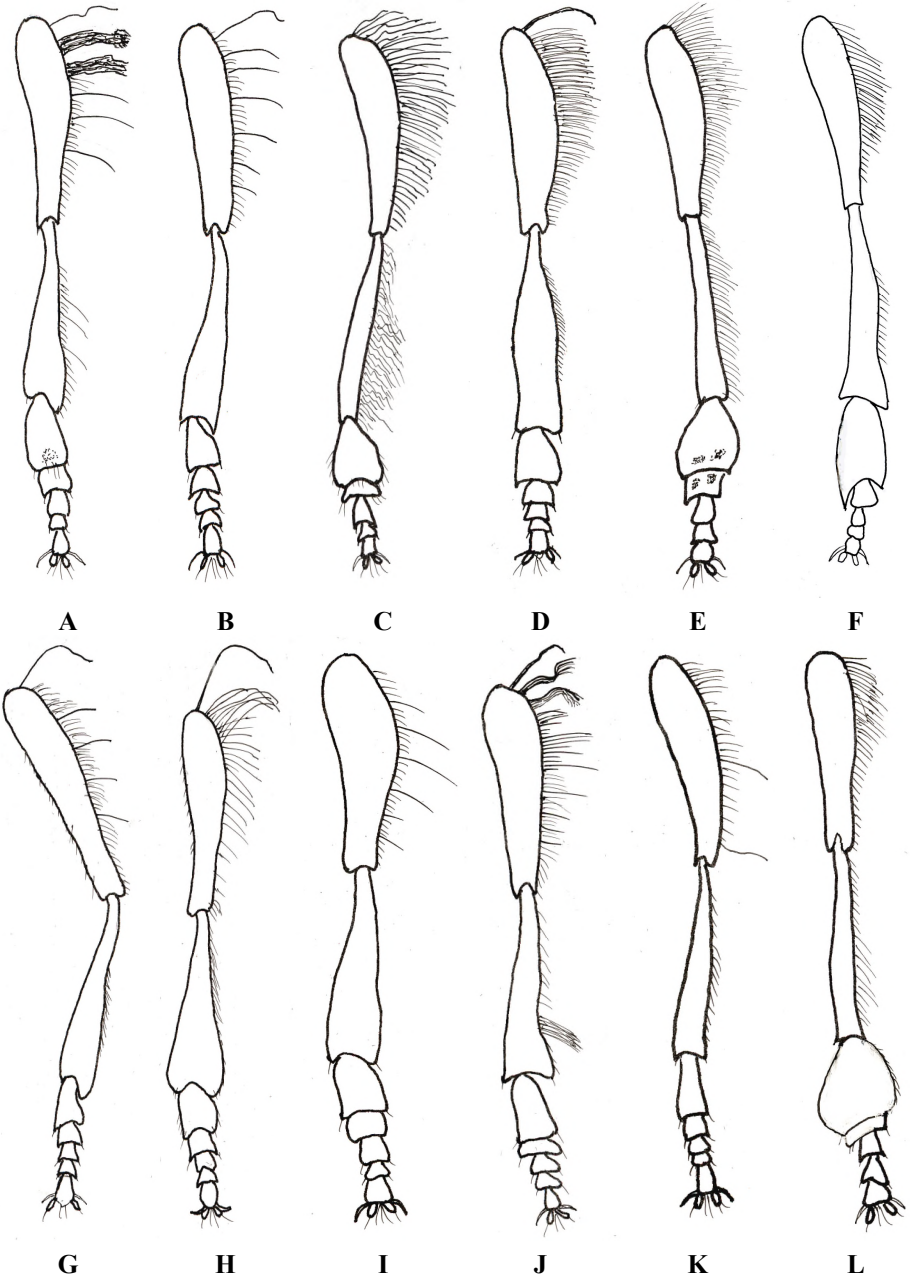
ambiguus (Fallén, 1817) ♂

sticticus (Meigen, 1822) ♂

discimanus (Loew, 1871) ♂

- 10 (9) Potrohukat sárga foltok díszítik.
- 11 (14) Hátuk fénytelen, hamvas. Arcuk alsó része (és szájrereme) erősen előrenyúlók, nagy része szürkén hamvas. Elülső lábfejeik két elülső íze erősebben kiszélesedett sárgás.
- 12 (13) Potrohának hátoldalán 4 pár sárga folt van, az 5. lemez foltjai kicsik (138. ábra: E)–10 mm. – Ritka széleslábúlégy
- manicatus** (Meigen, 1822) ♂
- 13 (12) Potrohának hátoldalán 2 (esetleg 3) pár sárga folt van. Elülső lábfejének 3. íze kissé szélesebb a 2. íznél. 7–8 mm. – Hegyi széleslábúlégy
- melanopsis** Loew, 1856 ♂
- 14 (11) Hátuk fémesen csillogó.
- 15 (18) Elülső lábfejeik 2. íze nem vagy csak kis mértékben múlja felül a hosszát.
- 16 (17) Elülső lábfejeinek 1. íze vékony, vékonyabb, mint az íz hosszának a fele. Magyarországon még nem gyűjtötték. 7–8 mm.
- [latimanus** (Wahlberg, 1844)] ♂
- 17 (16) Elülső lábfejeinek 1. íze szélesebb. 7–9 mm. – Alpesi széleslábúlégy
- complicatus** Becker, 1889 ♂
- 18 (15) Elülső lábfejeik 2. íze két-háromszor szélesebb a hosszánál.
- 19 (20) Hátulsó lábszárainak külső szegélyén, középtájon, ferdén álló, erős és hosszú, enyhén a láb felé görbülő fekete szőrök találhatók (138. ábra: L). 7–11 mm. – Fehérlábú széleslábúlégy (143. ábra).
- tarsalis** (Schummel, 1836) ♂
- 20 (19) Hátulsó lábszárainak külső szegélyén nincsenek erős fekete szőrök. – Tátrai széleslábú-légy
- [tatricus** Dušek & Láska, 1982] ♂
- 21 (6) Elülső lábszáraiknak legalább a csúcsa erősen kiszélesedett.
- 22 (33) Elülső lábszáraik csúcsa többé-kevésbé élesen kiszélesedett. Csápjuk 3. ízének alsó része sárga.
- 23 (26) Elülső combjaik hátul majdnem egész terjedelmükben sűrű fekete, sörteszerű szőrökkel borítottak.
- 24 (25) Középső lábszárainak vége erősen, bunkószerűen megvastagodott, belső oldalán sűrű és hosszabb göndör szőrök állnak. – Nielsen széleslábúlégy
- [nielseni** Vockeroth, 1990] ♂
- 25 (24) Középső lábszárainak vége kevésbé bunkószerű, szőrei rövidebbek, legfeljebb a csúcscuk görbült kissé (138. ábra: F). 8–10 mm. – Nagy széleslábúlégy
- peltatus** (Meigen, 1822) ♂
- 26 (23) Elülső combjaik hátulsó része sűrű, de nem sörteszerű szőrökkel borítottak.
- 27 (30) Elülső combjaik tövi részén nincsenek hosszú fekete, csúcspan hajlított szőrcsomók.

136. ábra: *Platycybeus albimanus* ♂137. ábra: *Platycybeus clypeatus* ♂

138. ábra: Hím *Platychyrius* fajok első lábának sematikus rajza. A: *P. albimanus*, B: *P. clypeatus*, C: *P. discimanus*, D: *P. fulviventris*, E: *P. manicatus*, F: *P. peltatus*, G: *P. perpallidus*, H: *H. podagratus*, I: *P. scambus*, J: *P. scutatus*, K: *P. sticticus*, L: *P. tarsalis* [Stackelberg (1970) és E. Torp (1994) után

- 28 (29) Elülső lábszárainak hátulsó oldalán néhány szőr hosszabb a lábszár átmérőjénél. 8–10 mm.
parmatus Rondani, 1857 ♂
- 29 (28) Elülső lábszárainak hátulsó oldali szőrei sokkal rövidebbek, mint a lábszár átmérője.
jaerensis Nielsen, 1971 ♂
- 30 (27) Elülső combjaik tövi részén 2 hosszú fekete, csúcsban hajlított szőrösomó áll.
- 31 (32) Elülső lábfejeinek 1. íze kb. 6-szor hosszabb a 2. íz hosszánál. 1. lábszárain fekete szőrösomók találhatóak. Középső lábainak tomporain dudorok vannak. Potrohának foltjai sárgák (138. ábra: J). 7–10 mm. – Erdei széleslábúlégy (142. ábra).
scutatus (Meigen, 1822) ♂
- 32 (31) Elülső lábfejeinek 1. íze kb. 2-ször hosszabb a 2. ízénél. Elülső lábszárain nincsenek szőrösomók. Középső tomporain hiányoznak a dudorok (138. ábra: A). Potrohának foltjai ólomszürkek [*Platycheirus cyaneus* (Müller, 1764)]. 7–10 mm. – Fekete széleslábúlégy (136. ábra).
albimanus (Fabricius, 1781) ♂
- 33 (22) Elülső lábszáraik a csúcsuk felé fokozatosan szélesednek ki, vagy már a tövi részüknél kiszélesedtek.
- 34 (35) Elülső lábszárai a csúcsi harmadban erősen és élesen kiszélesedtek, azonban közvetlenül a csúcsukon kissé elvékonyodnak (138. ábra: H). 7–9 mm. – Hosszú széleslábúlégy
podagratus (Zetterstedt, 1838) ♂
- 35 (34) Elülső lábszáraik a csúcs felé fokozatosan szélesednek ki vagy a csúcsi felükben erősen kiszélesedtek, de a csúcsuk nem vékonyodik el.
- 36 (39) Elülső combjaikon hátul különálló hosszú fekete sörteszőr található.
- 37 (38) Elülső combjainak tövében nincsenek hosszú fehér szőrök, hátulsó részükön kb. 5 hosszú fekete szőr található (138. ábra: I). Elülső lábszárainak felszínén jellegzetes kivágás látható. 8–9 mm. – Északi széleslábúlégy
scambus (Staeger, 1843) ♂
- 38 (37) Elülső combjainak tövében hosszú, hajlított csúcú fehér szőr, továbbá 6 hosszú fekete szőrösomó áll. Elülső lábszárainak felülete nem kivágott. 7–9 mm. – Parti széleslábúlégy
immarginatus (Zetterstedt, 1849) ♂
- 39 (36) Elülső combjaikon hátul nincs hosszú különálló fekete sörteszőr.
- 40 (43) Hátulsó combjaik egész felülete sárga.
- 41 (42) Elülső combjainak hátulsó felületén a szőrök nagyon sűrűn állnak (138. ábra: D). 7–10 mm. – Vörössárga széleslábúlégy (141. ábra).
fulviventris (Macquart, 1829) ♂
- 42 (41) Elülső combjainak hátulsó felületén mérsékelten sűrű a szőrzet (138. ábra: G). 6–8 mm. – Narancssárga széleslábúlégy
perpallidus (Verrall, 1901) ♂

139. ábra: *Platycheirus discimanus* ♂140. ábra: *Platycheirus clypeatus* ♀

141. ábra: *Platycheirus fulviventris* ♂142. ábra: *Platycheirus scutatus* ♀143. ábra: *Platycheirus tarsalis* ♀

- 43 (40) Hátsó combjaik nem teljesen sárgák.
 44 (47) 2–3. hátlemezők hosszabb, mint széles.
 45 (46) 3. hátlemezőnek sárga foltja hosszúkás. Hátsó combjai a csúcsuk kivételével feketék. 6–8 mm. – Karcú széleslábúlégy
- angustatus** (Zetterstedt, 1843) ♂
 46 (47) 3. hátlemezőnek sárga foltja rövid, Hátsó combjainak a töve sárgás. 5–6 mm.
- occultus** Goldin de Tiefenau, 1990 ♂
 47 (44) 2. hátlemezőnek szélessége majdnem megegyezik a hosszával. A 3. lemez szélessége kicsivel meghaladja a hosszát.
- 48 (49) Szárnyát teljesen fedik a mikroszkopikus szőröcskék. A szőrök elülső combjainak csúcsi részén is hosszabbak (138. ábra: B). 7–9 mm. – Közönséges széleslábúlégy (137., 140. ábra).
- 49 (48) Szárnya 2. tösejtjének tövi részét nem borítják mikroszkopikus szőröcskék. Elülső combjainak csúcsi részén a szőrök rövidek. 7–8 mm. – Európai széleslábúlégy
- europaicus** Goeldin, Maibach & Speight, 1990 ♂
 50 (1) Szemük a homlokokon nem érintkezik. Nőstények. (A *Platycheirus subambiguus* nőstényét nem ismerjük. A *Platycheirus nielseni* nősténye jelenlegi ismereteink szerint nem választhatók el a *Platycheirus peltatus* és a *Platycheirus jaerensis* nőstényétől.)
- 51 (52) 4–5. hátlemezőn széles, szürkén hamvas fényes csík húzódik.
- ambiguus** (Fallén, 1817) ♀
 52 (51) Potrohuk hátlemezeit szürke vagy sárga foltok díszítik.
 53 (64) Csápjuk 3. ízének alsó része többé-kevésbé jelentős részen sárgászöld.
 54 (61) Potrohuk hátlemezőinek foltjai sárgák.
 55 (60) Potrohukon 4 vagy 5 pár sárga folt található.
 56 (59) Potrohukat 4 pár (kissé vesére hasonlító) sárga folt díszíti.
 57 (58) Lábai világosabbak, potrohának hasoldalán nincs hosszanti sötét sáv. Arca szürkén hamvas, homlokának szürke foltjai nagyok.
- peltatus** (Meigen, 1822) ♀
 58 (57) Lábai sötétebbek, potrohának hasoldalán hosszanti fekete sáv húzódik. Arca nagyrészt

fényes fekete, csak kevésbé hamvas, homlokán a szürke foltok kicsik.

- 59 (56) Potrohát rendszerint 5 pár négyszögletes sárga folt díszíti.
parmatius Rondani, 1857 ♀
- 60 (55) Potrohán 3 pár sárga folt van, az 5. hátlemez sárga foltjai hiányoznak.
jaerensis Nielsen, 1971 ♀
- 61 (52) Potrohuk foltjai ólomszürkék.
scutatus (Meigen, 1822) ♀
- 62 (63) Arca a fényes arcdudor kivételével szürkén hamvas. Nagyobb: 7–9 mm.
albimanus (Fabricius, 1781) ♀
- 63 (62) Arca túlnyomóan fényes, csak a szemek melletti sáv szürkén hamvas. Kisebb: 5–6 mm.
sticticus (Meigen, 1822) ♀
- 64 (53) Csápjuk fekete.
- 65 (74) Arcuk alsó része erősen előrenyúlik.
- 66 (67) Háta fénytelen, 2 hosszanti fényes sáv húzódik rajta. Szájpereme erősebben előrenyúlik az arcdudoránál.
manicatus (Meigen, 1822) ♀
- 67 (66) Hátuk fényes. Arcuk nem nyúlik előbbre az arcdudoruknál.
- 68 (71) Arcuk keskeny.
- 69 (70) Hátulsó lábfejeinek 1. íze feltűnően vastag. Hátának szőrei sárgásbarnák, felállók.
tarsalis (Schummel, 1836) ♀
- 70 (69) Hátulsó lábfejeinek 1. íze nem vastagodott meg feltűnően. Hátának szőrei sárgásfehérek, félig lehajlók.
complicatus Becker, 1889 ♀
- 71 (68) Arcuk szélesebb.
- 72 (73) Potrohának hátlemezein a foltok szürkék. Csápjának 3. íze nagy, nagyobb, mint a csápsörte felének hossza.
discimanus Loew, 1871 ♀
- 73 (72) Potrohának hátlemezein a foltok sárgák vagy sárgásbarnák. Csápjá 3. íze kisebb, kb. olyan nagy, mint a csápsörte hosszának fele.
[**tatricus** Dušek & Láska, 1982] ♀
- 74 (65) Arcuk nem vagy csak kissé nyúlik előre.
- 75 (78) Hátulsó lábaik sárgák.
- 76 (77) Csápjá 3. íze jóval meghaladja a szélességét. Arca csak kissé szürkén hamvas. Homlokát kisebb, aranysárga foltok díszítik. Csápjá tövének környéke fényes.
fulviventris (Macquart, 1829) ♀
- 77 (76) Csápjá 3. ízének hossza alig haladja meg a szélességét. Arca erősen szürkén hamvas. Homlokának foltjai szürkék, nem élesen elhatároltak. Csápjá környéke szürkén hamvas.
perpallidus (Verrall, 1901) ♀
- 78 (75) Hátulsó pár lábaik többnyire nem teljesen sárgák, combjaikon sötétebb gyűrű lehet.
- 79 (80) Hátulsó pár lábai nagyrészt feketék, rendszerint csak a térdei világosak. Potrohát 4 pár fehér folt díszíti.
podagratus (Zetterstedt, 1838) ♀
- 80 (79) Hátulsó lábaik jelentős részben sárgák.
- 81 (82) Potroha keskeny, a csúcsa felé jól érzékelhetően kihegyesedik. 5. hátlemezén nincsenek sárga foltok. Kisebb: 6–7 mm.
angustatus (Zetterstedt, 1843) ♀
- 82 (81) Potrohuk szélesebb, a csúcsa felé kevésbé keskenyedek el. 5. hátlemezükön sárga foltok találhatóak. Nagyobbak: 8–9 mm.
- 83 (86) Hátulsó combjaikon és lábszáraikon éles határú fekete gyűrű látható. Elülső combjaik

hátsó oldalán a szőrök a comb töve irányában egyre hosszabbak lesznek.

84 (85) Szárnya mikroszkopikus szőröcskékkal fedett. Potrohának sárga foltjai szélesebbek és hosszabbak.

clypeatus (Meigen, 1822) ♀

85 (84) Szárnya 2. tösejtjének tövét nem fedik mikroszkopikus szőröcskék. Potrohának sárga foltjai keskenyebbek és rövidebbek.

europaeus Goeldlin, Maibach & Speight, 1990 ♀

86 (83) Hátsó combjaikon és lábszáraikon rendszerint alig észrevehető fekete gyűrű van. Elülső combjaik hátsó oldalán a szőrök többé-kevésbé egyforma hosszúak.

87 (88) Elülső combjainak tövén egy hosszú fehér szőr áll. 2. hátlemezőnek sárga foltjai kisebbek.

immarginatus (Zetterstedt, 1849) ♀

88 (87) Elülső combjainak tövében nincsen hosszú kiálló szőr. 2. hátlemezőnek sárga foltjai nagyobbak.

scambus (Staeger, 1843) ♀

Pocota Le Peletier & Serville, 1828

Dongólegyek

Viszonylag nagy, bundás szőrű poszméhyszerű legyek. Fejük és csápjuk aránylag kicsi. A zengőlegyek közül nagyon hasonlítanak a *Criorhina* fajokra.

Lárvájuk nedves korhadó fában, fakéreg alatt él, de előkerült nedves mohapárna, valamint kő alatt, sötét poszméh fészkekben is. Két palearktikus fajuk közül az egyik Magyarországon is előfordul.

- – Hátának elülső felében világossárga, hátsó felén és pajzsoeskáján feketék a szőrök. Potrohának szőrei az alaprészében feketék, a 3. hátlemezen vörössárgák, a csúcson fehéresek. Feje és csápjája viszonylag kicsi. Szeme csupasz, a hímé hosszú szakaszon érintkezik. 12–13 mm. – Európai dongólégy

personata (Harris, [1780])

Portevinia Goffè, 1944

Medvehagymalegyek

Közepes nagyságú, a *Cheilosia* fajokra emlékeztető fekete zengőlegyek, de arcdudoruk nincs és potrohukat élénk szürkén hamvas foltok díszítik. Szemük csupasz.

Életmódjuk a *Cheilosia* fajokéhoz hasonló, lárvájuk fitofág, általában lágyszárú növényekben fejlődnek. A *Portevinia maculata* lárvája elsősorban medvehagyma (*Allium*) fajok levelében aknázó életmódot folytat. Ebben hasonlít a *Cheilosia fasciata* fajra. A Palearktikumából leírt 3 faj közül 1 él Európában, melynek hazai előfordulása is lehetséges.

- – Potrohának hátlemezeit feltűnő, többnyire élesen elhatárolt szürke foltok tarkítják. A hím szeme csak rövid szakaszon érintkezik. Csápjája vörös, lábai nagyrészt feketék, csak a térdei sárgák. Hasonlít a *Cheilosia fasciata* fajra. Egyes szerzők korábban a *Cheilosia* nem tagjaként tárgyalták. 8–9 mm. – Szürkefoltos medvehagymalégy

[maculata (Fallén, 1817)]

Pсарus Latreille, 1804

Gólyaorrlegyek

Közepes nagyságú, gyéren szőrös zengőlegyek. Potrohuk széles és lapos, nagyjából párhuzamos oldalú, túlnyomó részben vörössárga. Csápjuk a homlok közepes hosszúságú nyúlványán ered. 2–3. íze rendszerint lelógó, nagyjából derékszöget képez az 1. ízzel. Csápsörtéjük a 3. íz felső peremén ered. Szemük csupasz, a hímeké nem érintkezik.

A Palearktikumból leírt egyetlen faj Magyarországon is előfordul. Lárvajának fejlődését nem ismerjük. Egész elterjedési területén ritka. Imágója kötődik a gólyaorr (*Geranium*) virágjához.

- – A faj jellemzése megegyezik a génusz jellemzésével. 8–10 mm. – Gólyaorrlegy
abdominalis (Fabricius, 1794)

Psilota Meigen, 1822

Ragyogólegyek

Közepesenél kisebb, *Cheilosia* vagy *Muscidae* fajokra hasonlító fekete zengőlegyek. Arcukon nincs dudor. Szemük sűrűn szőrös.

Lárvajuk fejlődését nem ismerjük. Feltételezik, hogy fitofág vagy fitoszaprofág táplálkozásúak. A nem 4 európai faja közül 2-öt gyűjtöttek Magyarországon.

- 1 (2) Háta és potroha fekete, fénylő acélkék árnyalatú. Hátának szőrei feketék, felállók. Arca fényes fekete. Szárnyának töve sárgás. A nőtény homloka a csáp tövében keskenyebb a szeménél. 5–7 mm. – Kék ragyogólegy
anthracina Meigen, 1822
- 2 (1) Háta és potroha zöldes árnyalatú. Hátának szőrei túlnyomórészt fehérek, felállók. Arca fekete, fehéres-szürke árnyalatú. A nőtény homloka a csáp tövében szélesebb a szeménél. 5–8 mm. – Fekete ragyogólegy
innupta Rondani, 1857

Pyrophaena Schiener, 1860

Nádilegyek

Közepes nagyságú, csaknem teljesen csupasz zengőlegyek. Szárnyuk rövid. Hosszúkás, tövében elkeskenyedő potrohukon vörössárgás foltok vagy csíkok láthatók.

Az imágók általában nedves élőhelyeken találhatók. Lárvajukat és bábjukat folyóvizek hordalékában és mocsárban találták. A Palearktikumból ismert 3 fajból 2 él Magyarországon.

- 1 (2) Potroha fekete, részben fénytelen, 2 szabálytalan alakú sárga folttal a 3. hátlemezen. Ritkán a 4. lemezen is megjelenik folt. Nagyrészt fénylő fekete alapszínű. 7–10 mm. – Kétfoltú nádilegy (144. ábra).
rosarum (Fabricius, 1787)
- 2 (1) Potroha nagyobb részben vörös, csak töve és csúcsa fekete. A him elülső lábfejeinek töize kiszélesedett, rajta csökevényes kinövés fejlődött. 8–11 mm. – Széleslábú nádilegy
granditarsa (Forster, 1771)

Rhingia Scopoli, 1763

Csőröslegyek

Közepes vagy közepesenél valamivel kisebb zömök testű zengőlegyek. Magyar nevüket hosszú, csőrszerűen megnyúlt arcukról kapták.

Lárvaik szaprofágok, ezen belül koprofágok, emlősállatok ürülékében, elsősorban tehéntrágyában és szemétben fejlődnek. Imágójuk, sok *Hymenoptera* fajhoz hasonlóan, elsősorban meghatározott (pl. ajakos) növényeken táplálkozik. Hosszú szívókájuk lehetővé teszi a virág mélyebb részének nektárjához való hozzáfutást. A Palearktikumból leírt 5 fajból 3 Magyarországon is előfordul.

- 1 (2) Háta szürkén hamvas. Combjainak töve keskenyen fekete. Potroha vörössárga, sötét rajzolat nincs rajta. Arca kissé rövidebb és vastagabb, mint a következő fajé. 8–9 mm. – Vörössárga csőröslegy (145. ábra).
rostrata (Linnaeus, 1758)

144. ábra: *Pyrophaena rosarum* ♂145. ábra: *Rhingia rostrata* ♂

2 (1) Hátuk feketésbarna, sötétszürke hosszanti sávval. Combjaik töve nagyobb területen fekete. Potrohukat fekete rajzolat díszíti vagy rajzolat nélküli.

3 (4) Csápsörtéje csupasz. Arca hosszabb a szemének átmérőjénél. Combjainak csak a tövi része fekete. Pajzsocskája sötétbarna, sárgás, fényes. Potrohán hosszanti sötét közepsáv húzódik. A hátlemezek hátulsó pereme is fekete. 8–11 mm. – Közönséges csőröslégy (146. ábra).

campestris Meigen, 1822

4 (3) Csápsörtéje szőrös, bár a szőrök

általában rövidek. Arca rövidebb a szemének átmérőjénél. Combjai a csúcsuk kivételével feketék. Pajzsocskája fényes fekete. Potrohán nincs sötét rajzolat. (*Rhingia austriaca* Meigen, 1830). 6–8 mm. – Alpi csőröslégy

146. ábra: *Rhingia campestris* ♂

borealis Ringdahl, 1928

Scaeva Fabricius, 1805

Nagyhomlokúlegyek

Közepes vagy közepesnél nagyobb zengőlegyek, potrohukat félholdalukú foltok díszítik. Fejük viszonylag nagy, a hímek homloka erősen duzzadt. Szemük sűrűn szőrös. Szárnyukat nem fedik mikroszkopikus szőröcskék.

Lárvaik afidofágok, többnyire levéltetvekkel táplálkoznak. Az imágók viráglátogatók, előnyben részesítik a fészkes- és az ernyősvirágzatúakat. Az érett nőstények egy része áttelel. Vándorlásra is hajlamos. A Palearktikumról leírt 8 faj fele Magyarországon is előfordul.

1 (2) Hátának oldalain élesen elhatárolt világossárga hosszanti sávok húzódnak. 2–4. hátlemezőnek félholdalukú sárga foltjai nagyon szélesek. 10–15 mm. – Déli nagyhomlokúlégy (147. ábra).

albomaculata (Macquart, 1842)

2 (1) Hátuk oldalán nincs világossárga hosszanti sáv.

- 3 (4) 3–4. hátlemezen a félholdalákú foltok ferdén helyezkednek el. 10–15 mm. – Gyakori nagyhomlokúlégű (148. ábra).
pyrastris (Linnaeus, 1758)
- 4 (3) 3–4. hátlemezeinek foltjai nem ferdek, többé-kevésbé párhuzamosak a lemez elülső peremével.
- 5 (6) A hím szeméinek érintkezési szöge nagyon nagy, 120 és 136° között változik. Arca széles, a fej szélességének 51–56%-a. Homloka erősen duzzadt. Arcdudorának szőrei feketék. Hátlemezeinek foltjai rendszerint nem terjednek a potroh oldaláig. A nőtényi arca is széles, a fej szélességének 48–51%-a. Szemének szőrei hosszúak. 12–15 mm. – Sárga nagyhomlokúlégű (149. ábra).
selenitica (Meigen, 1822)
- 6 (5) A hím szeméinek érintkezési szöge kisebb, 90–110°-os. Arca keskeny, a fej szélességének 45–50%-a (a nőtényi 43–47%). Homloka kevésbé duzzadt. Arcdudorának szőrei világosak. 3–4. hátlemezeinek foltjai elérik a potroh oldalát. A nőtényi szemének szőrei rövidebbek. 10–14 mm. – Ritka nagyhomlokúlégű
dignota (Rondani, 1857)

Sericomyia Meigen, 1803

Tőzegzengőlegyek

Közepes vagy közepesnél kissé nagyobb zengőlegyek. Potrohuk fekete, sárga vagy sárgásfehér sávok, illetve foltok díszítik. Csápsörtéjük tollas, szemük csupasz.

Lárvájuk hosszú légszívó pocikféreg, dús növényzetű mocsarakban, tőzeglápokban, víztározókban fejlődik. A Palearktikumból 9 fajukat írták le. A 4 európai faj közül 1 Magyarországon is előkerült.

- 1 (2) Potrohának csúcsa sárga, 2–4. hátlemezen széles, közepén többé-kevésbé elkülönült sárga keresztcsáv húzódik. A hím hátulsó temporain

147. ábra: *Scaeva albomaculata* ♂

148. ábra: *Scaeva pyrastris* ♀

149. ábra: *Scaeva selenitica* ♂

kis dudor van. 14–17 mm.
[*Sericomyia borealis* (Fallén, 1816)].
– Sárgapántos tözegzengőlégy
(150. ábra)

- 2 (1) **silentis** (Harris, [1776])
Potrohának csúcsa fekete, 2–4.
hátlemezén keskenyebb sárga,
sárgásfehér, közepén elkülönült
sávok láthatók. A hím hátulso
temporain nincs dudor. 10–14 mm.
[**lappona** (Linnaeus, 1758)]

Spazigaster Rondani, 1843
Bunkóslegyek

Közepesenél kisebb zengőlegyek. A hímek
potroha bunkóra emlékeztet.

A lárvák táplálkozásmódját nem ismerjük. A Palearktikumból leírt 2 fajuk közül csak 1 Magyarországon való előfordulásáról tudunk.

- – A hím homloka erősen előrenyúlik. Csápja feketésbarna, Háta durván pontozott. Lábai feketésbarnák, a hím Hátulso lábszárjai középtájon mélyen (a nőstényé sekélyebben) kivágottak. A hím lábfejeinek 1. íze hosszabb, mint a többi íz együtt. Potroha bunkóra emlékeztet, fekete, A nőstény potroha szélesebb és rövidebb, 2–3. szelvénye csaknem teljesen vörössárga, a 4. lemez elülső felében közepén két, többnyire egybefüggő, háromszög alakú vörössárga folt látható. 7–8 mm. – Alpi bunkóslégy

ambulans (Fabricius, 1798)

150. ábra: *Sericomyia silentis* ♂

Sphaerophoria Le Peletier & Serville, 1828
Darázslegyek

Közepesenél kisebb, 6–10 mm-es, többnyire nagyon karcsú, megnyúlt potrohú, fekete alapon sárga rajzolatú zengőlegyek. Toruk oldalán is vannak sárga foltok.

Lárvaik afidofágok, főleg levéltetvekkel táplálkoznak. A Palearktikumból leírt több mint 30 fajból Magyarországon eddig 10-et gyűjtöttek, de további fajok előkerülésére is számítani lehet. A fajok többségének azonosítása csak a hím ivarszerv alapján lehetséges, a korábban készült határozókulcsok ma már nagyrészt nem használhatók.

- 1 (6) Hátuk oldalának peremén a hosszanti sárga sáv csak a keresztvarratig terjed.
2 (3) Csápja fekete. surstyilus elülső lebenye hosszú és keskeny, a csúcsa kétágú. 7–9 mm. – Feketecsápú darázslégy
loewi Zetterstedt, 1843
3 (2) Csápjuk túlnyomórészt sárga.
4 (5) Arca és homloka sárga. Pajzsocskájának szőrei sárgák. 5–8 mm. – Libatop darázslégy
rueppelli (Wiedemann, 1830)
5 (4) Arcán széles hosszanti fekete sáv húzódik. Arca és homloka sárga, a csápja fölött kis fényes fekete folt látható. Pajzsocskájának szőrei feketék. 7–9 mm. – Szahalini darázslégy
shirchan Violovitsh, 1957
6 (1) Hátuk oldalának peremén a hosszanti sárga sáv csak a szárny tövéig nyúlik.
7 (8) A hím potroha jóval hosszabb a szárnyánál. Ivarszerve hosszúka. surstyilus 1. lebenye nagyon széles. A nőstény 2. hátlemezének sárga sávja kettéosztott, vagy legalább

középen beszűkül. 9–12 mm. – Tarka darázslégy (151–152. ábra).

scripta (Linnaeus, 1758)

8 (7) A hímek potroha általában kevésbé hosszabb a szárnyuknál. Ha hosszabb, az ivarszervük felépítése alapján elkülöníthetők a *Sphaerophoria scripta*-tól. A nőstények hátlemezein a sárga sávok összefüggőek vagy valamennyi sáv két foltra osztott.

9 (14) A surstyilus 1. lebenye nagyon széles (154. ábra: D, F).

10 (11) A surstyilus elülső lebenyének végén egy középső hegyes csúcs áll (154. ábra: D). 7–8 mm.

philanthus (Meigen, 1822)

11 (10) A surstyilus elülső lebenyének felső végén áll a hegyes csúcs.

12 (13) A surstyilus elülső lebenyén kevésbé a felső pereme alatt áll egy kissé lefelé görbülő kevésbé hegyes csúcs (154. ábra: F). Sötét tónusú faj, lábfeje is sötét. 8–10 mm.

virgata Goeldlin de Tiefenau, 1974

13 (12) A surstyilus elülső lebenye felső peremének folytatásában egy kis hegyes csúcs áll.

[**bankowskiae** Goeldlin de Tiefenau, 1989]

14 (9) A surstyilus elülső lebenye keskenyebb.

15 (18) A surstyilus elülső lebenye egy csúcsban végződik.

16 (17) A surstyilus felső pereme egy széles és erős csúcsban végződik (154. ábra: C). 7–10 mm. – Kis darázslégy

interrupta (Fabricius, 1805)

17 (16) A surstyilus elülső lebenyének felső peremén kisebb bevágás van, a hegyes csúcs ennek folytatásában áll (155. ábra: B). 7–9 mm. – Nyugati darázslégy

fatarum Goeldlin de Tiefenau, 1989

18 (15) A surstyilus elülső lebenye két csúcsban végződik.

19 (20) A surstyilus elülső lebenye egy felső rövidebb és egy alsó, ferdén lefelé álló tompa csúcsban végződik. 6–7 mm.

[**potentillae** Claussen, 1984]

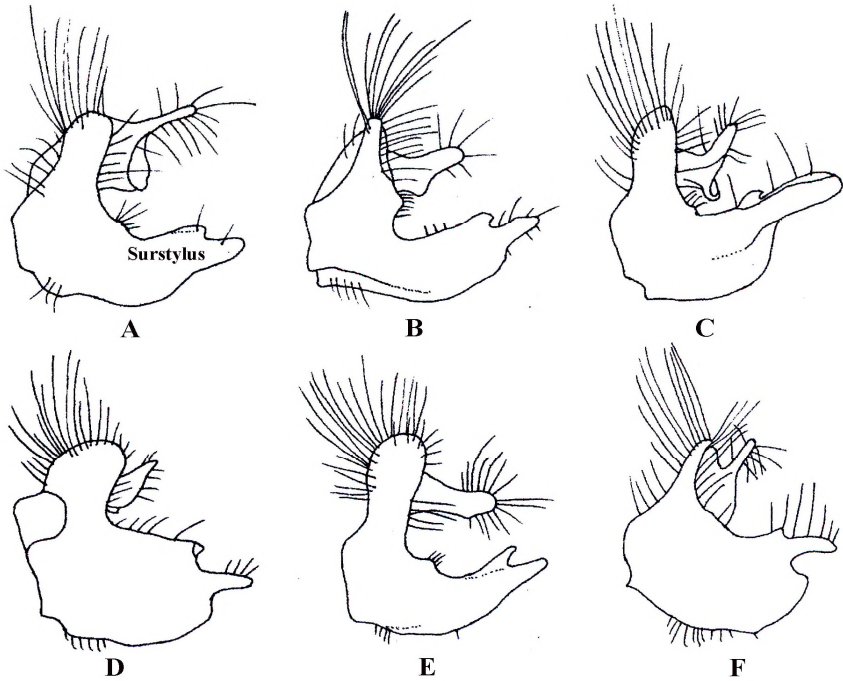
151. ábra: *Sphaerophoria scripta* ♀

152. ábra: *Sphaerophoria scripta* ♂

153. ábra: *Sphaerophoria taeniata* ♂

154. ábra: *Sphaerophoria* fajok hím ivarszervének vázlatos rajza. A: *Sphaerophoria batava*, B: *Sphaerophoria fatarum*, C: *Sphaerophoria interrupta*, D: *Sphaerophoria philanthus*, E: *Sphaerophoria taeniata*, F: *Sphaerophoria virgata* (TORP 1994 után eredeti).

20 (19) A surstylus elülső lebenyének alsó csúcsa nagyjából vízszintesen áll, nem irányul ferdén lefelé.

21 (22) A surstylus elülső lebenyének felső csúcsa nagyon rövid, kb. csupán egynegyede az alsónak. Elülső és hátulsó lebenyének mélyedésében alig érzékelhető szőrös dudor emelkedik (154. ábra: A). 8–10 mm. – Dunántúli darázslégy

batava Goeldlin de Tiefenau, 1974

22 (21) A surstylus elülső lebenyének csúcsa kb. fele a hátulsónak. Elülső és hátulsó lebenyének mélyedésében jól érzékelhető szőrös dudor emelkedik (154. ábra: E). 8–10 mm. – Gyakori darázslégy (153. ábra).

taeniata (Meigen, 1822)

Sphegina Meigen, 1822

Karcsúlegyek

Általában fénylő fekete, sötétszürke vagy barna, kicsiny (4–8 mm-es) karcsú zengőlegyek. Potrohuk tövi része erősen elvékonyodott, leginkább a *Baccha* és a *Neoascia* fajokra hasonlít. Arcuk a csáp alatt erősen bemélyedt, szájperemük előrenyúlók Arcdudoruk nincs. Szemük nem érintkezik. Hátulsó combjaik feltűnően vastagok, alsó peremüket erős sörték díszítik.

Elsősorban hegyvidékekre jellemzők, főleg kisvízfolyások mellett találhatóak. Gyakran táplálkoznak virágzó ernyősökön. Fejlődésüket csak hiányosan ismerjük. Lárvájuknak rövid légzőcsöve van. Nedves közegben, korhadó fában, fakéreg alatt, megsebzett fák kifolyó kocsonyás nedvében, nedves avarban, és valószínűleg nedves iszapban is fejlődnek. A Palearktikumból ismert, mintegy 35 fajuk közül Magyarorszá-

gon eddig 7-et gyűjtöttek, de még további 2–3 faj előkerülésére számíthatunk.

- 1 (2) 1. haslemeze csökevényes (*Asiosphegina* Stackelberg, 1975 alnem). 7–8 mm. – Szibériai karcsúlégycsoport
sibirica Stackelberg, 1953
- 2 (1) 1. haslemezüik nem csökevényes, ovális (*Sphegina* Meigen, 1822 alnem).
- 3 (4) Mellkaréja fényes, hátulsó csípői feketék. Arca rendszerint teljesen fekete. 5–6 mm. – Hegyi karcsúlégycsoport
montana Becker, 1921
- 4 (3) Mellkaréjuk fénytelen, szürkén hamvas.
- 5 (12) Arcuk teljesen sötét, barnás vagy feketék.
- 6 (9) Hátulsó csípőik sötétek, barnák vagy feketék.
- 7 (8) Elülső lábfejeinek ízei szélesek, laposak, az ízek tövében és csúcsában páros kis fekete foltok láthatók. 7–8 mm.
[**platychira** Szilády, 1937]
- 8 (7) Elülső lábfejeinek ízei nem szélesek és laposak. 6–7 mm.
[**sphaginea** (Zetterstedt, 1838)]
- 9 (6) Hátulsó csípőik részben világosak, sárgák vagy narancssárgák.
- 10 (11) Csápja világos, narancssárga. Szárnyán a szegélyalatti ér az rm harántér vonala előtt csatlakozik a szegélyérbe (16. ábra). 6–7 mm. – Ritka karcsúlégycsoport
clavata (Scopoli, 1763)
- 11 (10) Csápja sötét, barnás vagy feketés, a 3. íze világosabb barna lehet. Szárnyán a szegélyalatti ér az rm harántérrel egy vonalban csatlakozik a szegélyérbe (16. ábra). 5–6 mm. – Északi karcsúlégycsoport
verecunda Collin, 1937
- 12 (5) Arcuk világos, sárga vagy narancssárga.
- 13 (14) Hátulsó csípői és temporai sötétek, feketésbarnák vagy feketék. A hím 4. haslemeze ellenző formában felemelkedik, rajta hosszú sárga sörteszerű szőrök állnak. 6–7,5 mm. – Sárgasörtéjű karcsúlégycsoport
latifrons Egger, 1865
- 14 (13) Hátulsó csípőik és temporaiik részben sárgák. A hímek 4. haslemeze nem emelkedik fel ellenző formában és nincsenek rajta hosszú sörteszőrök.
- 15 (16) Csápjának 3. íze nagy és világosabb. Válludora sárga. A nőtény 4. haslemezének hossza felülmúlja a szélességét. 6–7 mm. – Csinos karcsúlégycsoport
elegans Schummel, 1843
- 16 (15) Csápjának 3. íze kisebb és sötétebb. Válludora sötét. A nőtény 4. haslemeze kb.

155. ábra: *Sphegina clavata* ♂

156. ábra: *Sphegina elegans* ♀

157. ábra: *Sphiximorpha subsessilis* ♀

másfélszer szélesebb, mint hosszú. 6–7 mm. – Gyakori karcsúlégység

clunipes (Fallén, 1816)

Sphiximorpha Rondani, 1850

Orsócsápúlegyek

Közepesnél kissé nagyobb zengőlegyek, darazsakra emlékeztetnek. Nagyon hasonlítanak a *Ceriana* fajokra, de azok csápjá a homlok hosszú nyúlványának végén ered. Alapszínük fekete, fejüket, torukat és potrohukat egyaránt sárga foltok díszítik. Gyengén szőrösek. Fejük szélesebb a toruknál. Csápjuk a homlok rövid nyúlványán ered.

Lárvaik korhadékban és beteg fák kifolyó nedvében fejlődnek. Az imágók rendszerint erős illatú virágokon vagy sérült fák kifolyó nedvén találhatók, de általában ritkán kerülnek a szemünk elé. A Palearktikumból leírt 7, nagyrészt Dél-európai faj közül 2 került elő Magyarországról, további 1 faj előfordulására esetleg még számítani lehet.

1 (2) Csápjának 2. íze kb. fele olyan hosszú, mint a 3. íz. Arcának közepén húzódo hosszanti fekete csík a felső részén 3 ágra bomlik. Baloldaltól nézve az arc sárga rajzolata 7-es számjegyre hasonlít. 10–12 mm. – Ritka orsócsápúlegység

binominata (Verrall, 1901)

2 (1) Csápjának 2–3. íze kb. egyforma hosszú. Arcának hosszanti fekete csíkja orsó alakú, felső része nem 3-ágú. 12–14 mm. – Galagonya orsócsápúlegység (157. ábra).

subsessilis (Illiger in Rossi, 1807)

Spilomyia Meigen, 1803

Odúzengőlegyek

Közepes vagy közepesnél nagyobb, 11–17 mm-es zengőlegyek, torukat és potrohukat sárga foltok díszítik. Redősszárnyú darazsakra hasonlítanak.

Lárvaik faodvakban, lombos fák nedves korhadékában fejlődnek, de moha és kő alatt is találták őket. Feltételezik, hogy elhalt, de még nem korhadó fában is élnek. A Palearktikumból 15 fajt írtak le, közülük Magyarországon eddig 3 faj előfordulásáról tudunk, de nem zárhatjuk ki egy 4. előkerülését sem.

1 (6) Toruk oldalán 4–5 (vagy 6) sárga folt található. Pajzsocskájuk hátulsó peremének sárga szegélye élesen elhatárolt.

2 (3) Hátán és pajzsocskáján mérsékelten hosszú, finom felálló szőrök vannak. Elülső lábfejei feketék. Potrohán széles sárga keresztcsávok húzódnak, melyek közül az 1. rendszerint két foltból áll és ék-alakú. 13–15 mm. – Ékfoltú odúzengőlegység

manicatus (Rondani, 1865)

3 (2) Hátukon és pajzsocskájukon a szőrök nagyon rövidek, feketék és lesimulók. Elülső lábfejeik csúcsi íze rendszerint vörössárga.

4 (5) Potrohán a fekete szín az uralkodó, a sárga csávok keskenyek. 12–15 mm. – Keskeny-sávú odúzengőlegység

saltuum (Fabricius, 1794)

5 (4) Potrohán a citromsárga szín az uralkodó, a sárga csávok nagyon szélesek. 12–15 mm.

[digitata (Rondani, 1865)]

6 (1) Torának oldalát 3 sárga folt díszíti. Pajzsocskája nagyrészt vörössárga a hátulsó pereme

158. ábra: *Spilomyia diophthalma* ♀159. ábra: *Syritta pipiens* ♂

világosabb sárga. Arcán rendszerint keskeny hosszanti barna sáv látható. Potrohán a 2–3. hátlemez közepén és a 4. lemez hátulsó peremén mérsékelten széles sárga keresztcsáv húzódik. A 2–3., valamint az 5. hátlemez hátulsó pereme is sárga. 15–17 mm. – Háromfoltú odúzengőlégy (158. ábra).

diophthalma (Linnaeus, 1758)

Syritta Le Peletier & Serville, 1828
Comboslegyek

Közepesnél kisebb, karcsú zengőlegyek, potrohuk henger alakú. 3. combjuk erősen megvastagodott.

Lárvaik pocikféregszerű, koprofág vagy szaprofág életmódúak. A Palearktikumból 6 fajukat írták le. Közülük 2 él Európában, de az egyik csak a Mediterráneumban fordul elő. A másik európai faj Magyarországon is megtalálható.

- – A hím szeme érintkezik. 3. combjai erősen megvastagodtak, de csak kissé görbültek, alsó peremükön tüskék sorakoznak. Potrohának 2–4. hátlemezét világos oldalfoltok díszítik. 3. combjukon és 2. lábszárakon széles sötét gyűrű látható. 7–9 mm. – Zizegő comboslégy (159. ábra).

pipiens Le Peletier & Serville, 1828

Syrphus Fabricius, 1775
Kertizengőlegyek

Közepes nagyságú, 6–12 mm-es zengőlegyek. Többé-kevésbé darazsakra emlékeztetnek. Arcuk és pajzscskájuk sárga. Potrohukat sárga foltok vagy sávok díszítik. Szárnypikkelyük felső oldalán hosszú sárga szőrök állnak.

Lárvaik afdófágok, többnyire polyvoltinok, főleg levéltetvekkel táplálkoznak, de alkalmilag megtámadnak különböző rovarlárvékat, sőt kannibalizmusra is hajlamosak. A Palearktikumból ismert 11-ből 3 gyakori és 2 ritka faj Magyarországon is előkerült.

- 1 (2) Szeme szőrös (a hímé sűrű, a nőstényé ritka és gyakran nehezen látható). Hátsó combjainak 2/3–3/4 része fekete. Lábféjei barnák vagy feketék, sötétebbek a lábszáruknál. 10–13 mm. – Nagy kertizengőlégy (160. ábra).

torvus Osten-Sacken, 1875

- 2 (1) Szemük nem szőrös (legfeljebb mikroszkopikus szőröcskék lehetnek rajta).
- 3 (4) Homloka fénylő fekete. Arca nagyrészt sötétsárgás. Szájpereme fekete, a szőrei is feketék. Elülső combjainak szőrei teljesen, lábszárai részben feketék, 1–2. lábfejei

160. ábra: *Syrphus torvus* ♀161. ábra: *Syrphus ribesii* ♀162. ábra: *Syrphus vitripennis* ♀

sárgák. Háta fényes. 7–9 mm. – Feketehomlokú kertizengőlégy

nitidifrons Becker, 1921

4 (3) Homlokuk sárga vagy sárga és fekete, többé-kevésbé mindig szürkén hamvas. Arcuk és szájeremük sárga. A szájerem szőrei is sárgák. Elülső combjaik és lábszáraik szőrei sárgák. Hátuk fénytelen.

5 (6) 3–4. hátlemezen különálló sárga foltok vannak, melyek elülső oldala közel egyenes és többé-kevésbé párhuzamos a lemez peremével. 8–10 mm. – Ritka kertizengőlégy

sexmaculatus (Zetterstedt, 1838)

6 (5) Potrohuk 3–4. hátlemezen sárga sávok vannak.

7 (8) Hátulsó combjainak csúcsi felében felül rövid, sörteszerű fekete szőrök állnak. A hím hátulsó combjainak tövi fele fekete, a nőtényé teljesen sárga. 9–13 mm. – Közönséges kertizengőlégy (161. ábra).

ribesii (Linnaeus, 1758)

8 (7) Hátulsó combjainak csúcsában többnyire csak sárga szőrök találhatóak, bár ritkábban előfordul közöttük néhány fekete is. 8–11 mm. – Kis kertizengőlégy (162. ábra).

vitripennis Meigen, 1822

Temnostoma Le Peletier & Serville, 1828

Tigrislegyek

Közepes vagy közepesnél nagyobb, 13–17 mm-es zengőlegyek. Fekete torukat és potrohukat, sárga foltok díszítik. Hasonlítanak a *Spilomyia* fajokra, valamint darazsakra is.

Lárvaik xylofágok (xylosaprofágok), korhadó tuskókban, fakorhadékban vagy elhalt fában, fakéreg alatt fejlődnek. A Palearktikumából ismert 8 közül Magyarországon mind a 4 európai faj előkerült.

1 (4) Hátukon a szárnymögötti dudornál háromszög alakú sárga foltok vannak.

2 (3) Az aranylós sárga háromszögű foltok kiterjednek a szárnymögötti dudorra. A hát harántvarratának aranylós sárga sávja egybefüggő. A hím potrohán 6, a nőtényén 8 aranylós sárga keresztcsáv húzódik. 14–17 mm. – Sárga tigrislegye (163. ábra).

vespiforme (Linnaeus, 1758)

163. ábra: *Temnostoma vespiforme* ♀164. ábra: *Temnostoma meridionale* ♀

- 3 (2) Az sárga foltok nem terjednek ki a szárnymögötti dudorra. A hát harántvarratának sárga foltjai két részre osztottak. 14–17 mm. – Déli tigrislegy (164. ábra).

meridionale Krivosheina & Mamaev, 1962

- 4 (1) Hátukon a szárnymögötti dudornál nincsen sárga háromszög alakú folt.

- 5 (6) A hím potrohán 5–6, a nőtényén 7–8 sárga keresztsáv található. A nőtény 3–5. hátlemezőnek hátulsó peremén is van sárga keresztsáv. 13–15 mm. – Ritka tigrislegy

apiforme (Fabricius, 1794)

- 6 (5) A hím potrohán 3, a nőtényén 4 sárga keresztsáv található. A hátlemezők hátulsó peremén nincs sárga sáv. 12–14 mm. – Fekete tigrislegy (165. ábra).

bombylans (Fabricius, 1805)

165. ábra: *Temnostoma bombylans* ♂

Trichopsomyia Williston, 1888

Erdőszélilegyek

Kisebb, 5–8 mm-es, túlnyomórészt fekete legyek. Középmell-oldaluk elülső részén jól látható hosszú szőrök találhatók.

Életmódjukat kevésbé ismerjük, valószínűleg főleg levéltetvekkel táplálkoznak. A Palearktikumból 4 fajukat írták le. A 3 európai fajból 2 Magyarországon is előkerült.

- 1 (2) Csápjának 3. íze rövidebb, legfeljebb 1,5-ször hosszabb, mint széles. Arca előlnézetben, 1,5-ször olyan széles, mint egy szem. A hím surstylusa nagyon széles, a csúcsa lekerekített. A nőtény 2. hátlemező feketé, homlokán nincsenek hamvas foltok. Középső lábfejeinek első 2 íze világos, a többi sötét. Nagyobb faj: 7–8 mm. – Fekete erdőszélilegy

joratensis Goeldlin de Tiefenau, 1997

- 2 (1) Csápjuk 3. íze 2–3-szor hosszabb, mint széles. Arcuk előlről nézve keskenyebb a szemüknél. A hímek surstylusa keskenyebb. A nőtények 2. hátlemezőn két változó méretű sárga folt van. Tarkójuk felső része szürkén hamvas. Középső lábfejeik tövi íze világos, a többi fekete.

166. ábra: *Triglyphus primus* ♂167. ábra: *Tropidia scita* ♂

- 3 (4) Szárnyának felső csúcsharántere nagyjából derékszöget alkot az r_{4+5} érrel. A hím 3. csápíze 3-szor hosszabb, mint széles. A nőstény 2. hátlemezen két, viszonylag kicsi kerek folt van. Tarkóját sűrű ezüstös szőr borítja, nincs rajta hamos folt. 5–6 mm. – Sárgalábfejű erdőszélilégység

flavitarsis (Meigen, 1822)

- 4 (3) Szárnyának felső csúcsharántere nagyjából hegyesszöget alkot az r_{4+5} érrel. A hím csápjának 3. íze kétszer hosszabb, mint széles. A nőstény 2. hátlemezen két, viszonylag nagy háromszögű folt látható. Tarkójának szőrei ritkák. Homlokát ezüstszerű hamos foltok díszítik. 5–6 mm.

[**lucida** (Meigen, 1822)]

Triglyphus Loew, 1840

Aprózengőlegyek

Közepesenél kisebb, csaknem teljesen fekete zengőlegyek. Szemük sűrűn szőrös. Potrohuk 2–3. szelvénye erősen megnagyobbodott, a 4. pedig feltűnően kicsi.

Lárvaik valószínűleg többnyire levéltetvekkel táplálkoznak. A Palearktikumtól mindössze 3 fajukat írták le. Közülük csupán 1 él Európában, mely Magyarországon is megtalálható.

- – Feje csaknem félgömb alakú. Szemét sűrű barna szőr fedi, a hímé érintkezik. Csápja rövid. A hím hátát túlnyomórészt hosszú, sárga, a nőstényét rövidebb, fehéres szőr borítja. Lábai nagyjából fekete, térdei sárgászörösek, lábfejei részben sárgák. Potrohának szőrei rövidek, részben feketék, részben világosabbak. 5–6 mm. – Fekete aprózengőlegység (166. ábra)

primus Loew, 1840

Tropidia Meigen, 1822

Fogaslegyek

Közepes nagyságú, 8–11 mm-es zengőlegyek. Nagyrészt feketék, potrohukat vörössárga rajzolat díszíti. Szemük csupasz, a hímé hosszabb szakaszon érintkezik. Hátsó combjaik megvastagodtak, csúcuk alsó oldalán erős, fogszerű nyúlvány található.

Lárvaik koprofágok, tehénlepényben és valószínűleg rothadó növényi részekben fejlődnek. A Palearktikumtól mindössze 2 fajukat írták le, mindkettő előfordul Magyarországon is.

- 1 (2) Csápja vörössárga, a 2. tövi íze rövid, a 3. nagy, tányérszerű, elől levágott, csaknem szögletes. 8–10 mm. – Ritka fogaslégység

fasciata Meigen, 1822

- 2 (1) Csápja kisebb, túlnyomórészt fekete, 2. íze részben vörös. 8–10 mm. – Gyakori fogaslégy (167. ábra).

scita (Harris, [1780])

Volucella Geoffroy, 1762
Pihelegyek

Közepesenél nagyobb zengőlegyek, a *Volucella zonaria* legnagyobb hazai kétszárnyúink egyike. Részben poszméhekre, részben társas redősszárnyú darazsakra hasonlítanak.

Lárvaik poszméhek és társas redősszárnyú darazsak fészkeiben élnek. Valószínűleg elsősorban a fészkekben hulladékokat, az elpusztult darazsakat és lárvákat fogyasztják (nekrofágok), de nem kizárt, hogy élő lárvákkal is táplálkoznak. Feltételezik, hogy a fiatal lárvák darazslárvák ektoparazitái is lehetnek. A nőstények tojásaikat a fészek külső részére rakják, a kibújt fiatal lárvák vándorolnak a fészek belsejébe. Az érett lárvák a fészken kívül a talajban telelnek. A Palearktikumból leírt mintegy 20 fajból 5 fordul elő Magyarországon.

- 1 (2) Testét sűrű bundaszerű szőr fedi, poszméhekre hasonlít. Színe erősen változó. A tipikus forma torán és potrohának nagy részén a szőrök feketék, a potroh csúcán vörösek. A korábban *Volucella bombylans* var. *plumata* (De Geer, 1776) néven nyilvántartott forma hátának nagy részén és potrohának tövén sárga, a csúcán pedig fehérek a

168. ábra: *Volucella bombylans* ♀

169. ábra: *Volucella zonaria* ♀

170. ábra: *Volucella pellucens* ♀

171. ábra: *Volucella inanis* ♀

172. ábra: *Xanthandrus comtus* ♂

szőrök. 11–15 mm. – Bundás pihelégység (168. ábra).

bombylans (Linnaeus, 1758)

2 (1) Szőrzetük rövid, a testükre simuló, nem bundaszerű.

3 (6) Sárga potrohukon fekete keresztcsávok húzódnak.

4 (5) Háta és potroha vörössárga, fénylő. 2–3. hátlemezőnek hátulsó oldalán fekete keresztcsáv húzódik. Nagyobb: 18–20 mm. – Kétöves pihelégység (179. ábra).

zonaria (Poda, 1761)

5 (4) Háta nagyobb részben fénytelen fekete. Potroha fénytelen barnássárga, 2–3. (néha a 4.) hátlemezőnek hátulsó részén fekete keresztcsáv húzódik. Kisebb faj: 15–16 mm. – Háromöves pihelégység (171. ábra).

inanis (Linnaeus, 1758)

6 (3) 3–4. hátlemezők fekete vagy barnás-fekete.

7 (8) Hátának két oldalán széles sárga hosszanti sáv húzódik. Pajzsocskája sárga vagy vörösbarna. 2. hátlemező sárga vagy narancssárga, közepén hosszanti, elől kiszélesedő, nagyjából ék alakú (háromszögű) fekete sáv látható. 13–15 mm. – Kis pihelégység

inflata (Fabricius, 1794)

8 (7) Háta fekete, a két oldala néha többé-kevésbé barnás. 2. hátlemező világossárga vagy fehéres, a közepén néha keskeny hosszanti barnás sáv látható. 13–18 mm. – Üvegpotrohú pihelégység (170. ábra).

pellucens (Linnaeus, 1758)

Xanthandrus Verrall, 1901

Hernyőlegyek

Közepes nagyságú fekete zengőlegyek. Arcuk és pajzsocskájuk fekete, potrohuk lapos és széles, sárgás foltok tartikják.

Lárvájuk afidofág vagy karnivor, főleg lepkehernyókkal és más rovarlárvákkal táplálkoznak. A Palearktikumából ismert 3 fajuk közül csak 1 fordul elő Magyarországon.

– – Fénylő kékeszöldes, fekete zengőlegység. Szeme csupasz, csápjja nagy, többnyire sárgásbarna. A nőstény homloka egy középső széles, szürkén hamvas keresztcsík kivételével fényes fekete. Szárnya kissé barnás. Potroha jóval szélesebb a toránál, nagyrészt fénytelen fekete, narancssárga foltok díszítik. A potroh szőrei nagyrészt sárgás-szürkék, az utolsó lemezőken azonban részben feketék. 10–12 mm. – Szélespotrohú hernyőlegység (172. ábra).

comtus (Harris, [1780])

Xanthogramma Schiner, 1860

Oldalsávosságok

Közepes nagyságú, 10–12 mm-es, gyengén szőrös, hátukon, toruk oldalán és potrohukon egyaránt fekete alapon sárga rajzolatú zengőlegyek. Főleg elsősorban különböző darazsakra emlékeztetnek.

A lárváik életmódját hiányosan ismerjük. Egy részüket méhfélék fészkeiben találták. Részben valószínűleg gyökérlevéltetvekkkel táplálkoznak. A Palearktikumából kereken 20 fajukat írták le.

173. ábra: *Xanthogramma laetum* ♀174. ábra: *Xanthogramma dives* ♀175. ábra: *Xanthogramma festivum* ♀176. ábra: *Xanthogramma pedissequum* ♀

Magyarországon 4 faj előfordulásáról tudunk (Syn. *Olbiosyrphus* Mik, 1897).

- 1 (2) Szeme szőrös (a szőrök a nőstény szemén rövidek és ritkák). Potroha fekete, hátoldalán a 2–5. szelvényen széles sárga keresztsáv húzódik. A hím sávjai ritkán 2 foltra különülnek. Hátának oldalán sárga sáv látható. Feje, csápjá és lábai sárgák. 8–10 mm. – Szőrösszemű oldalsávoslégy (173. ábra)
- laetum** (Fabricius, 1794)
- 2 (1) Szemük csupasz. Potrohuk hátoldalán szelvényenként páros foltok találhatók.
- 3 (4) Potrohának sárga foltjai többé-kevésbé egyforma szélesek. Lábai sárgák [*Xanthogramma citrofasciatum* (De Geer, 1776)]. 10–12 mm. – Korai oldalsávoslégy (175. ábra).
- festivum** (Linnaeus, 1758)
- 4 (3) Potrohuk foltjai közül a 2. hátlemezen lévőek szélesebbek a többinél, háromszög alakúak.
- 5 (6) Szárnyának a csúcsa kisebb-nagyobb mértékben barnás [*Xanthogramma ornatum* (Harris, 1776)]. 8–10 mm. – Foltosszárnyú oldalsávoslégy (174. ábra).
- dives** (Rondani, 1857)

- 6 (5) Szárnyának csúcán nincs barna folt. Lábai nagyrészt sárgák, a hátulsó combjaik csúcsi felében feketebarnás gyűrű van, hátulsó lábfejei barnásak. 10–12 mm [*Xanthogramma ornatum* (Meigen, 1822), *Xanthogramma bilobatum* Szilády, 1940]. – Gyakori oldalsávoslégy (176. ábra).

pedissequum (Harris, [1776])

Xylota Meigen, 1822

Fazengőlegek

Közepes vagy közepesnél nagyobb, 9–14 mm-es, karcsú zengőlegek. Többnyire vékony, párhuzamos oldalú potrohukat gyakran díszítik sárga, szürke vagy vörös foltok. Szemük csupasz, a hímé érintkezik. Hátulsó combjaik vastagok és alsó oldalukon gyakran tuskék sorakoznak.

Lárvaik többnyire fakorhadékban vagy elhalt fában, fakéreg alatt, faodvakban, fák sérült részeiben, ritkábban rothadó növényi anyagokban fejlődnek. Imágóik virágokat viszonylag ritkán látogatnak, főleg mézharmattal táplálkoznak. A Palearktikumból leírt mintegy 20 fajból Magyarországon eddig 9 faj előfordulását sikerült kimutatni. Ez a szám a további kutatások során néhányal még nőhet.

- 1 (4) 3. hátlemezüik oldalát és a 4. lemez csaknem teljes felszínét sűrű, lesimuló aranylószőrök borítják. 2. hátlemezüik szőrei is sárgák, de ezek nem aranylók és felállók.

- 2 (3) Lábszárjai teljes egészében sárgák. 3. hátlemezüik foltjai sárgásbarnák, fénylők, néha csak aranylósínűek. Mindkét nem hátának szőrei rövidek. 11–12 mm. – Sárganémezű fazengőlégy

xanthocnema Collin, 1939

- 3 (2) Lábszárainak csúcsi fele feketésbarna. 3. hátlemezüik foltjai aranylók, nem fénylők. A hím hátának szőrei hosszabbak. 12–14 mm. – Aranyszőrű fazengőlégy (179–180. ábra)

sylvarum (Linnaeus, 1758)

- 4 (1) 3–4. hátlemezüik nincsenek lesimuló aranylószőrök.

- 5 (6) Hátulsó combjainak alsó felületén erős, egymástól viszonylag távolálló tuskék sorakoznak. 2–3. hátlemezüik sárgásvörös. A hím hátulsó csipőin hosszú, tüskeszerű nyúlvány ered. 11–13 mm. – Gyakori fazengőlégy (178. ábra).

segnis (Linnaeus, 1758)

- 6 (5) Hátulsó combjaik alsó felületén csak apró, sűrűn álló tuskék sorakoznak, hátulsó csipőiken legfeljebb rövidebb kiemelkedés van.

- 7 (16) 2–3. hátlemezüik oldalain különböző színű, néha alig észrevehető (sárga, aranyszínű, ólomszínű) foltok láthatók.

- 8 (9) 2–3. hátlemezüik háromszög alakú foltjai aranylós fényesek. Hátán és pajzocsokáján a viszonylag hosszú felálló szőrök nagyrészt világosak, a szárnytövek között egy sávban feketék. 12–14 mm. – Alpesi fazengőlégy

[triangularis Zetterstedt, 1838]

- 9 (8) 2–3. hátlemezüik foltjai sárgák, barnák, ólomszínűek, néha gyengén fejlettek. Hátuk és pajzocsokájuk szőrei rövidek, főleg világosak, lesimulók, elszórtan ritka, hosszú, állószőrök is lehetnek közöttük.

- 10 (11) Hátulsó lábszárainak csak a töve sárga, nagy része fekete. A sárga és a fekete színek között nincs éles határ. 8–10 mm. – Kis fazengőlégy (177. ábra).

abiens Meigen, 1822

- 11 (10) Hátulsó lábszárjai tövi harmada sárgásfehér. A sárga és fekete szín közötti határ éles.

- 12 (13) Hátulsó combjainak háti felszínén elől rövid lesimuló szőrök találhatók. Középmelloldala szürkés, többé-kevésbé fénytelen. 10–12 mm. – Boreomontán fazengőlégy

coeruleiventris Zetterstedt, 1838

- 13 (12) 3. combjaik háti felszínén elől a fehér szőrök felállók. Középmell-oldaluk elülső része fényes.
- 14 (13) Hátsó combjainak háti felszínén elől rövid, kb. egyforma hosszú fehér szőrök állnak. Hipopigiszen a szőrök fehéres-sárgák. A nőtény homlokán a szem körül szürkés háromszög-alakú folt van. 9–11 mm. – Ritka fazengőlégy
meigeniana Stackelberg, 1964
- 15 (14) Hátsó combjainak háti felszínén elől rövid sűrű és 2–3-szor hosszabb, ritka fehér szőrök állnak. Hipopigiszen a szőrök feketék. Nagyobb: 11–13 mm. – Virág fazengőlégy
florum (Fabricius, 1805)
- 16 (7) 2–3. hátlemezeik nagy részben vörösek vagy barnászörösek.
- 17 (18) 2–3. hátlemeze vörös. A 4. hátlemeze acélkékes, enyhén fénylő vagy majdnem fénytelen. Lábszárai és lábfejei sárgák vagy a lábszárainak közepén többé-kevésbé széles barnás vagy feketés gyűrű látható. Lábfejeinek egy-két csúcsi ize fekete. 11–13 mm. – Vörös fazengőlégy
ignava (Panzer, 1798)
- 18 (17) 2–3. hátlemeze barnássárga, a 4. erősen fémesen fénylő. Csak 1. és 2. lábszárainak tövi harmada és lábfejeinek 1. ize sárga. 9–11 mm. – Barnássárga fazengőlégy
tarda Meigen, 1822

177. ábra: *Xylota abiens* ♂178. ábra: *Xylota segnis* ♀179. ábra: *Xylota sylvarum* ♂180. ábra: *Xylota sylvarum* ♀

Köszönetnyilvánítás

A kötet kapcsán hálával emlékszem azokra, akik jelentős mértékben hozzájárultak ahhoz, hogy entomológus lettem. Dr. Kaszab Zoltán főigazgató tanári pályám elején ösztönzött a rovarok gyűjtésére. Dr. Mihályi Ferenc, a Magyar Természettudományi Múzeum Állattára kétszárnyú (Diptera) gyűjteményének egykori vezetője, a legyek világának megismerésében segített és támogatott önzetlenül. Ő bízott többek között a zengőlegyekkel való foglalkozásra is. Dr. Marián Miklós, a szegedi Móra Ferenc Múzeum munkatársa a Bakony-kutatásra hívta fel a figyelmemet. Clauß Claussen, a zengőlegyek egyik jeles német specialistája elsősorban néhány nehezen identifikálható bronzlégy faj (*Cheilosia*) meghatározásában volt segítségemre. A kötet kéziratának szakszerű és gondos lektorálásáért dr. Majer József egyetemi tanárnak tartozom hálás köszönettel. Végül a kötet kiadását Fazekas Imre úrnak (Pannon Intézet, Pécs) köszönöm.